2011-2012
semestrul I

Limba și literatura română
Comunicare

Fișe de lucru
Teste inițiale, formative și finale

în conformitate cu noua programă

Clasa a VIII-a

Editura Nomina

Scanned with OKEN Scanner

Limba şi literatura română. Comunicare
Fişe de lucru. Teste iniţiale, formative şi finale

Clasa a VIII-a
Semestrul I
Anul şcolar 2011-2012

BÎRLĂDEANU RAMONA
c/s a VIII-a A

Lucrarea este în conformitate cu programele şcolare în vigoare.

Editor: Alexandru Creangă

Pentru comenzi prin poştă: **Elena Iordăchescu** (0757.020.442)
Ionuţ Lungu (0769.221.678 sau 0757.020.444)

Reprezentant zonal	Zona
Dobrin Marius (0741.488.918 sau 0769.221.674)	Oltenia (Dolj, Gorj şi Mehedinţi), Banat, Crişana şi Transilvania (Sălaj, Cluj, Mureş, Harghita, Covasna, Alba şi Hunedoara)
Lungu Alexandru (0751.207.922 sau 0769.221.679)	Oltenia (Vâlcea şi Olt), Transilvania (Braşov şi Sibiu) şi Muntenia (Argeş, Teleorman şi Giurgiu)
Săsărman Traian (0757.020.443)	Transilvania (jud. Bistriţa Năsăud) şi zona Maramureş
Lungu Ion (0746.200.413 sau 0769.221.677)	Muntenia (Buzău), Moldova (fără jud. Galaţi) şi Bucovina
Mârzăcioiu Marian (0744.429.512 sau 0769.221.675)	Muntenia (Dâmboviţa, Prahova, Brăila, Ialomiţa şi Călăraşi) şi Dobrogea
Anton Victor (0755. 107.291 sau (769.221.682) **Cristescu Cătălin** (0769.221.680)	Bucureşti

Punct de lucru: Piteşti, str. Depozitelor, nr. 10, Jud. Argeş
Tel./ fax: 0348.439.417

e-mail: comenzi.nomina@gmail.com
www.edituranomina.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Limba şi literatura română : Comunicare, fişe de lucru, teste iniţiale, formative şi finale : clasa a VIII-a/ Maria Emilia Goian, Vasile Goran, Ladislau Daradici, Rita Cîntiuc (coord.). – Ed. a 2-a, rev. - Piteşti : Nomina, 2011-
2 vol.
ISBN 978-606-535-289-6
Semestrul 1. - 2011. - ISBN 978-606-535-298-8

I. Goian, Maria Emilia (coord.)
II. Goran, Vasile (coord.)
III. Daradici, Ladislau (coord.)
IV. Cîntiuc, Rita (coord.).

821.135.1.09(075.33)(076.3)
371.27:373.5

Copyright © Editura Nomina, 2011
Toate drepturile aparţin Editurii Nomina

Scanned with OKEN Scanner

Maria-Emilia Goian
Ladislau Daradici
Vasile Goran
Rita Cîntiuc
(coordonatori)
Draga Berger
Gheorghe Brânzei
Anișoara Burlea
Gina Cămărașu
Lydia Ignat
Stela Ioniță
Maria-Evoneta Goran
Nicoleta Kuttesch
Elena Paicu
Liliana Perescu-Popescu
Adriana Todoran

Limba şi literatura română. Comunicare

- Fişe de lucru
- Teste inițiale, formative şi finale

Clasa a VIII-a

Semestrul I

Anul şcolar 2011-2012

Editura NOMINA

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt înainte

„A vorbi frumos românește înseamnă a fi colindat de dor, a scrie frumos românește înseamnă a fi găsit cărarea dorului spre dor [...] Pentru mine limba română este distanța dintre inimă și umbra ei care se numește suflet". (Fănuș Neagu)

Cartea de față, pe care v-o punem la dispoziție, se dorește a fi un instrument util de lucru eficient și documentat, un auxiliar didactic elaborat în conformitate cu programele analitice în vigoare, un ghid autentic în studiul complex al limbii române, în vederea evaluărilor formative și a obținerii performanțelor în sistemul atât de discutat și de controversat al examenelor naționale.

Fișele de lucru, cuprinzând exerciții dintre cele mai diverse, evaluările concepute modern, după itemi care să conducă la sporirea abilităților de a comunica în limba română, textele grilă și cele sumative, oferă un solid suport practic în vederea atingerii standardelor de performanță.

Lucrarea se adresează, deopotrivă, elevilor care doresc să-și consolideze, dar și să-și verifice corectitudinea deprinderilor de exprimare, dar și profesorilor și tuturor celor care manifestă un interes real față limba română.

Prin faptul că sistematizează teoria prevăzută în programa școlară pentru studiul gramaticii și oferă un set amplu și divers de exerciții și teste în evaluarea la clasă, lucrarea devine un auxiliar accesibil fiecărui elev și răspunde imperativelor de modernizare a învățământului, a metodelor de predare și învățare centrate pe elev.

Mult succes!

prof. dr. Vasile Goran

Scanned with OKEN Scanner

FONETICA

Se dă textul:

...La uşa ce se vaită prelung
Mă-ntâmpină parfum închis şi greu
Şi-n pragul putred din trecut m-ajung
Vechi amintiri din ceea ce-am fost eu.
Odăile pustii mi se arată
Atât de mari cum îmi păreau odată,
Pe vremea când le măsuram, tiptil,
Cu paşi mărunţi şi şovăielnici de copil,
Era atât de-nalt pe-atunci plafonul scund,
Şi uşile erau atât de grele
Când încercam să mă ascund,
Ţinându-mi răsuflarea, după ele...

(Otilia Cazimir, *Pelerinaj sentimental*)

1. Găseşte în textul de mai sus câte trei cuvinte care conţin:
- o consoană ____________ ____________ ____________
- două consoane ____________ ____________ ____________
- trei consoane ____________ ____________ ____________

2. Încercuieşte, din următoarea serie, cuvintele care conţin semivocala *i*: *vaĭtă, întâmpină, din, vechi, odăĭle, pustii, tiptil, paşi, mărunţi, uşile, ţinând, mari.*

3. Transcrie, din text, cinci cuvinte care conţin diftongi:
şovăielnici, erau, ele, răsuflarea

4. Găseşte cuvinte care să aibă în componenţa lor următorii diftongi: *ea, ia, oa, ua, eo, iu, uă, iu, ai, ei, ii, oi, au, eu, ău, ou.*

vremea, greu, iernie, ardei
oaia, iubire, alai, Europa
voua, elui, rau
moaca, [illegible], corosii, tablou

5. Identifică, în textul suport, cuvinte în componenţa cărora există un triftong:
pareau, eu

6. Dă câte două exemple de cuvinte care să conţină următorii triftongi: *oai*, *iai*, *eai*, *eau*, *iau*, *eoa*:
trigoaica, pareau, mintean, Peroarca

7. Caută, în primele patru versuri, cuvântul care conţine hiat: vaĭtă

8. Găseşte şi scrie câte un cuvânt în care următoarele vocale alăturate să fie hiat:

a. o – o: cooperare, coordonator
b. i – i: ştiinţă, fiica
c. e – e: acela, idee
d. i – e: familie, istorie
e. i – a: spernă, bucurie
f. a – e: aer, aeroport
g. u – e: fluent, neutru
h. o – e: poet, profet

Scanned with OKEN Scanner

9. Pune accentul corect pe cuvintele din textul suport: *váită, prelúng, parfúm, pútred, pustíi, păreáu, plafónul, răsuflárea*:

_____

_____

10. Scrie un enunț în care să existe omograful cuvântului *întâmpină*, din text; precizează rolul accentului în acest caz: Il întampină pe prietenul său.

_____

11. Scrie câte două cuvinte care să aibă accentul:
- pe silaba finală: vaită, parfum
- pe silaba penultimă: plafonul, răsuflarea
- pe a patra silabă: doctoriță, veveriță
- pe a cincea silabă: doisprezecelea, _____

12. Grupează, din primele opt versuri ale textului suport, cuvintele după numărul de silabe pe care le conțin:
- monosilabice: greu
- bisilabice: nouă
- trisilabice: măsuram
- polisilabice: sovăielnici

13. Subliniază silaba accentuată din următoarele cuvinte din text: *odată, amintiri, putred, întâmpină, încercare, păreau.*

14. Alege, cuvintele accentuate corect:
- *antíc/ ántic* _____
- *caractér/ carácter* _____
- *tráfic/ trafic* _____
- *istórie/ istoríe* _____
- *párter/ partér* _____
- *indústrie/ industríe* _____
- *butélie/ butelíe* _____
- *regízor/ regizór* _____
- *dóctoriță/ doctoríță* _____
- *evlávie/ evlavíe* _____

15. Marchează accentul corect pentru următoarele cuvinte:
- *editór* _____
- *háltéră* _____
- *fenomén* _____
- *ianuárie* _____
- *íntim* _____
- *musacá* _____
- *topor* _____
- *actor* _____
- *douăsprezece* _____
- *únic* _____
- *tenismán* _____
- *chelneriță* _____
- *căsúță* _____
- *grădină* _____
- *diplomă* _____

16. Marchează în mod diferit accentul pe cuvintele date și arată valoarea morfologică a fiecărui omograf, alcătuind enunțuri cu ele:
- *veselă* { véselă / veselă
- *acele* { acéle / acelé
- *urma* { urmá / _____
- *ochii* { ochii / ochii

Scanned with OKEN Scanner

- *lumină* ⟨ _____ / _____
- *admiră* ⟨ _____ / _____
- *torturi* ⟨ _____ / _____
- *bară* ⟨ _____ / _____

17. Desparte în silabe următoarele cuvinte din text:

- *vaită* va-i-tă
- *întâmpină* în-tâm-pi-nă
- *mărunți* mă-runți
- *prelung* pre-lung
- *amintiri* a-min-ti-ri
- *șovăilnici* șo-vă-il-ni-ci
- *ascund* as-cund
- *răsuflarea* ră-su-fla-rea
- *încercau* în-cer-cau

18. Desparte în silabe și cuvintele: *suplu, zimbru, simptom, conjuncție, punctuație, instrucție, ihapt, dreptunghi, sculptor, delincvent, funcție, fiindcă*:

_____

_____

19. Alege seria de cuvinte despărțite corect:

a) *drept-unghi, dre-pta-te, jonc-ți-u-ne, mon-stru;*
b) *drept-unghi, drep-ta-te, jonc-ți-u-ne, mon-stru;*
c) *drept-un-ghi, drept-a-te, jon-cți-u-ne, mo-nstru.*

20. Alege variantele despărțite corect în silabe:

- *jert-fă/ jer-tfă*
- *in-stin-ctiv/ in-stinc-tiv*
- *au-gust/ a-u-gust*
- *dez-a-mă-git/ de-za-mă-git*
- *boj-deu-că/ boj-de-u-că*
- *ma-u-so-leu/ mau-so-leu*
- *in-ac-tu-al/ i-nac-tu-al*
- *î-na-poi/ în-a-poi*
- *via-ță/ vi-a-ță*
- *ni-ci-o-dată/ nici-o-dată*

21. Sunt corect despărțite în silabe cuvintele din grupa:

a) *zoo-lo-gi-e, ca-te-dră, por-ta-vi-on, ta-blou;*
b) *zo-o-lo-gi-e, ca-te-dră, port-a-vi-on, ta-blou;*
c) *zo-o-lo-gie, ca-te-dră, port-avion, tab-lou.*

22. Precizează numărul de sunete și de litere ale cuvintelor din textul suport:

- *închis* ⟨ l: 6 / s: 5
- *șovăielnici* ⟨ l: _____ / s: 11
- *încercam* ⟨ l: 8 / s: 8
- *atunci* ⟨ l: 6 / s: 5
- *vechi* ⟨ l: 5 / s: _____
- *ascund* ⟨ l: 6 / s: 5

23. Stabilește numărul de litere și de sunete din cuvintele:

- *cearșaf* 7 l 6 s
- *chitanță* 8 l 7 s
- *genunchi* 8 l 6 s
- *regiune* 7 l 7 s
- *ghețuș* 6 l 6 s
- *ghețar* 6 l 5 s
- *chenar* 6 l 5 s
- *ghindă* 5 s
- *ceară* 5 l 4 s
- *gheață* 6 l 4 s
- *ghiară* _____
- *excursie* 8 l 5 s
- *exemplu* 7 l 8 s
- *sfinx* 5 l 6 s
- *Gheorghiță* 10 l 7 s

Scanned with OKEN Scanner

VOCABULARUL

STRUCTURA VOCABULARULUI

Se dau textele:

a) *... Umblă uşor peste case*
Lumina de aur a toamnei,
Atinge copacii şi scutură frunzele
Şi paşii ei nu se aud,
Nu se aud
Decât la mine în suflet,
Zâmbiţi, trecători,
Descheiaţi-vă la gât,
Potoliţi-vă setea de-albastru (...)
E ultima îmbrăţişare a toamnei,
Sărutul din urmă care ne face asemenea zeilor.

(Victor Felea, *Lumina de aur a toamnei*)

b) *Atunci păsărica aruncă o rochie şi mai frumoasă decât cea din ajun. Şi când veni fata la petrecere, îmbrăcată în mândreţea aceea de rochie, se minunară toţi de frumuseţea ei nemaivăzută. Pasămite, feciorul de împărat stătuse până atunci ca pe ghimpi şi-o tot aşteptase să vină... Când o văzu apărând, i se luă o piatră de pe inimă şi, ieşindu-i în întâmpinare, o pofti îndată la joc.*

(Fraţii Grimm, *Cenuşăreasa*)

c) *A fost o masă splendidă. S-a băut şampanie în sănătatea lui Ovidiu Georgescu, urându-i-se o strălucită carieră. Cocoana Caliopi, în culmea fericirii, a sărutat cu toată căldura pe iubitul ei Prâslea, cu examenul căruia s-au încheiat palpitaţiile ei de mamă.*

(I.L. Caragiale, *Bacalaureat*)

1. Scoate din cele trei texte, cinci cuvinte care aparţin vocabularului fundamental şi cinci cuvinte (neologisme) care aparţin masei vocabularului:
- vocabular fundamental: casă, toamnă, rochie, piatră, masă
- masa vocabularului: _____

2. Grupează, din lista de cuvinte de mai jos, termenii care aparţin masei vocabularului: *casă, masă, sensibilitate, monşer, perje, burje, carte, duminică, câine, roşu, măr, haiduc, iobag, toamnă, primăvară, piston, mână, inimă, telescop, parodici, mişto, cocon, clop, laser, glorie, poezie, a fugi, fertil, biştari, cucuruz, opt, aventură, hatman, madam, soare, fiu, solar, cosor, universitate, soră, curechi, ambiguitate*:
a) vocabular fundamental: masă, casă, carte, duminică, câine, roşu, măr, glorie, poezie, a fugi, opt, aventură, soare, fiu, soră, toamnă, primăvară, mână, inimă
b) masa vocabularului: _____

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează categoria cuvintelor următoare care fac parte din masa vocabularului: *ceaslov, cătană, palincă, ienicer, televizor, olimpiadă, derivare, a ciordi, moacă, monşer, bonjur, logofăt, barabulă, conjugare, paharnic, harbuz, acvariu, computer, gravitaţie, profu, decor, diriga, darling, ceau, operă, gagiu, tină, flintă, bielă, telescop, ipotenuză, polinom, fotosinteză*:

- arhaisme: _____
- regionalisme: _____
- neologisme: _____
- termeni de jargon: _____
- termeni argotici: _____
- termeni tehnico-ştiinţifici: _____

4. Dă exemple de câte cinci cuvinte aparţinând fondului principal lexical/ vocabularului fundamental, reprezentând nume de:

- părţi ale corpului omenesc: _____
- alimente: _____
- grade de rudenie: _____
- ocupaţii: _____
- regnul animal: _____
- regnul vegetal: _____
- zilele săptămânii/ diviziuni ale timpului: _____

_____.

5. Grupează cuvintele de mai jos, după criteriul etimologic, prin rescriere: *pâine, câine, buză, râu, efect, dulce, generos, subtil, cafea, greu, copil, bolnav, hotar, biserică, cioban, chibrit, patrie, poet, fotbal, excavator, bariton, capodoperă, a auzi, pământ, apă, soare, sânge, ceafă, vatră.*

a) cuvinte moştenite: _____

_____;

b) cuvinte împrumutate: _____

_____.

6. Scrie, în spaţiile libere, cuvintele latineşti de la care s-au format următoarele dublete etimologice:

a) cărbune / carbon ⟩ _____

b) săruta / saluta ⟩ _____

c) greu / grav ⟩ _____

d) piept / pectoral ⟩ _____

Scanned with OKEN Scanner

7. Formulează enunțuri prin care să demonstrezi diferența semantică a următoarelor dublete lexicale. Dacă nu te descurci, apelează la Dicționarul explicativ al limbii române!

- *fascicul – fasciculă*: Am învățat de fasciculul lumini.
  A apărut în fasciculă
- *program – programă*: Ee are un program încarcat.
  Programa școlară este grea.
- *final – finală*: Intr-un final a terminat
  A ajuns în finala concursului
- *grup – grupă*: Grupul lor este mare
  Are grupa O_1

8. Precizează cuvântul împrumutat și pe cel moștenit din următoarele dublete etimologice:

- *cerc/ circ*: _____
- *creier/ cerebel*: _____
- *subțire/ subtil*: _____
- *direct/ drept*: _____

9. Realizează, folosindu-te de săgeți, corespondențele dintre coloanele de mai jos. Dacă întâmpini greutăți, folosește dicționarul!

a) cuvinte de origine geto-dacă;	a) *rugby*, *gol*, *fault*, *picup*;
b) cuvinte moștenite din latină;	b) *clamă*, *clips*, *cocs*, *rucsac*;
c) cuvinte împrumutate din slavă/ slavonă;	c) *flaut*, *tenor*, *solfegiu*, *asediu*;
d) cuvinte împrumutate din turcă;	d) *om* , *soră*, *soare*, *fiu*;
e) cuvinte împrumutate din greacă;	e) *mesager*, *ordin*, *poezie*, *patrie*;
f) cuvinte împrumutate din maghiară;	f) *ciorbă*, *dușman*, *pilaf*, *sarma*;
g) neologisme din franceză;	g) *brad*, *pupăză*, *cioc*, *gușă*;
h) neologisme din italiană;	h) *plug*, *ogor*, *a iubi*, *a munci*;
i) neologisme din germană;	i) *lacăt*, *viclean*, *neam*, *belșug*;
j) neologisme din engleză.	j) *drac*, *înger*, *zodie*, *cheltui*.

10. Precizează valoarea adevărată sau falsă a afirmațiilor, notând în dreptul fiecăreia literele *A* sau *F*:

___ a) Cuvintele: *brânză*, *copac*, *colibă*, *struguri* sunt moștenite din latină;
___ b) Cuvintele: *balama*, *cearșaf*, *dușumea*, *iaurt* sunt împrumutate din greacă;
___ c) Cuvintele: *picior*, *cap*, *a da*, *ginere* sunt de origine latină;
___ d) Cuvintele: *biserică*, *blestem*, *seară*, *gutuie* sunt împrumutate din greacă;
___ e) Cuvintele: *stomac*, *trup*, *obosi*, *a grăi* sunt împrumutate din limba slavă;
___ f) Neologismele: *biftec*, *aisberg*, *dealer*, *manager* sunt provenite din germană;
___ g) Neologismele: *a traduce*, *caiet*, *colegiu*, *vibrație* sunt de origine franceză;
___ h) Neologismele: *allegro*, *bariton*, *bilanț*, *valută* sunt de origine latină.

Scanned with OKEN Scanner

11. Extrage, din textele suport, cinci cuvinte moştenite şi cinci cuvinte neologisme:

Cuvinte moştenite	Cuvinte/ neologisme

12. Scrie neologismele din textele suport: _____

_____.

13. Identifică cuvintele argotice din textele de mai jos:

a) *Pârnaia era plină. Nu mai văzuse ucenicul. Toţi zulitorii Bucureştiului, şuţi, trosnitori...*

b) *Mişto cosor, să n-am spor, de unde l-ai pescuit? Ştii să mangleşti cai?*

_____

_____

14. Scrie, în spaţiile libere, elementele de jargon identificate:

- *E gentilă, dacă nu beauté.* beauté
- *Ce cauţi aici, mon cher?* mon cher
- *O singură vorbă, mon ange.* mon ange

15. Seria corectă a următoarelor neologisme este:

a) *excroc, excartă, excapadă, excalada*; b) *escroc, escorta, escapadă, escalada*;

c) *escroc, excortă, excapadă, escalada.*

16. Neologismele următoare se scriu corect astfel:

a) *design, jogging, hobby, show*; b) *dizain, joghing, hoby, şow*;

c) *disign, gioghing, hobby, şow.*

17. În enunţurile: a) „*Parol*, chiar eu le-am cumpărat!”

b) „Mâine mergem în excursie. *Marfă*!”.

termenii subliniaţi sunt, în ordine, elemente de:

a) jargon, jargon; b) argou, argou; c) jargon, argou.

18. Grupează, prin săgeţi, perechea de arhaisme şi neologisme din coloanele de mai jos:

a) *jalbă*	- *general*		a) *peşcheş*	- *armă*
b) *hatman*	- *reclamaţie*		b) *sâneaţă*	- *sabie*
c) *zălog*	- *garanţie*	*sau*	c) *polcovnic*	- *impozit*
d) *vârstnic*	- *bancher*		d) *iatagan*	- *colonel*
e) *caznă*	- *supliciu*		e) *bir*	- *cadou*

19. Alcătuieşte cinci propoziţii cu termeni argotici din lumea voastră, a elevilor:

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

20. Găseşte pentru locuţiunile şi expresiile de mai jos sinonimele corespunzătoare:

- *dare de seamă:* explicație
- *cu scaun la cap:* rațional
- *a trage pe sfoară:* a înșela
- *fără milă:* nemilos
- *a spăla putina:* a fugi
- *cai verzi pe pereți:* prosti
- *a se face luntre şi punte:* a răzbate
- *a tăia frunză la câini:* a lenevi
- *băgare de seamă:* observa
- *a da foc:* a incendia
- *cu noaptea-n cap:* dis de dimineață
- *aruncătură de ochi:* privire
- *nebăgare de seamă:* neatent
- *nod în papură:* chichiță
- *a da colțul:* a muri
- *a da buzna:* a deranja
- *în floarea vârstei:* tânăr
- *a bate apa în piuă:* detaila
- *într-o ureche:* nebun
- *cu două fețe:* perfid
- *cu sânge rece:* dur
- *a-şi da arama pe față:* a dezvălui

21. Scrie câte trei locuțiuni verbale cu fiecare dintre verbele:

- *a face:* a face ochi, a i-o face, a face un târg
- *a pune:* a pune în vedere, a pune în pâine, a pune în două
- *a da:* a da pe gât, a da în gât, a da în undă
- *a lua:* a lua vorba, a-și lua salaria, a lua sânge

22. Indică câte un sinonim neologic pentru fiecare din sintagmele de mai jos:

- *de neprețuit* _____
- *luare în râs* _____
- *a-şi lua zborul* a decola
- *a pune sub acuzare* a acuza
- *a face apel* _____
- *a abate atenția* a distrage
- *fără cusur* _____
- *a da de urma* a descoperi
- *a da afară* _____
- *a bate palma* înțelegere

23. Scrie unitățile frazeologice echivalente următoarelor cuvinte:

- *a deceda:* a da colțul
- *a se căsători:* _____
- *a lenevi:* a taia frunză la câini
- *a certa:* _____
- *a sta:* _____

30. Marchează, prin săgeți, explicația din coloana B corespunzătoare fiecărei expresii din coloana A:

a) *călcâiul lui Ahile*
b) *sabia lui Damocles*
c) *calendas grecas*
d) *sărutul lui Iuda*
e) *nod gordian*
f) *de la Ana la Caiafa*

A. *amânarea continuă a unei decizii*
B. *pericol permanent*
C. *niciodată*
D. *punct vulnerabil*
E. *gest care ascunde trădarea*
F. *problemă grea, cu neputință de rezolvat*

Scanned with OKEN Scanner

CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL

Citește cu atenție textul:

Din punctul de vedere al copacilor,
soarele-i o dungă de căldură
oamenii – o emoție copleșitoare...
Ei sunt niște fructe plimbătoare
ale unui pom cu mult mai mare!

Din punctul de vedere-al pietrelor,
soarele-i o piatră căzătoare,
oamenii-s o lină apăsare...
Sunt mișcare – adăugată la mișcare,
și lumina ce-o zărești, din soare!

(Nichita Stănescu)

1. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația este adevărată, încercuiește CORECT. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește INCORECT.

a) ||CORECT – INCORECT|| Unitatea de bază a vocabularului este cuvântul;
b) ||CORECT – INCORECT|| Cuvântul are o formă (un înveliș sonor) și unul sau mai multe sensuri (înțelesuri);
c) ||CORECT – INCORECT|| Cuvintele care au un singur sens se numesc monosemantice;
d) ||CORECT – INCORECT|| Cuvintele care au mai multe înțelesuri se numesc polisemantice;
e) ||CORECT – INCORECT|| Toate cuvintele au sens propriu, secundar și figurat.

2. Identifică în textul suport de mai sus cinci cuvinte polisemantice: vedere, dungă, căldura, mișcare, lumina

3. Precizează, pe două coloane, care dintre cuvintele de mai jos sunt monosemantice și care sunt polisemantice: *calorifer, fotosinteză, lentilă, microscop, a da, limbă, facultate, curent, ipotenuză, a trece, biolog, neon, a călca, supersonic, a veni.*

cuvinte monosemantice	cuvinte polisemantice
calorifer, fotosinteză, microscop, biolog, neon, ipotenuză, supersonic	a da, limbă, curent, a trece, a călca, facultate, a veni, lentilă

4. Formulează patru contexte în care verbul *a cădea* să aibă unul din sensurile:

- *a netezi*: _____
- *a bătători*: _____
- *a strivi*: _____
- *a trece*: _____

5. Consultă un dicționar al limbii române și extrage patru cuvinte polisemantice care au cel puțin trei sensuri și formulează propoziții cu ele:

_____
_____
_____
_____

Scanned with OKEN Scanner

6. Alege pentru fiecare enunț din coloana A câte o explicație din coloana B, pentru a demonstra polisemantismul verbului *a trece*:

A		B
a) El *trece* zilnic pe strada noastră	a umbla	- *a muri*
b) La școală *a fost trecut* în registru	a înregistra	- *a înceta*
c) *A trecut* în neființă	a muri	- *a curge*
d) I-*a trecut* durerea de cap	a înceta	- *a se scurge*
e) Apa *trece*, pietrele rămân	curge	- *a vizita*
f) Timpul *trece* iute	a se scurge	- *a umbla*
g) *A trecut* pe la noi	a vizita	- *a înregistra*

7. Alcătuiește contexte în care să evidențiezi sensurile diferite ale verbelor: *a frământa, a lua*:

Problema îl frământa.
A luat la cunoștință nota.

8. Formulează câte patru propoziții din care să rezulte polisemantismul cuvintelor:

cap: Îl doare capul.
S-au jucat cu fișa și i-a căzut cap.
Tata este capul familiei.
Stă în capul mesei.

- *masă*: Am cumpărat o masă nouă.
A mâncat o masă copioasă.
Vin la tine după-masă.
A încheiat în liniștea mesei.

- *drept*: El este un om drept.
Noi am dat la drept.
Cosmin merge drept.

- *a merge*: A mers mult pe jos.
Îi merge bine la școală.
I-a mers în această situație.

9. Găsește, în textul de mai sus, sensurile proprii, secundare și figurate ale cuvintelor:

- *soare*: planetă
stea
rază
- *piatră*: asteroid
(bucată de rocă)
- *fruct*: fruct plural fm – fg
- *iarbă*:

10. Transformă cuvintele cu sens propriu din enunțurile de mai jos în enunțuri în care să apară cu sens figurat:

a) Bunicul a intrat în *pădure*. În pădurea de oameni s-a strecurat repede.
b) Suferă de *inimă*. A intrat în inima pădurii.

Scanned with OKEN Scanner

c) Mânuieşte bine *sabia*. Sabia a apărut pe cer
d) Pe cer a apărut prima *stea*. Fata aceea are stele în privire
e) Porumbelul are *aripa* ruptă. L-a luat sub aripa sa

12. Formulează enunţuri cu sensurile secundare şi figurate ale cuvintelor cu sens propriu subliniate în enunţurile:

sens propriu	sens secundar	sens figurat
- *Izvorul* a secat.	Caloriferul este izvor de caldură	Ochii ei sunt precum un izvor
- S-a întins pe *iarbă*.	Fumează iarbă.	Acel om este iarbă dracului.
- Şi-a rupt *piciorul*.	Piciorul podului este de	Pe un picior de plai.
- Inelul e de *argint*.	A făcut muncă de argint	Grădina a fost acoperită cu argint
- Mă uit în *oglindă*.	Oglinda apei mă fascinează	Oglinda vieţii s-a spart.
- Are o *gură* mare.	Gura sobei a-a închis	Gura raiului s-a deschis

13. Scrie câte două enunţuri cu fiecare dintre cuvintele: *poală*, *ocean*, *apus*, *săgeată*, în care să apară cu sens propriu, respectiv, cu sens figurat:

14. Găseşte şase locuţiuni sau expresii de la verbul *a ţine*:
Ţine morţiş să plece.
A ţinut cu el
Ţine în mână dovada

15. Menţionează, în casetele alăturate, cuvintele folosite cu sens figurat; arată denumirea figurii de stil pe care o realizează:

- *O rază de soare* ~~*străpungea cerul ca o suliţă de foc*~~. — comparaţie
- *Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai.* — metaforă
- *Pe ai ţării umeri dalbi.* — personificare
- *Ronţăie tramvaiele ca pe morcovi cruzi.* — metaforă
- *Câte minuni ascund pădurile noastre* — hiperbolă

Vino, să ne-nclinăm la altarele copacilor... — personificare
Lângă icoanele de frunze.

Scanned with OKEN Scanner

CATEGORIILE SEMANTICE

Se dă textul:

Doctore, simt ceva mortal
Aici, în regiunea ființei mele
Mă dor toate organele,
Ziua mă doare soarele,
Iar noaptea luna și stelele.

Mi s-a pus un junghi în norul de pe cer
Pe care până atunci nici nu-l observasem
Și mă trezesc în fiecare dimineață
Cu o senzație de iarnă.

Am urât și am iubit, am învățat să citesc
Și chiar am citit niște cărți,
Am vorbit cu oamenii și m-am gândit,
Am fost bun și-am fost frumos...

Toate acestea n-au avut nici un efect, doctore,
Și-am cheltuit pe ele o groază de ani.

Cred că m-am îmbolnăvit de moarte
Într-o zi
Când m-am născut.

(Marin Sorescu, *Boala*)

1. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația e adevărată, încercuiește litera **A**. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera **F**.

a) ||A – F|| Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu sens identic sau asemănător.
b) ||A – F|| Antonimele sunt cuvintele cu sensuri diametral opuse.
c) ||A – F|| Omonimele sunt cuvintele cu aceeași formă și cu sensuri diametral opuse.
d) ||A – F|| Omofonele sunt cuvinte care se pronunță la fel. (*dune – du-ne*)
e) ||A – F|| Omografele sunt cuvinte care se scriu la fel, iar sensul lor este diferențiat de accent (véselă – vesélă).
f) ||A – F|| Paronimele sunt cuvinte cu formă asemănătoare și același sens.
g) ||A – F|| Pleonasmul este o greșeală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte și a unor construcții cu același înțeles.

2. Găsește câte un sinonim pentru cuvintele din textul suport: *doctor, regiunea, stele, efect, urăsc, mă trezesc.*

_____

3. Dă câte un sinonim neologic pentru următorii termeni:

întâmplător grabitul _____ *răzbunător* vindicativ _____
dezordine haos _____ *hotărâre* decizie _____
satisfăcător rezonabil _____ *chemare* invitare _____

4. Scrie câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele: *brusc* prompt _____, *deștept* inteligent _____, *frică* teamă _____, *antipatie* neplăcere _____, *călătorie* voiaj _____, *izvor* sursă _____, *dezvoltare* progres _____, *tristețe* melancolie _____, *falnic* maiestuos _____.

Scanned with OKEN Scanner

5. Grupează în perechi de sinonime cuvintele: *ipocrizie, lapidar, infirm, patos, perfidie, coneis, handicapat, insolent, obraznic, peșteră, etate, biruință, cert, calm, lavan, lizibil, onest, graniță, plafon, grotă, vârstă, sigur, cinstit, victorie, hotar, lacom, citeț, avânt, avid, nervos.*

6. Găsește sinonimele neologice ale următoarelor cuvinte:

- *amănunt:* detaliat
- *belșug:* opulența
- *burlac:* celibatar
- *cinste:* corectitudine
- *călătorie:* voiaj
- *ceas:* orologiu electronic
- *cerere:* revendicare
- *crăpătură:* întredeschizătură, fisură

7. Dă câte un sinonim pentru fiecare dintre expresiile:

- *a-și aduce aminte* amintire
- *a-și face de cap* a face o boacănă
- *a da greș* a greși
- *a da năvală* a năpusti
- *a da de știre* a informa
- *a ține piept* a înfrunta

8. Scrie câte cinci sinonime pentru verbele:

- *a muri:* a decede, a dispărea, a răposa, a sfârși, a adormi
- *a (se) gândi:* a chibzui, a judeca, a cerceta, a cumpăni, a cântări

9. Precizează câte un sinonim neologic pentru fiecare dintre cuvintele:

- *a înainta* a avansa
- *a înapoia* a restitui
- *a începe* a inaugura
- *a îngădui* a admite
- *a întări* a solidifica
- *urmare* succesiune
- *ceresc* divin, celest
- *copilăresc* puerile
- *înfiorător* îngrozitor, abominabil
- *îndemânatic* abil
- *nesigur* dubios
- *tineresc* juvenil
- *înșelător* seducător
- *uimire* stupefiere
- *răzbunător* vindicativ
- *defect* imperfecțiune

10. Precizează câte un sinonim pentru cuvintele: *trist, măreț, rodnicie, încântător, închipuire, slăbuț, revărsare, darnic, periculos, întâmplare:*

melancolie, grandios, fertilitate, cucerător, imaginație, sfrijit, inundație, generos, primejdie, împlinire.

11. Scrie câte un sinonim neologic pentru cuvintele: *a înfia, sufletesc, a mări, asemănare, real, boare, nevinovăție, întreba, milă, legătură, a lega, a închina, adversar, a gândi, îndrăzneț, decădere, a preciza, nepotrivire:*

Scanned with OKEN Scanner

a adopta, altruist, amplifica, simultaneitate, culpabil, ..., încurca
chestiona, comparațime, corelație, a posta, a ..., imamic,
a medita, culegător, declin, a afirma, ...

12. Verbul *a nara* este sinonim cu: a) a descrie; (b) a povesti; c) a scrie.

13. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:

- *conflict*	neînțelegere	- *dușman*	adversar
- *prieten*	amic	- *înțelegere*	acord
- *sfârșit*	încheiere	- *început*	debut

14. Unește, prin săgeți, expresia/ locuțiunea verbală din prima coloană de sinonimul din cea de-a doua coloană:

a) *a tăia frunză la câini*	a) *a incendia*
b) *a se face luntre și punte*	b) *a-și aminti*
c) *a da de veste*	c) *a năvăli*
d) *a da năvală*	d) *a lenevi*
e) *a-și aduce aminte*	e) *a se strădui*
f) *a da foc*	f) *a vesti*

15. Găsește sinonimele neologice ale cuvintelor. Unește grupurile de sinonime descoperite:

- *a făgădui*	a garanta	- *încordare*	întindere
- *fericire*	beatitudine	- *îndoială*	ezitare
- *gazdă*	amfitrion	- *însemnătate*	importanță
- *glas*	voce	- *jertfă*	ofrandă
- *greșeală*	incorectitudine	- *învățat*	erudit
- *greutate*	povară	- *iad*	infern
- *a hotărî*	a stabili	- *iubire*	amor
- *a îmbunătăți*	a corecta	- *fățarnic*	ipocrit

16. Sunt sinonime cuvintele din seria:
(a) *amănunțit, detaliat*; b) *limpede, opac*; c) *fericire, tristețe*.

17. Găsește, în textul suport, antonime ale cuvintelor: *a urî, ființă, a iubi, cer*: → moarte; Regiune

18. Prin adăugare de prefix, obține antonime de la următoarele cuvinte:

- *ordine*	dezordine	- *expresiv*	inexpresiv	- *stabil*	instabil
- *om*	neom	- *moral*	imoral	- *a aproba*	dezaproba
- *real*	ireal	- *uman*	inuman	- *onorant*	dezonora
- *normal*	anormal	- *posibil*	imposibil	- *a dispune*	indispune

19. Grupează în perechi de antonime următoarele cuvinte: *abil, abstract, a argumenta, avar, calitate, disperare, rafinat, pur, progres, stângaci, concret, a diminua, generos, cusur, speranță, grosolan, impur, regres, ritmic, aritmic*:

abil - stângaci; abil - concret; a argumenta - a diminua

generos - avar | rafinat - grosolan | stângaci -
calitate - ... | pur - impur |

20. Alcătuieşte contexte care să cuprindă perechile antonimice:
- *indulgent – sever*: Unorii profesorii sunt prea severi alteori prea indulgenți.
- *măreţie – decădere*:
- *nociv – binefăcător*:
- *paşnic – războinic*: Uneori este paşnic alteori războinic
- *permisiune – interdicţie*: A primit o permisiunea de a pleca acasa dar interdicție de a pleca la ...
- *profund – superficial*: Alteori este prea profund alteori prea superficial

21. Descoperă în coloana **B** antonimele neologice ale cuvintelor din coloana A:

A	B
- *păgân*	- *certitudine*
- *a înrăutăţi*	- *a ameliora*
- *transparent*	- *inteligenţă*
- *a încetini*	- *opulenţă*
- *gras*	- *a accelera*
- *belşug*	- *debil*
- *prostie*	- *opac*
- *îndoială*	- *creştin*

AT

22. Găseşte antonimele din următoarele texte şi subliniază-le:

„Cinstea şi ruşinea nu pot sta împreună".

„Vremea trece, vremea vine,
Toate-s vechi şi nouă toate,
Ce e rău şi ce e bine
Tu te-ntreabă şi socoate."

23. Găseşte, în textul suport, cuvintele care pot avea omonime şi alcătuieşte enunţuri cu ele:

A făcut nouă ani.
Ana are nouă ochi.
Pe cer sunt stele
Ți vor ajunge ... vremii.

24. Scrie, în spaţiile libere alăturate, omonimele identificate, menţionând sensul şi valoarea lor morfologică:

a) *„Leliţă cu ochii verzi,*
Ieşi afară de mă vezi, → ușă
Ieşi afară pân' la poartă – haine
Să vezi dorul cum mă poartă."

b) *„Maică-ta de-i vie* → trăiește
Bine-ar fi să vie → să vino
Pân'la noi la vie." →

c) *„Apoi capra* (animal) *iese şi se duce în treaba ei."*; *„Vizitiul se dădu jos din capră"*; *Mihai a sărit capra.* → la sport

a)
b)
c)

Scanned with OKEN Scanner

25. Formează scurte propoziții în care să folosești omonimele cuvintelor:

- *toc* — Tocul ușii s-a rupt / Tocul pantofului s-a rupt
- *ceară* — A luat ceara de la albine / A cerut o mașină
- *gol* — Capul lui este gol / Echipa a dat un gol
- *mei* — A cumpărat mei / A mâncat mei
- *nouă* — Am o rochie nouă / Nouă copii se joacă
- *vin* — Vin la școală / A cumpărat vin

26. Înlocuiește spațiile cu unul dintre cuvintele omonime scrise în stânga paginii:

- ~~*care-care*~~
- ~~*car-car*~~
- *gol-gol*
- ~~*par-par*~~
- ~~*vară-vară*~~
- ~~*minte-minte*~~
- ~~*frig-frig*~~

Doi boi trag un car *cu fân. Eu* car *în spate un rucsac.*
Pe drum trec cară *. Nu știu* care *m-a strigat.*
Mi-e tare frig *.* Frig *carne.*
Trecutul e gol *. Am înscris un* gol
Ana minte *mereu. Are multă* minte
Am înfipt un par *. Munții* par *acoperiți de nea.*
Maria îmi este vară *. La* vara *vom pleca la mare.*

27. Alcătuiește contexte diferite pentru omonimele: *arie, ban, port, război, lac, broască*: A calculat o arie. Broasca ușii s-a rupt.
Este ban al Moldovei
A fost în port la Constanța.
A ieșit la război.
A dat cu lac.

28. Indică paronimele fiecăruia dintre cuvintele: *iluzie, a evalua, temporar, accident, solidar, lacună*:

29. Alcătuiește enunțuri cu următoarele cuvinte și paronimele lor: *eminent, fișă, oral, original, prefect, eroare*:

30. Încercuiește paronimul potrivit contextului:
- ***Oralul/ Orarul*** *a fost bine întocmit.*
- *O operă* ***literală/ literară*** *poate crea interlocutorului iluzia/ aluzia realității.*
- *Cabana este o locuință* ***temporală/ temporară****.*
- *Războaiele produc* ***erori/ orori*** *de nedescris.*
- *Îmi place să merg la părinții prietenului meu, deoarece sunt oameni* ***primitivi/ primitori****.*
- *Față de elevi, dirigintele meu are o conduită prea* ***familiară/ familială****.*

Scanned with OKEN Scanner

- *Medicamentul este în ambalajul lui* ***originar/ original.***

31. Rescrie următorul text, înlocuind cuvintele nepotrivite contextului cu paronimul lor:

Am lecturat fragmentul din opera literală indicată. Am extras numeralul ordinar din prima propoziție a textului epic, apoi prenumele personale cu funcție sintactică de complimente și cele exprimate prin adverbe prevenite din adjective.

32. Enunțul care nu conține pleonasm este:

a) *Am întâlnit pe drum o babă bătrână.*
b) *Când l-a observat, a urcat sus.*
c) *El a rezumat pe scurt conținutul romanului.*
d) *A ținut o alocuțiune cu ocazia zilelor școlii.*

33. Elimină, prin rescriere, pleonasmele din următoarele construcții: *„alocuțiune scurtă", „a conviețui împreună", „avans anticipat", „june tânăr", „a avansa înainte", „a revedea din nou", „a colabora împreună", „a coexista alături", „prefera mai bine", „aprob pozitiv".*

34. Subliniază sintagmele/ expresiile în care nu apare pleonasmul:

grațios și delicat	*mai superior*	*seism de pământ*
intersecție încrucișată	*superior*	*țiuit ascuțit*
protagonist principal	*comună rurală*	*reprimit iarăși*
plantă legumicolă	*comună suburbană*	*revine din nou*
plantă vegetală	*plată compensatorie*	*plouă abundent*
seism cutremurător	*revine în normalitate*	*abundență mare*

35. Subliniază pleonasmele din propozițiile de mai jos:

a) *Mobila se exportă în afara graniței.*
b) *Să vedem ce urmează în continuare.*
c) *A venit chiar el însuși în persoană.*
d) *L-a revăzut din nou peste ani.*
e) *Dialogul cu patronul a fost rodnic și fructuos.*
f) *Avionul a survolat peste ocean.*

Scanned with OKEN Scanner

MIJLOACE INTERNE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

Gheorghiță era un flăcău sprâncenat. Nu prea era vorbăreț, dar ştia să spuie destul de bine despre ce văzuse. Avea un chimir nou şi-i plăcea, vorbind, să-şi desfacă bondița înflorită şi să-şi cufunde palmele în chimir. Întorcea un zâmbet frumos ca de fată şi abia începea să-i înfiereze mustăcioara. Vitoria îl admira din cealaltă parte a măsuței [...] Afară se vedea pădurea uşor ninsă, sub un cer albastru şi însorit.

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

1. Citeşte cu atenţie afirmaţiile de mai jos. Dacă eşti sigur că afirmaţia este adevărată, încercuieşte DA. Dacă tu crezi că este falsă, încercuieşte NU.

a) ||DA – NU|| În textul suport există patru cuvinte formate cu sufixe diminutivale.

b) ||DA – NU|| Cuvântul *despre* din text este un cuvânt format prin compunere prin sudare.

c) ||DA – NU|| Cuvântul *uşor* din text şi-a schimbat valoarea gramaticală din substantiv în adverb.

d) ||DA – NU|| Cuvântul *flăcău* poate fi derivat augmentantiv sub forma *flăcăiaş*.

e) ||DA – NU|| Seria care conţine numai derivate diminutivale care exprimă ofensa este b.: a. *cosaş*, *codaş*, *mijlocaş*; b. *iepuraş*, *copilaş*, *fluieraş*; c. *volumaş*, *scriitoraş*, *profesoraş*.

2. Subliniază prefixele din următoarele cuvinte: *străbun, prescrie, revine, descrie, descalifica, răzgândi*: ____________________

3. Scrie câte două exemple de cuvinte derivate cu prefixele:

des – (dez-): descoperit, descalifica

anti-: ____________________

răs – (răz-): ____________________, răzgândire

între-: ____________________

în - (îm-): ____________________

stră-: ____________________, străbun

ne –: ____________________

contra: ____________________, contraargument

4. Din seria de cuvinte de mai jos, subliniază-le numai pe cele derivate cu prefix: *sosire, nemernic, unic, a preface, a retrage, a refuza, a reteza, a preciza, a prezice, a regreta, tomnatic, hangiu, a reda, refugiu, a relua, revedere.*

5. Cuvântul *a îmbătrâni* este format:

a) numai prin derivare cu sufix;

b) numai prin derivare cu prefix;

c) prin derivare parasintetică.

6. Formează verbe cu ajutorul prefixului *în-* (*îm-*) şi al sufixelor *-a*, *-i*, din următoarele cuvinte: *bărbat, curaj, tânăr, fior, pădure, floare, roşu, noapte, nor, podoabă, colţ.*

îmbărbata, încuraja, întinerit, înfiora, încoşi, înnopta, înnora, împodoabă, încoltea

7. Foloseşte prefixele: *arhi-*, *supra-*, *ultra- super-* pentru a forma adjective cu valoare de superlative pe care apoi să le foloseşti în propoziţii:

arhiplin — ultraelegant

supraaglomerat — super-apreciat

8. Formează, prin prefixare, antonimele cuvintelor date:

- *acceptabil-*	neacceptabil	- *răbdare-*	nerăbdare
- *complet-*	incomplet	- *aliniat-*	nealiniat
- *corect-*	incorect	- *interes-*	dezinteres
- *favorabil-*	defavorabil	- *util-*	inutil
- *mobil-*	imobil	- *capabil-*	incapabil
- *normal-*	anormal	- *atent-*	neatent
- *vizibil-*	invizibil	- *cult-*	incult

9. Formează câte două substantive cu ajutorul sufixelor:

- *ime:*	sochărime,	- *ătate:*	bunătate,
- *ar:*	sticlarar,	- *eală:*	invoială,
- *easă:*	mireasă,	- *işte:*	,
- *et:*	făget,	- *escu:*	Frumescu,

10. Formează cuvinte noi de la termenii: *argint*, *sticlă*, *copil*, *inimă*, *munte*, *englez*, cu ajutorul sufixelor: *-in*, *-ar*, *-aş*, *-ioară*, *-ean*, *-eşte*:

sticlar, inimioară, copilaş, muntean, englezeşte, argintar

11. Scrie câte două adjective derivate cu sufixele: *-esc*, *-in*, *-os*, *- bil*:

tineresc — osos

florentin — capabil

12. Pornind de la cuvintele date, scrie derivatele diminutivale şi augmentative:

băieţel	*băiat*	*băieţandru*
fetiţă	*fată*	fetiţorică
căsuţă	*casă*	casoi
flacăiaş	*flăcău*	flăcăiandru
copilaş	*copil*	copilandru
maturică	*mătură*	maturoi

Scanned with OKEN Scanner

13. Formează substantive colective, pornind de la sufixele:

-iş: frunziş -et: făget

-ime: - işte:

14. Obţine, prin derivare:

- verbe de la interjecţiile: *tic!, fâş!*: a ticăi, a fâşni
- adjective de la substantivele: *aur, vişină*: aurii, vişinii
- adverbe de la substantivele: *părinte, piept*: părinteşte, pieptiş

15. Scrie formele diminutivale ale adverbelor: *tare, târziu, uşor, repede, frumos, încet*:

tarişor, tarzişor, uşurel, repejor, frumuşel, încetinel

16. Prin derivare cu sufixe, formează verbe de la substantivele:

- *dar* a darui - *umbră* a umbri - *rost* a rosti
- *taină* a tainui - *piatră* a împotri - *vorbă* a vorbi

17. Construieşte derivate parasintetice de la cuvintele: *pachet, văl, boboc, bătrân, pădure, povară*:

18. Arată cum s-au format cuvintele: *ardeleneşte, cetăţenie, înfiinţare, morărit*:

19. Scrie etapele succesive de derivare prin care s-au format următoarele cuvinte: *munteancă, orăşănesc, florărească, slugarnic, neprietenos*, după modelul:
ex. *moldoveancă* < *moldovean* < *Moldova* sau *Moldova* > *moldovean* > *moldoveancă*

munteaca < muntean < munte
orăşenesc < orăşean < oraş
florărească < florar < floare
slugarnic < slugă < a slugi
neprietenos < prietenos < prieten

20. Derivate parasintetice se află în seria:

a) *rezultat, reparat, respirat*;
b) *reîmbărbătat, reamenajat, refăcut*;
c) *restrişte, rarefiere, respingere*.

21. Familia lexicală a verbului *a face* nu cuprinde termenii din seria:

a) *binefacere, răufăcător, binefăcător*;
b) *a face cu mâna, a face semn, a face cruce*;
c) *făcătură, făcut, nefăcut*.

22. Alcătuieşte familia lexicală a substantivului *tânăr*, adăugând radicalului *tiner-* sufixele: *-et, -el, -i, -eşte, -ime* şi prefixul *în-*:

Scanned with OKEN Scanner

tineret — tinerește
tinerel — tinerime
tinerii — întinerit

23. De la cuvântul *floare*, alcătuiește familia lexicală, având în componență:
a) un diminutiv: floricică
b) un augmentativ: floroi
c) un derivat parasintetic: înflorit
d) un derivat cu prefix neologic: ultra înflorit
e) un cuvânt compus: floarea - soarelui
f) un cuvânt format prin conversiune: înflorit

24. Pornind de la cuvântul *gură* exemplifică:
a) un cuvânt derivat; gurița
b) un cuvânt compus; gură - leului
c) un sinonim neologic; cavitate bucală
d) trei sensuri: propriu: Îl doare gura
secundar: Gura sobei s-a darmat
figurat: Pe o gură de plai
e) două expresii: a-și bate gura, gura de aur

25. Formează câmpul lexical al substantivului *floare* (opt termeni):
garoafa, lalea, trandafir, crin,

26. Scrie câmpul lexical al numelor de plante (opt termeni):
copac, iarbă, grau, porumb, floare, ort, vie,

27. Alcătuiește câmpul lexical al numerelor de popoare (opt termeni):
englez, francez, italian, spaniol, coreean, chinez, american, portughe

28. Dă exemple de câte cinci cuvinte realizate prin:
a) unire (sudare, contopire) trei sprezece, binefăcător, binefacere, răufăcător
b) alăturare (cu sau fără cratimă) Marea Neagră, Delta Dunării;
c) abreviere

29. Reamintește-ți că unele cuvinte compuse se pot forma și cu ajutorul prefixoidelor (false prefixe, elemente de compunere așezate în fața radicalului pentru a forma cuvinte noi) și al sufixoidelor (false sufixe, elemente de compunere așezate după radical pentru a forma cuvinte noi); pune în cele două coloane cuvintele din următoarea listă: *autocaracterizare, biogeneză, francofil, dermatolog, televizor, suicid, viaduct, electrofag, termometru, piscicultură, telecomandă, omucid, autodidact, petrolifer, geotermic, horticultură, macrocosmos, microcosmos, autobuz, astronaut, ortoped.*

prefixoide	sufixoide	prefixoid/sufixoid

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

30. Formează cuvinte, folosind următoarele elemente de compunere savantă (prefixoide şi sufixoide):

-*bio:* biolog
-*fil:* filologie
-*mono:* monolog, monoblog
-*cid:* omucid
-*poli:* polimorfe
-*log:* biolog

31. Precizează ce sunt ca părţi de vorbire următoarele cuvinte compuse:

a) *papă-lapte*: subst
b) *răuvoitor*: adj
c) *a binevoi*: verb
d) *TAROM*: subst propriu

32. Grupează cuvintele următoare conform tipului de compunere: *binefacere, bună-credinţă, binefăcător, prim-ministru, câine-lup, treisprezece, altfel, Harap-Alb, atotcunoscător, astă-primăvară, dis-de-dimineaţă, B.C.R:, sud-coreean, maro-închis, răuvoitor, Plafar, Bancpost, Asirom*:

a) alăturare	b) contopire	c) abreviere
buna-credinta		BCR
prim-ministru		Plafar
caine-lup		Bancpost
dis-de-dimineata		Asirom

33. Exemplifică, prin două cuvinte, următoarele părţi de vorbire compuse prin sudare:

a) substativ: _____
b) pronume: _____
c) adjectiv: _____
d) numeral colectiv: _____
e) adverb: _____
f) verb: _____
g) prepoziţie: _____
h) conjuncţie: _____

34. Subliniază forma corectă din următoarele perechi de cuvinte compuse:

- *câine-lup/ câine lup*
- *gura leului/ gura-leului*
- *floarea soarelui/ floarea-soarelui*
- *ciuboţica-cucului/ ciuboţica cucului*
- *cumsecade/ cum se cade*
- *binecuvântată/ bine cuvântată*
- *câte odată/ câteodată*
- *redactor şef/ redactor-şef*

35. Identifică termenii formaţi prin schimbarea valorii gramaticale/ conversiune din următoarele enunţuri; precizează de la ce părţi de vorbire provin şi ce au devenit în enunţurile date:

- *A pătruns cu frică în adâncul întunecos al pădurii.*

Subst -> adj

- *Vorbea frumos despre colegi.*

adv - adj

- *Accidentaţilor li s-au pansat rănile sângerânde.*

adj - verb

- *Îi place să lucreze ziua, dar şi noaptea.*

adv

- *Barza şi-a făcu cuibul deasupra casei.*

prep din adv

- *A ajuns vedetă graţie talentului.*

prep din subst

- *Priveam cu încântare la lumina soarelui filtrată printre ramuri.*

infinitiv lung

- *Suferindul nu mai putea de durere.*

subst - verb la genunziu

- *Era solidar cu suferinţa aproapelui său.*

subst - adv

36. Alcătuieşte enunţuri în care să existe:

- un substantiv format prin conversiune din pronume personal:

- două adjective provenite din pronume posesiv şi demonstrativ:

- un adverb provenit din substantiv: timp copilul acela este
- un numeral ordinal cu valoare de adjectiv: Joemna se numară bobocii

37. Construieşte un enunţ ilustrativ pentru următoarele posibilităţi de conversiune:

a) substantiv comun provenit din adjectiv prin articulare:

frumosul se plimbă

b) adjectiv propriu-zis provenit din adverb de mod:

un domn bine a intrat în magazin

c) adjectiv pronominal provenit din pronume nehotărât:

Ceva pământ am găsit în clasă

d) adverb de timp provenit din substantiv comun:

bra timpul se scurge repede

e) prepoziţie cu regim de genitiv provenită din adverb de loc:

deasupra sta el

f) prepoziţie cu regim de dativ provenită din adjectiv:

este asemenea lui

38. Arată care sunt părţile de vorbire care devin, în enunţurile de mai jos, substantive:

- *Mă încântă frumosul din artă.*
- *Nota zece îmi dă satisfacţie.*

Scanned with OKEN Scanner

- *Ne e adevărat, ziceam în sinea mea.* _____
- *Vocea eului liric este prezentă în poezie.* _____
- *Cititul îți lărgeşte orizontul de cultură.* _____
- *Coridorul are un intrând.* _____
- *Nevenind, mi-a făcut un bine.* _____
- *V-am ascultat oful.* _____

39. Foloseşte, în enunțuri adecvate, cuvintele: *urât, senin, albastră, alb, negru, bun* cu valoare de adjectiv şi de substantiv:

Este un cuvânt urât	Urâtul s-a supărat
Cerul senin m-a fascinat	Seninul m-a fascinat
Coperta albastră s-a rupt	Albastrul s-a
Ceasul alb s-a oprit	
N	
Omul bun este acela	

40. Alcătuieşte enunțuri adecvate pentru a demonstra adjectivizarea şi substantivizarea participiilor: *citit, rănit, aşezat*:

_____ _____
_____ _____
_____ _____

maghiară

MIJLOACE EXTERNE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

1. Apelând la un dicționar al limbii române, precizează sursele împrumutului şi etimologia cuvintelor: *deal, muncă, viteaz, farmec, telemea, chelner, rucsac, ciolan, zahăr, a bănui, cafea.*

slavă	latină	germană
slavă	rusă	slavă
slavă	germană	

neogreacă

franceză

2. Scrie cuvinte din categoria împrumuturilor lexicale neologice:
- din latina literară: *familie, gramatică,* rugăciune, cruce
- de origine latină prin influență italiană: *partitură, duet,* anticameră, opera
- de influență franceză: *bacalaureat, ansamblu,* soluționa, recensământ
- de origine rusă: *combinat, instructaj,* agregat, procuratură
- de origine germană: *boiler, diesel,* halta, boiler
- de origine engleză: *sandviş, bancnotă,* mass-media, motel

3. Precizează care dintre cele două liste de mai jos cuprinde împrumuturi vechi şi care cuprinde împrumuturi noi:
a) *scoabă, ucenic, oraş, viclean, prieten, a agonisi, duşumea;*
b) *elev, a soluționa, etapă, necesitate, candidat, cibernetică, conteiner, lord.*

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrie şase cuvinte care să ilustreze profesii, denumite prin neologisme:

_____ _____ _____

_____ _____ _____

5. Grupează cuvintele din lista de mai jos în împrumuturi vechi sau noi; precizează, apelând din nou la dicţionar, originea lor: *belşug, basma, calorifer, celibatar, televiziune, poezie, glorie, supermarket, opinie, halva, baclava, cocs, start, superman, videorecorder, frigider, seism, serviciu, haltă, zahăr, şoim.*

6. Consultă dicţionarul pentru a afla sensul următoarelor neologisme şi construieşte enunţuri cu acestea: *virament, gabarit, vibraţie, camping, concern, impuls.*

_____ _____

_____ _____

_____ _____

7. Consultă un dicţionar de paronime şi foloseşte corect, în enunţuri, următoarele paronime neologice:

- *a asculta/ a ausculta*: _____ _____
- *a evolua/ a evalua* _____ _____
- *glacial/ glaciar* _____ _____
- *eminent/ iminent* _____ _____
- *a revela/ a releva* _____ _____
- *a emigra/ a imigra* _____ _____

8. Subliniază forma corectă a următoarelor perechi de cuvinte:

vindicativ/ vindecativ
strangula/ ştrangula
frusta/ frustra
paliativ/ paleativ
ostatic/ ostatec
detailat/ detaliat

anticameră/ antecameră
bleumarin/ bleomarin
prerie/ preerie
identitate/ indentitate
juristconsult/ jurisconsult
repercusiune/ repercursiune

9. Scrie câte două cuvinte împrumutate recent pentru a denumi realităţile apărute în diferite domenii:

- *ştiinţă/ tehnică*: _____
- *economie/ finanţe*: _____
- *artă*: _____
- *sport*: _____
- *gastronomie*: _____

10. Scrie corect neologismele a căror pronunţie este următoarea: [*vaucer, uichend, supermen, pejger, maus, dilăr, bedminton, draivăr, intersiti, gip*].

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

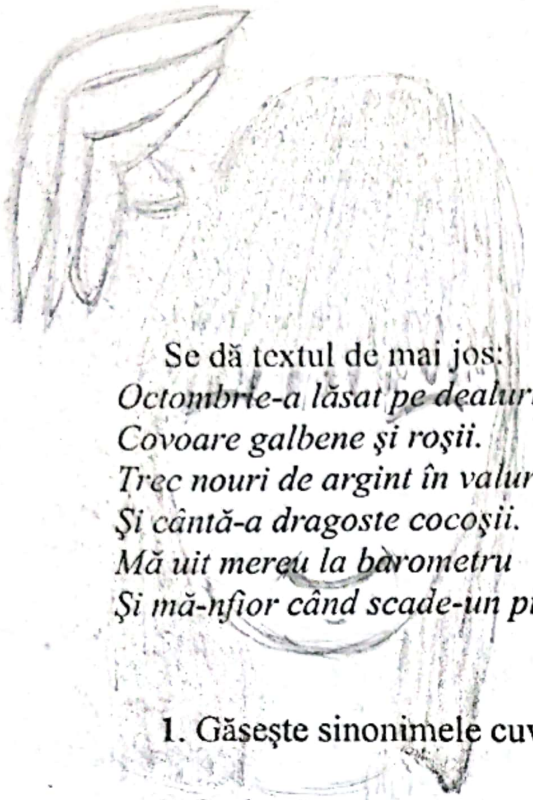

TESTE SUMATIVE

Vocabular

TESTUL 1

Se dă textul de mai jos:

Octombrie-a lăsat pe dealuri
Covoare galbene şi roşii.
Trec nouri de argint în valuri
Şi cântă-a dragoste cocoşii.
Mă uit mereu la barometru
Şi mă-nfior când scade-un pic,
Căci soarele e tot mai mic
În diametru.
Dar de sub cerul cald ca-n mai
Trec zile albe după zile,
Mai nestatornice şi mai
Subtile...

(George Topîrceanu, *Octombrie*)

1. Găseşte sinonimele cuvintelor din text: *dealuri, dragoste, a lăsa, înfiora.* 0,20x4=**0,80p.**
2. Scrie câte un antonim pentru cuvintele: *mereu, cer, dealuri, dragoste.* 0,20x4=**0,80p.**
3. Transcrie trei neologisme şi un regionalism din text. 0,15x4=**0,60p.**
4. Identifică, în text, patru cuvinte cărora le corespund câte un omonim şi integrează-le în contexte. 0,20x4=**0,80p.**
5. Formează derivate parasintetice de la cuvintele din text: *cald* şi *trece.* 0,25x2=**0,50p.**
6. Construieşte şase enunţuri în care să demonstrezi polisemia verbului *a trece.* 0,10x6=**0,60p.**
7. Formează enunţuri cu paronimele cuvintelor: *glacial – glaciar, carbonier – carbonifer, enerva – inerva, solidar – solitar, cauzal – cazual.* 0,10x10=**1p.**
8. Foloseşte, în contexte, cuvântul *argint* cu sens secundar şi figurat. 0,25x2=**0,50p.**
9. Alcătuieşte familia lexicală a cuvântului *cald* (cel puţin şase derivate). 0,10x6=**0,60p.**
10. Alcătuieşte câmpul lexical al culorilor din versurile de mai sus. 0,10x3=**0,30p.**
11. Alcătuieşte patru enunţuri în care cuvântul *şi*, din text, să aibă patru valori morfologice diferite. 0,25x4=**1p.**
12. Transcrie, din text, un cuvânt derivat, două compuse şi altul cu valoare gramaticală schimbată. 0,25x4=**1p.**
13. Formulează un enunţ în care să foloseşti cuvântul *cântă* cu alt accent decât cel din text. 0,50x1=**0,50p.**

Notă: Se acordă un punct din oficiu. **Total: 10 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 2

Se dă textul de mai jos:

Ca o pulbere de-argint
înghețase roua.
Brumele s-au născocit –
era ziua doua.

În dumbrăvi încremeneau
Stinse-n scrum de vise
Ca-ntr-o lume de cristal
sevele închise.

Pe sub zarea unde rar
ne era popasul,
ne lăsam pecețile –
urmele, cu pasul…

(Lucian Blaga, *Cântecul brumelor, urmelor*)

1. Găsește sinonimele cuvintelor din text: *pulbere, lume, vis, seva.* 0,20x4=**0,80p.**

2. Scrie câte un antonim pentru cuvintele din text: *a îngheța, stinse, vis, sub.* 0,20x4=**0,80p.**

3. Alcătuiește două enunțuri cu omonimele cuvintelor: *cristal* și *unde.* 0,30x2=**0,60p.**

4. Scrie familia lexicală a cuvântului *vis* (cel puțin patru derivate). 0,20x4=**0,80p.**

5. Formează derivate de la cuvintele: *argint, rouă, brumă, zare.* 0,20x4=**0,80p.**

6. Construiește patru enunțuri în care să demonstrezi polisemia cuvântului *a lăsa.* 0,20x4=**0,80p.**

7. Formează enunțuri cu paronimele cuvintelor: *petrolier – petrolifer, investi – învesti, consens – consemn, proscris – prescris, scară – escală.* 0,10x10=**1p.**

8. Pornind de la substantivul *lume* exemplifică:

a) un cuvânt derivat;
b) un cuvânt compus;
c) un sinonim neologic;
d) trei sensuri polisemantice: - propriu; - secundar; - figurat;
e) două expresii. 0,20x8=**1,60p.**

9. Alcătuiește două enunțuri în care să existe substantive obținute prin conversiune de la un adjectiv, respectiv un numeral. 0,25x2=**0,50p.**

10. Subliniază pleonasmele și transcrie corect enunțurile.

- Am auzit cu urechile mele.
- „Sunt un june tânăr și nefericit".
- Conviețuiesc împreună de trei ani.
- Și-au reluat iarăși povestea. 0,10x4=**0,40p.**

11. Alcătuiește enunțuri cu sensurile de bază, secundar și figurat ale cuvântului *fiară.* 0,10x3=**0,30p.**

12. Scrie două substantive, două adjective și două adverbe obținute prin conversiune. 0,10x6=**0,60p.**

Notă: Se acordă un punct din oficiu. **Total: 10 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 3

1. Scrie forma corectă a cuvintelor:

contribue/ contribuie	*complet/ complect*
clujan/ clujean	*fiindcă/ fiincă*
premisă/ premiză	*bine-cuvântat/ binecuvântat*
alcolic/ alcoolic	*contrargument/ contraargument*
respectos/ respectuos	*înnămoli/ înămoli*

0,10x10=**1p.**

2. Formulează enunțuri cu paronimele: *anual/ anuar, a evalua/ a evolua, alineat/ aliniat, companie/ campanie, libret/ livret.* 0,10x10=**1p.**

3. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate și alcătuiește contexte cu alte valori gramaticale ale acestora.

Îmi place *verdele* naturii.
Am luat *un doi*.
În instituții, *fumatul* este interzis.
Iubește-ți *aproapele*.
Am scris un *„o”*. 0,10x5=**0,50p.**

4. Indică sinonime pentru cuvintele: *dezvinovăți, adânc, biruință, opri, greșeală, înălțime, a năzui, a supăra, sfetnic, veșnicie.* 0,10x10=**1p.**

5. Găsește antonimele cuvintelor: *biruință, acord, binefăcător, a confirma, cultură, glacial, sociabil, eronat, util, veritabil.* 0,05x10=**0,5p.**

6. Alcătuiește enunțuri cu omonimele cuvintelor: *capitală, cod, râs, vin, sol.*
0,10x5=**0,50p.**

7. Demonstrează, construind cinci enunțuri, polisemantismul cuvântului *a călca.*
0,10x5=**0,50p.**

8. Precizează modalitățile interne de formare a următoarelor cuvinte:
bunătate, ineficient, școlărime, binemerita, bibliofil, drept-credincios, tremurândă, închis, TAROM, înverzit. 0,10x10=**1p.**

9. Formează câte un derivat de la cuvintele date mai jos și precizează valoarea morfologică a fiecăruia: *țăran, cenușă, școlar, adânc, floare.* 0,10x10=**1p.**

10. Formează serii de cinci derivate (lanțuri derivative) de la cuvintele: *floare, țăran, muntean, Eminescu, morar.* 0,10x5=**0,50p.**

11. Stabilește cinci expresii în componența cărora să se regăsească cuvântul *cap.*
0,10x5=**0,50p.**

12. Dă câte un sinonim pentru fiecare dintre expresiile: *a-și aduce aminte, a da năvală, a da de știre, a da greș, a ține piept.* 0,10x5=**0,50p.**

13. Scrie zece cuvinte din câmpul lexical al sentimentelor. 0,05x10=**0,50p.**

Notă: Se acordă un punct din oficiu. **Total: 10 puncte**

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 4

1. Alege forma corectă a următoarelor neologisme: **10 puncte**

antedata/ antidata	*preşedenţie/ preşedinţie*
femenin/ feminin	*filigran/ filigram*
singuratic/ singuratec	*mănuşă/ mânuşă*
tomnatic/ tomneatec	*distructiv/ destructiv*
elogvent/ elocvent	*transcendent/ transcedent*

2. Precizează ce părţi de vorbire sunt cuvintele subliniate şi alcătuieşte enunţuri cu alte valori decât în text; precizează-le valoarea morfologică: **10 puncte**

Răcea uşor iarna. M-a căutat numai o colegă, dar nu m-a găsit, dormeam buştean.

3. Alcătuieşte enunţuri cu omografele: *móbilă-mobilă, mână-mână, ácele-acéle, tórturi- tortúri.* **4 puncte**

4. Subliniază paronimul potrivit în context: **10 puncte**

conductă *petrolieră/ petroliferă*	tribunal *arbitrar/ arbitral*
idee *originală/ originară*	text *literar/ literal*
şedere *temporală/ temporară*	comportament *familial/ familiar*
păcat *originar/ original*	*virtuos/ virtuoz* al naiului
pericol *iminent/ eminent*	*a-şi apropia/ apropria* averea cuiva

5. Alcătuieşte familia lexicală a substantivului *drum* (cinci derivate). **5 puncte**

6. Scrie câte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *brusc, deştept, frică, curat, antipatie, călătorie, izvor, dezvoltare, tristeţe, falnic.* **10 puncte**

7. Alcătuieşte propoziţii cu sensul propriu şi figurat al cuvântului *lumină.* **6 puncte**

8. Explică formarea cuvintele: *urâtul, Rompres, Valea Jiului, osos, inginer-şef.* **10 puncte**

9. Grupează în perechi de sinonime cuvintele: *ipocrizie, lapidar, infirm, patos, avânt, perfidie, concis, handicapat, insolent, obraznic.* **5 puncte**

10. Indică antonime formate cu prefixe de la cuvintele: *material, acceptabil, ascendent, continuu, simetric.* **5 puncte**

11. Subliniază pleonasmele şi scrie enunţurile corecte: **4 puncte**

a) *A revenit din nou la noi.*
b) *Să aruncăm o privire retrospectivă în trecut.*
c) *Au colaborat împreună la definitivarea proiectului.*
d) *În toamna aceasta au căzut multe averse de ploaie.*

12. Precizează felul cuvintelor subliniate (polisemantice sau omonime): **6 puncte**

- *Mihai Viteazul a fost ban al Craiovei. El nu mai avea nici un ban.*
- *Merge în oraş. Aspiratorul nu mai merge.*
- *A prins un somn în Dunăre. Are un somn agitat.*

13. Precizează ce sunt construcţiile subliniate:

Ştii că am manglit verzişorii babacului? Eşti mortal! Ce ţi s-a întâmplat, mon chér?

De cântat, am cântat, mai pleacă omul şi pe la casa lui. **5 puncte**

Notă: Se acordă 10 puncte din oficiu. **Total: 100 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

SINTAXA

PREDICATUL

I. Citeşte cu atenţie textele:

a. *În linişte, pe cerul întunecos din fundul apei, începe să tremure lacrima de aur a celei dintâi steluţe.* (M. Sadoveanu)

b. *Sunt în clipa de a-mi da obştescul sfârşit. Eu văz că tu o să ajungi om mare.*
(Folclor)

c. *Tu eşti o undă, eu sunt o zare,*
Eu sunt un ţărmur, tu eşti o mare,
Tu eşti o noapte, eu sunt o stea. (M. Eminescu)

d. *O fâşie nesfârşită*
Dintr-o pânză părea calea,
Toată culmea-i adormită,
Toată valea. (G. Coşbuc)

e. *Noaptea-i albă, luminoasă,*
Ceru-i boltă de opal
Toată zarea scânteiază,
Tot izvoru-i de opal. (V. Alecsandri)

1. Recunoaşte predicatele verbale din textele de mai sus şi arată părţile de vorbire prin care sunt exprimate:

_____ _____
_____ _____
_____ _____

2. Identifică predicatele nominale din textele de mai sus şi arată prin ce părţi de vorbire sunt exprimate:

_____ _____
_____ _____
_____ _____

3. Completează enunţul, astfel încât să obţii definiţia predicatului:

Partea principală de propoziţie care arată _____ subiectul, _____, _____ sau _____ este subiectul. El se află în relaţie de interdependenţă cu subiectul.
Predicatul este _____ (arată ce face subiectul) şi _____ (arată cine este, ce este sau cum este subiectul).

II. 1. Scrie propoziţii cu predicate verbale exprimate prin:

a. verbe predicative: _____
b. locuţiune verbală: _____
c. adverb/ locuţiune adverbială predicativă: _____
d. interjecţie predicativă: _____

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrie propoziţii cu predicate nominale şi arată din cine sunt formate (verb copulativ + nume predicativ →partea de vorbire prin care este exprimat):

a. a fi_____
b. a deveni_____
c. a se face (a deveni) _____
d. a ajunge (a deveni) _____
e. a însemna (a semnifica) _____
f. a părea_____
g. a rămâne_____
h. a se chema/ a se numi _____

3. Identifică, în propoziţiile de mai jos, predicatele nominale şi arată prin ce părţi de vorbire este exprimat numele predicativ:

a. Maria este sora mea. _____
b. Întâmplările copilăriei vor deveni aduceri-aminte. _____
c. Ea pare neschimbată. _____
d. Vinovatul este el. _____
e. Părerea este a noastră. _____
f. Vărul meu este acesta. _____
g. Opinia este a dumitale. _____
h. Cartea este a uneia dintre colege._____
i. Banii nu sunt ai nimănui._____
j. De la cine este cartea? _____
k. Nota luată de tine este zece._____
l. Mihai este primul în clasă._____
m. Dorinţa lui este de a urma o facultate._____
n. Atitudinea lui e de admirat. _____
o. El este altfel decât ei._____
p. E cu putinţă ca el să vină. _____
q. E vai de noi._____

4. Construieşte propoziţii în care predicatele nominale să aibă numele predicative exprimate prin substantive în cazurile indicate:

a. nominativ: _____
b. acuzativ cu prepoziţie: _____
c. genitiv cu prepoziţie: _____
d. dativ cu prepoziţie: _____

5. Formulează scurte propoziţii cu predicate nominale în care numele predicative să fie exprimate prin:

a. adjectiv propriu-zis: _____
b. locuţiune adjectivală: _____
c. adjectiv provenit din verb la participiu: _____
d. adjectiv provenit din verb la gerunziu acordat: _____

6. Alcătuieşte enunţuri cu predicate nominale în care numele predicative să fie exprimate prin numerale în cazuri diferite:

a. numeral cardinal/ ordinal în N.:_____
b. numeral cardinal/ ordinal în Ac. cu prepoziţie: _____
c. numeral cardinal/ ordinal în D. cu prepoziţie: _____
d. numeral cardinal/ ordinal în G. cu prepoziţie: _____

Scanned with OKEN Scanner

7. Recunoaşte predicatele nominale cu nume predicative exprimate prin pronume (specifică felul şi cazul pronumelui):

a. Vinovat de accident este el. _____
b. Cadoul este pentru el. _____
c. Cadoul este pentru dumnealui. _____
d. Surpriza este de la acela. _____
e. Toţi au fost contra lor. _____
f. El este asemenea alor săi. _____
g. Succesul este graţie unora. _____
h. Doar el nu este al nimănui. _____
i. De la cine sunt florile? _____
j. Ştiu care este părerea lui. _____

8. Construieşte şi tu propoziţii în care numele predicative să fie exprimate prin pronume:

a. personal în G.: _____
b. demonstrativ în D.: _____
c. pronume de politeţe în Ac.: _____
d. pronume nehotărât în N.: _____
e. pronume interogativ în Ac.: _____
f. pronume posesiv în G.: _____

9. Formulează enunţuri cu predicate nominale în care numele predicativ să fie exprimat prin:

a. verb la infinitiv: _____
b. verb la supin: _____
c. adverb: _____
d. locuţiune adverbială: _____
e. locuţiune adverbială: _____
f. interjecţie: _____

10. Creează contexte cu predicate nominale cu nume predicativ:

a. simplu: _____
b. multiplu: _____

11. Construieşte enunţuri în care verbul predicativ a fi să aibă următoarele sensuri:

a. a costa _____
b. a se întâmpla _____
c. a trece (ani) _____
d. a merge _____
e. a dura _____
f. a avea loc _____
h. a fi de loc _____

Scanned with OKEN Scanner

12. Alcătuieşte propoziţii în care verbele menţionate să fie, pe rând, predicative şi copulative:

a. a rămâne: - predicativ _____
- copulativ _____

b. a ieşi: - predicativ _____
- copulativ _____

c. a ajunge: - predicativ _____
- copulativ _____

13. Identifică, prin subliniere, predicatul nominal incomplet din enunţurile:

a. Problema este cum ajungem la destinaţie.
b. Dacă înveţi înseamnă că vei şti.
c. El a rămas cum îl ştii.
d. El a ajuns ce-a visat.
e. Colega mea a devenit ce-a vrut.

14. Precizează ce figuri de stil au cuvintele subliniate cu funcţie de nume predicativ din fragmentele:

a. „Sub lumina trandafirie a apusului de soare, pământul pare <u>odihnit</u>." _____
b. „Fata babei era <u>slută, leneşă, ţâfnoasă</u>..." _____
c. „Fata vecinului era <u>boboc de floare</u>." _____
d. „Tu eşti <u>o undă</u>, eu sunt <u>o zare.</u> _____
e. „Eu sunt <u>un ţărmur</u>, tu eşti <u>o mare</u>..." _____

15. Realizează acordul subiectului cu predicatul în următoarele propoziţii:

a. Două milioane este/ sunt o sumă.
b. Este interzis/ interzisă oprirea maşinilor în zonă.
c. Tata şi mama sunt bine primiţi/ primite.
d. Ca specialist, dumneavoastră sunteţi indisponibil/ indisponibili.
e. Şi sportivii, şi sportivele erau indignaţi/ indignate.
f. În imagine, cerbii şi ciutele erau viu/ vii colorate/ coloraţi.
g. Faţada şi acoperişul şcolii sunt bine întreţinut/ întreţinute.
h. Colegii şi colegele mele sunt premianţii/ premiantele şcolii.

16. Imaginează-ţi că trebuie să te adresezi unui prieten căruia, să-i povesteşti cum ţi-ai petrecut o parte a vacanţei pe litoralul Mării Negre. Scrie, în acest sens, o scrisoare care să conţină 100 de cuvinte, dintre care 15 să fie predicate verbale şi 10 predicate nominale. Subliniază-le!

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ

I. 1. Expansionează, din propozițiile de mai jos, numele predicative subliniate în propoziții predicative:

a. Misia istoriei este de a ne arăta, de a ne demonstra această transformare continuă a omenirii. _____

b. Plăcerea ta este de a învăța. _____

c. Noi devenim oameni de nădejde. _____

d. Marea durere a acestui împărat era de a nu avea copii. _____

e. Datoria noastră este de a învăța. _____

f. Asta înseamnă trădare. _____

2. Completează enunțul de mai jos, astfel încât să obții definiția propoziției subordonate predicative:

Propoziția subordonată care, în frază, are funcția de _____ al unui verb _____ din propoziția regentă _____ se numește propoziție _____.

II. 1. Delimitează propozițiile din frazele următoare, află propozițiile predicative și precizează de cine sunt cerute în regentă:

a. Hotărârea noastră este să părăsim lucrul. _____

b. Nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește. _____

c. „Menirea mea este să trăiesc în mijlocul neamului vitregit de soartă, să-i alin suferințele, să-i simt durerile, să fiu sprijinul lui." (L. Rebreanu) _____

d. A ajuns să nu mă mai recunoască. _____

e. Și se făcu că nu mă vede. _____

2. Privește cu atenție frazele următoare și precizează, prin subliniere, predicativele; suprimă sau nu virgula, în funcție de topica și punctuația ei:

a. Cum ești tu, sunt și eu. _____

b. Dacă ne-a scris înseamnă că nu ne-a uitat. _____

c. Obiceiul lui era să se plimbe seară de seară. _____

d. Să-ți iubești părinții înseamnă să îi respecți. _____

e. Curiozitatea mea este încotro se va îndrepta. _____

f. Ce a vrut el a devenit. _____

3. Construiește fraze în care propozițiile predicative să determine, în regentă, verbe copulative:

a. a fi _____

b. a deveni _____

c. a ajunge (a deveni) _____

d. a ieși (a deveni) _____

Scanned with OKEN Scanner

e. a rămâne (personal) _____
f. a părea (la diateza activă) _____
g. a însemna (a semnifica) _____

4. Alcătuieşte fraze în care predicativa să fie introdusă, pe rând, prin:

a. conjuncţii subordonatoare:
   că _____ să _____
   ca să _____ dacă _____
b. locuţiuni conjuncţionale specifice:
   după cum _____ ca şi cum _____
   ca şi când _____ de parcă _____
c. pronume şi adjective pronominale relative:
   care _____ cine _____
   ce _____ cât _____
d. adverbe relative:
   cum _____ când _____
   unde _____ cât _____

5. Formulează trei fraze în care propoziţia subordonată predicativă să aibă următoarea topică:

a. după regentă: _____
b. înaintea regentei: _____
c. intercalată în regentă: (ex. *Nefiind cum îl credeai, te-ai dezis de el.*)

_____

6. Contrage propoziţiile subordonate predicative din frazele următoare, având în vedere:

- *înlocuirea predicatului printr-un verb la un mod nepersonal, un adjectiv sau un substantiv nume de acţiune.*
- *eliminarea cuvântului de relaţie;*
- *păstrarea sensului iniţial al frazei.*

a. Menirea mea este să învăţ. _____
b. Bărbatul meu e cum îi pâinea cea bună. _____
c. Obiceiul lui era să nu stea toată ziua. _____
d. Asta înseamnă să-ţi recunoşti greşeala. _____
e. El pare că stă nemişcat. _____
f. Iubirea înseamnă să te sacrifici. _____

7. Expansionează numele predicative subliniate din propoziţiile următoare în propoziţii subordonate predicative, având în vedere următoarele etape:

A. introducerea unui predicat;
B. introducerea unui cuvânt de relaţie;
C. păstrarea sensului iniţial al enunţului.

a. Lucrările vor fi <u>conform planului</u>. _____
b. Colegul meu a rămas <u>uimit</u>. _____

Scanned with OKEN Scanner

c. Asta înseamnă ceva pentru mine. _____
d. De la cine este invitația? _____
e. Obligația lui era de a verifica sursa. _____
f. Versurile sunt de memorat. _____
g. Așa este dirigintele meu. _____

8. Scrie, în spațiile libere, elementul regent corespunzător, pentru a obține din propozițiile date propoziții predicative:

a. _____ ca și cum ai visa.
b. _____ dacă a știut la examen.
c. _____ câți au lipsit.
d. _____ unde vom înnopta.
e. Ce ești tu _____ .
f. Ce a vrut el _____ .
g. Dacă n-a venit _____ că a uitat.
h. Ceea ce aflasem _____ că e plecat din localitate.

9. Notează A (adevărat) sau F (fals):

a. Predicativa este, în frază, o propoziție echivalentă a unui nume predicativ din propoziție. _____
b. Predicativa este introdusă prin conjuncții specifice. _____
c. Propoziția subliniată: „Evident este că a greșit.", nu este predicativă. _____
d. În fraza: „Dacă nu spui nimic înseamnă că ești vinovat.", există topică fixă SB+PP+PR. _____
e. În fraza: „Ce am devenit eu, a devenit și el.", virgula desparte o predicativă de regentă când se află în fața ei. _____

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Predicatul și subordonata predicativă

Citește cu atenție textele de mai jos:

a. *Problema era să vorbească el cu tine și să te pună direct în fața gravității situației.* (M. Preda)

b. *Din când în când învăluirile de vânt de deasupra satului păreau că se alină și că natura intră pe făgașul ei obișnuit.* (M. Sadoveanu)

c. *Datoria noastră este să-l păzim, să-l ocrotim, fiindcă e unchiul nostru!* (G. Călinescu)

d. *Trebuia să fie cum a vrut el, dar nu s-a putut și a ieșit ce i-au permis studiile.*

e. *Ceea ce îl îngrozea acum era că vremea trecea așa de încet.* (L. Rebreanu)

I. ITEMI OBIECTIVI

A. Itemi cu alegere dual:

1. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația este adevărată, încercuiește litera A. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera F.

a. ||A – F|| Propoziția subordonată care îndeplinește funcția de nume predicativ al unui verb predicativ din propoziția regentă se numește propoziție subordonată predicativă.

b. ||A – F|| Termenii regenți ai subordonatei predicative sunt verbe copulative la un mod personal formând un predicat nominal incomplet al propoziției regente.

c. ||A – F|| Propoziția subordonată predicativă stă, de obicei, după regentă dar poate sta și înaintea ei, când este scoasă în evidență. Indiferent de locul ei, nu se desparte prin virgulă de aceasta.

d. ||A – F|| Predicatul verbal care arată ce face subiectul este exprimat prin: verbe predicative la moduri personale, locuțiuni verbale, adverbe și locuțiuni adverbiale predicative, interjecții predicative.

e. ||A – F|| Predicatul nominal este format dintr-un verb predicativ și un nume predicativ.

2. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos referitoare la textele suport. Dacă apreciezi că afirmația este corectă, subliniază DA. Dacă tu crezi că este incorectă, subliniază NU.

a. ||DA – NU|| În fraza din primul text există două propoziții predicative cu funcția de nume predicativ pe lângă verbul copulativ, predicatul nominal incomplet al regentei.

b. ||DA – NU|| În textul al doilea există două subordonate predicative coordonate copulativ.

c. ||DA – NU|| În textul al treilea cele două predicative determină în regentă verbul predicativ este.

Scanned with OKEN Scanner

d. ||DA – NU|| În fraza de la punctul d. verbul a ieși din regentă cere o subordonată predicativă.
e. ||DA – NU|| În ultimul text avem un predicat nominal incomplet, dar și un predicat verbal, iar propozițiile frazei sunt, în ordine: SB+PP+PR.

B. Itemi de tip pereche

1. Selectează, pentru fiecare propoziție regentă din coloana **A**, subordonata predicativă corespunzătoare din coloana **B**.

A	**B**
a. ____Discuția este	A. ce și-a dorit.
b. ____Impresia mea este	B. unde ne vom petrece vacanța.
c. ____Marius a devenit	C. că se va potoli.
d. ____Mihai pare	D. ce-a visat o viață.
e. ____Colegul meu s-a făcut	E. cum îl știm.
f. ____Dirigintele a rămas	F. că ai învățat destul.

2. Selectează, pentru cuvintele marcate în enunțurile de la coloana **A**, funcțiile sintactice corespunzătoare din coloana **B**.

A	**B**
a. _____El a rămas necunoscut.	A. complement circumstanțial de loc
b. _____Îmi place mult muzica.	B. atribut substantival
c. _____Tata este acolo.	C. subiect
d. _____Reușita la examen este sigură.	D. nume predicativ

C. Itemi cu alegere multiplă

Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. În enunțul: „Ceea ce și-a dorit din copilărie este să călătorească mult.", predicativa este:
a. ceea ce și-a dorit; b. este; c. să călătorească mult.

2. În enunțul: „Nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește.", cele două subordonate sunt:
a. completive indirecte; b. predicative; c. completive directe.

3. Cuvântul subliniat din propoziția: „Scopul meu este de a scrie carte.", se dezvoltă/ extinde în:
a. propoziție subordonată atributivă;
b. propoziție subordonată subiectivă;
c. propoziție subordonată predicativă.

4. În enunțul „Iată ce-am pățit.", primul predicat este exprimat prin:
a. verb predicativ personal; b. adverb de mod; c. interjecție predicativă.

II. ITEMI SEMIOBIECTIVI

A. Itemi de completare

1. Predicativa determină întotdeauna în regentă Vb. copulativ cu funcția sintactică de predicat nominal incomplet.

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrie, în spațiile libere, propozițiile predicative obținute prin expansiunea numelor predicative subliniate:

a. Ideea mea este venirea lor aici. Dorința mea este să vină aici
b. Nelămurirea mea este stabilirea plecării. Nelămurirea mea este Să stabilim plecarea
c. Orașul nostru a rămas frumos. Orașul nostru este rămas frumos
d. Verișorul meu a devenit profesor. Verișorul meu este profesor
e. Asta înseamnă înșelăciune. Asta înseamnă să înșele

3. Alcătuiește scurte fraze în care subordonatele predicative să determine următorii termeni regenți:

a. verbul copulativ a fi Întrebarea este când va pleca.
b. verbul copulativ a deveni El va deveni ce dorește
c. verbul copulativ a se face El s-a făcut ce a dorit

să fie introduse prin:

- adverbul relativ când Ce vei face când vei ajunge
- pronumele nehotărât oricine (oricui în D.) Castigatorul este oricine va castiga

4. Scrie, în spațiile libere, numele predicative rezultate prin contragerea propozițiilor predicative:

a. Dorința lui este[1]/ să învețe.[2]/ învățatul
b. Părinții lui par[1]/ să fie sănătoși.[2]/ sănătoși
c. Numai muncind te vei face[1]/ ce dorești.[2]/ doctor
d. Asta se cheamă/ se numește[1]/ că ai fugit de răspundere.[2]/ irresponsabilitate

B. Itemi cu răspuns scurt

1. Formulează un enunț în care predicativa să se găsească în fața regentei.

Că a învățat este impresia mea

2. Construiește o propoziție cu nume predicativ multiplu.

Fata este destreapta, frumoasă și cuminte

III. ITEMI SUBIECTIVI

Îți propunem, la alegere, două variante. Alege-o tu pe cea mai atractivă!

a. Alcătuiește o descriere care să respecte condițiile de mai jos:

- să conțină 150-160 de cuvinte;
- să cuprindă cel puțin zece predicate verbale, cinci nominale, două adverbe predicative și două interjecți predicative;
- să ai în compunere cel puțin trei subordonate predicative; subliniază-le!

b. **Joacă-te și tu!**

Jonglând cu rimele asemenea unui circar în arenă cu obiectele, compune și tu o scurtă poezie, folosind propoziții predicative, după modelul dat:

Scanned with OKEN Scanner

Predicativa

Îți este graiul
Cum uneori doinește naiul.
Ți se făcu gurița
Cum e garofița.
Prin unduirea voalurilor ești
Cum sunt prințesele-n povești.
Toate astea înseamnă
Că-n suflet încă nu mi-e toamnă.

(Maria Evoneta Goran)

PUNCTAJ:

I. A.	1. 5x2 = 10p.; 2. 5x2 = 10p.	→ **20p.**
B.	1. 6x1 = 6p.; 2. 1x4 = 4p.	→ **10p.**
C.	1. 2p.; 2. 2p.; 3. 2p.; 4. 2p.; 5. 2p.	→ **10p.**
II. A.	1. 5p.; 2. 5p; 3. 5p.; 4. 5p.	→ **20 p.**
B.	1. 3p.; 2. 3p; 3. 4p.	→ **10p.**
III.	20p.	→ **20p.**
Din oficiu:	10p.	→ **10p.**
Total:		→ **100 de puncte**

Predicativa

Îți este vorba,
Cum uneori doinește bucuriul.
Ți se face dorința,
Cum e bunița.
Prin mișcarea mâinii ești
Cum sunt zmeii în povești.
Toate astea înseamnă
Că în suflet încă mi-e toamnă

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă
Predicatul și subordonata predicativă

1. Arată, încercuind litera corespunzătoare, dacă predicatul este:
a. parte principală de propoziție;
b. parte secundară de propoziție;
c. nu este parte de propoziție.

2. Predicatul verbal în componența căruia intră verbul a fi poate apărea la:
a. doar la conjunctiv perfect;
b. fie la conjunctiv perfect, fie la condițional-optativ perfect;
c. la indicativ perfect compus, conjunctiv perfect, condițional-optativ perfect.

3. Bifează enunțul corect din afirmațiile:
a. verbul a fi este verb copulativ când este echivalent cu a se afla, a se găsi, a exista;
b. verbul a fi este considerat verb predicativ când nu este echivalent cu verbele date mai sus;
c. ca verb copulativ și ca verb auxiliar, verbul a fi intră în clasa verbelor nepredicative.

4. Verbul a ieși este predicat verbal cu valoare impersonală în enunțul:
a. A ieșit repede când a fost încolțit.
b. A ieșit medic după șase ani de studiu.
c. Nu se iese așa ușor din încurcături.

5. În enunțul: „Excesul de gentilețe înseamnă că au nevoie de bani.", subordonata subliniată este:
a. subiectivă; b. predicativă; c. completivă directă.

6. Propoziție subordonată predicativă este în fraza:
a. A rămas să ne înțelegem asupra prețului.
b. El a rămas cum l-am cunoscut.
c. Ea a rămas unde v-ați înțeles.

7. Termenul regent al unei subordonate predicative este:
a. verb predicativ personal; b. verb copulativ personal; c. verb auxiliar.

8. În enunțul: „Părerea noastră este ca elevii să muncească mai mult să reușească în viață când va veni momentul oportun.", propoziția predicativă este:
a. ca elevii să muncească mai mult;
b. să reușească în viață;
c. când va veni momentul oportun.

9. În fraza: „Ceea ce s-a convenit este să-i urmăm la mare.", avem:
a. CD+PP+CD; b. PP+PP+PR; c. SB+PP+PR.

NOTĂ!:
1. **Se acordă 1 punct pentru fiecare grilă (1 x 9 = 9 puncte);**
2. **Din oficiu: 1 punct;**
3. **Timp de lucru: 10 minute**

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECTUL

I. Citeşte cu atenţie textele:

a. *E primăvară în jurul nostru şi în ramurile brazilor şi ale fagilor se aprinde apa în lumini felurite.* (M. Sadoveanu)

b. *Verzi sunt dealurile tale, frumoase pădurile şi dumbrăvile spânzurate de coastele dealurilor, limpede şi senin cerul tău.* (Al. Russo)

c. *De aici în colo nu mai e cărare... Cerul e senin şi în tot cuprinsul e o tăcere ca în vis... ne uităm în sus la stâncile de pe vârful Ceahlăului; ele-s călăuza noastră.*

(Al. Vlahuţă)

d. *Floarea-soarelui, bătrână*
De pe-acum se sperie,
C-au să-i cadă în ţărână
Dinţii de mizerie.

(G. Topîrceanu)

e. *Întinde braţul... Şi din pălărie,*
Ca prin minune-ncep acum să iasă
Un porumbel, un iepure de casă,
Cutii, panglici, o-ntreagă florărie.

(G. Topîrceanu)

1. Recunoaşte subiectele din textele de mai sus şi arată prin ce sunt exprimate.

2. Completează enunţul, astfel încât să obţii definiţia subiectului:

Partea principală de propoziţie care arată [redacted], cine este sau exprimată prin numele predicative se numeşte Subiect.

II. 1. Scrie două propoziţii cu subiecte simple exprimate prin substantiv, respectiv locuţiune substantivală în N.:

Aducerile aminte m-au copleşit

2. Scrie două propoziţii cu subiecte multiple exprimate prin substantive, respectiv pronume în N.:

3. Scrie trei propoziţii în care să ai:

a. subiect inclus: Citeşte un roman

b. subiect subînţeles: El scrie şi învaţă

c. nedeterminat: Scrie cu stilou

Scanned with OKEN Scanner

4. Extrage, din propoziţiile de mai jos, subiectele şi scrie în spaţiile libere părţile de vorbire prin care sunt exprimate şi, eventual, cazul:

a. Vara e pe sfârşite. Subst comun
b. Părerile de rău sunt tardive. loc subst
c. Ei nu s-au deplasat la faţa locului. pron pers
d. Aceia sunt prietenii noştri. pron dem
e. Amândoi sunt de vină. nr colectiv
f. Doi dintre ei s-au întors. nr cardinal
g. A merge în excursie e o plăcere. vb la inf
h. De vorbit e foarte uşor. vb la supin
i. Se aude tunând. vb la gerunziu
j. E uşor a face rost de carte. loc vb
k. E uşor de băgat de seamă. loc vb la supin
l. Deodată s-a auzit trosc! interjecţie

5. Subliniază subiectele exprimate prin pronume, arată felul acestora:

a. Ei învaţă bine. _____
b. Ai mei au plecat devreme. possiv
c. Dumnealui este indiferent. _____
d. Aceea e prietena mea. _____
e. Cineva m-a supărat. nehot
f. Niciunul n-a răspuns apelului. negat
g. Careva dintre ei a greşit. _____
h. Am văzut care suferă. relativ

6. Indică subiectele din enunţurile de mai jos şi precizează dacă sunt simple sau multiple:

a. Maria este prietena mea. _____
b. Deşi e vreme rea, mama şi tata tot pleacă la munte. _____
c. Tu şi Radu sunteţi premianţii clasei. _____
d. Tu, eu şi Mircea suntem prieteni. _____
e. Primul şi al doilea au sosit la timp. _____
f. E primăvară pe câmpie. _____

7. Alege subiectul potrivit (*voi, înserarea, părinţii, a rezolva, de scris, fulgerând, fâş-fâş, a pune pe roate*):

a. _____ plecaţi la munte.
b. _____ ne iubesc.
c. _____ e uşor.
d. Se aude _____.
e. Se lasă _____.
f. E bine _____.
g. Se vede _____.
h. E greu _____ o afacere.

8. Construieşte propoziţii în care următoarele substantive să aibă funcţia de subiect şi arată felul predicatelor din enunţuri:

a. noaptea Noaptea este rece
b. muzica Muzica este viata mea
c. amurgul Amurgul este de nedescris
d. notele Notele sunt extraordinale

9. Scrie patru propoziţii formate doar din subiect şi predicat:

_____ _____
_____ _____

Scanned with OKEN Scanner

10. Alcătuieşte contexte în care subiectul să fie:
la începutul propoziţiei: _____
la mijlocul propoziţiei: _____
la sfârşitul propoziţiei: _____

11. Identifică, în propoziţiile următoare, subiectul gramatical (subiectul) şi subiectul logic (complementul de agent):
El este copil inteligent. _____
El a fost certat de părinţi. _____
Toţi se opreau la poarta lui. _____
Era aşteptat de toţi. _____
Grădina a fost îngrijită de bunici. _____
S-au certat din cauza unor cărţi cumpărate de mama. _____
Mama a cumpărat cărţi. _____
Contractul i se garantează de către instituţie. _____

12. Formulează enunţuri în care verbul la infinitiv a scrie să fie, pe rând:
a. subiect: A scrie e lucru mare
b. nume predicativ: Tema este a scrie
c. atribut verbal: Ideea de a scrie la romana este groaznică
d. complement direct: Încearcă a scrie tot.

13. Alege, prin subliniere, varianta corectă pentru funcţia cuvintelor din exemplele de mai jos:

a. Mi-e foame.	subiect/ complement direct
b. E toamnă.	subiect/ nume predicativ
c. Sinceritatea este o calitate a omului.	subiect/ nume predicativ
d. Îmi place dansul.	subiect/complement direct
e. O luptă-i viaţa.	subiect/ nume predicativ
f. Tot mai aud glasuri de copii.	subiect/ complement direct/ nume predicativ

14. Arată ce fel de subiecte apar în enunţurile următoare:
a. Se spunea la televizor de răcirea vremii. nedelerminat
b. Am plecat devreme la ţară. inclus
c. Nu ştiu încă răspunsul. inclus
d. La răsărit se văd şirul de dealuri şi pădurea de foioase. _____
e. Scrie la ziar despre evenimentele petrecute. _____
f. Plouă necontenit. fără subiect
g. Dinspre apus fulgeră. fără subiect

15. Scrie o compunere, de 10 – 15 rânduri, cu titlul „O aventură în munţi”, în care să foloseşti cel puţin şase subiecte exprimate prin părţi de vorbire diferite. Subliniază-le!

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția subordonată subiectivă

I. 1. Expansionează subiectele subliniate în propoziții subordonate corespunzătoare:

a. Harnicul departe ajunge. _____

b. Sătulul nu crede flămândului. _____

c. Îmi place sportul. _____

d. „E uşor a scrie versuri." _____

e. E impresionant sfârşitul discuţiei. _____

2. Completează enunțul de mai jos, astfel încât să obții definiția propoziției subordonate subiective:

Propoziția subordonată care, în frază, are funcția de Subiect
se numeşte propoziție Subiectivă.

II. 1. Desparte în propoziții frazele următoare și analizează propozițiile subiective:

a. *Aș putea să-ți spun o istorie lungă din care se vede că este o coconiță care grozav s-ar bucura.* (M. Sadoveanu)

b. *Nu se poate ști cine a tras manivela!* (I.L. Caragiale)

c. *E bine, mă Ștefane, să știe și băiatul tău oleacă de carte.* (I. Creangă)

d. *Puțin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor.* (I.L. Caragiale)

e. *Se vede că au dat de căţelul pământului ori au simțit o vulpe prin împrejur.* (I. Slavici)

f. *Cui i-e frică de război*
E liber de-a pleca-napoi,
Iar cine-i vânzător vândut
Să iasă dintre noi. (G. Coşbuc)

2. Priveşte cu atenție frazele următoare şi precizează, prin subliniere, subiectivele; suprimă sau nu virgula, în funcție de topica şi de punctuația ei:

a. „Cine vrea, părtaș să fie!" Cine vrea să fie

b. Să învăț, să scriu și să repet, acestea sunt obligațiile mele zilnice.

c. „Cine e făcut pentru lucruri mari, moare când nu le poate face."

d. „Cui i-e drag mărgăritarul, se cufundă în mare."

e. Se zice că recită la serbare.

f. E bine să căutăm adevărul.

g. Firește că nu a avut nimic cu el.

h. Cine jură lesne, acela minte.

3. Construiește propoziții subordonate cerute în regentă de:

a. verbe impersonale:
se știe Se știe că a câștigat.
(nu) se vede Nu se vede că a crescut.
a fost dat Ți-a fost dat să ai mult noroc.

Scanned with OKEN Scanner

(nu) e permis Nu e permis să înoate.
trebuie Trebuie să aleg acest roman.
se întâmplă Se întâmplă să nu plece

b. expresii verbale impersonale:
e posibil E posibil să câștig concursul.
e sigur E sigur că plecă la Universitate.
e necesar
e imposibil
e de mirare

c. verbe personale devenite impersonale:
rămâne Rămane să rezolvam problema
(îmi) place Îmi place că ai învățat.
(mă) doare Nu doare că m-ai venit
(îmi) vine Îmi vine să te bat.

d. adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative:
desigur Desigur că va învinge
pesemne Pesemne că va câștiga
cu siguranță Cu siguranță că va pleca
firește Firește că va veni.
probabil Probabil să nevină
de bună seamă De bună seamă că va întâta

4. Alcătuieşte fraze în care propoziţiile subiective să fie introduse prin:

a. pronume sau adjectiv pronominal: *cine, care, ce, oricine, oricare*;
Cine a lipsit nu știe
Care a plecat nu știe
Ce îi e scris, în frunte îi e pus
Oricine va bate nu știe
Oricare va bate nu știe

b. adverb relativ: *unde, când, cum*;
Adevărat este cum învață.
Adevărat este unde pleacă
Adevărat este când pleacă

c. conjuncţie: *că, să, dacă, de.*
Desigur că trebuie.
Rămane să rezolvam problema

5. Arată care este poziţia subiectivei faţă de regentă şi explică punctuaţia ei:

a. Trebuie să te duci şi să-ți rezolvi problemele. / PP
b. Cine se scoală de dimineață departe ajunge. / PP
c. Copiii trebuie să fie silitori. / PP
d. Cine nu e atent / acela să sufere. / PP

Scanned with OKEN Scanner

6. Formulează trei fraze în care propozițiile subiective să aibă următoarea topică:

d. după regentă: Trebuie să te pregătești.

e. înaintea regentei: Cine se scoală de dimineață / departe ajunge.

f. intercalată în regentă: _____

7. Expansionează subiectele din propozițiile date în propoziții subiective:

a. Violentul seamănă furtună. Cine e violent seamănă furtună

b. Nedreptățitul caută pretutindeni dreptatea. Cine este nedreptățit

c. Întâmplarea a trecut. Se întâmplă că a trecut

d. Datornicul ocolește pe cel căruia îi este dator. Cine este datornic

e. Nu merită refugiul în trecut. Nu merită să refugiem în trecut

f. Nevăzătorul este înzestrat de la natură cu alte simțuri mai dezvoltate. Cine nu vede

g. E ușor a critica. E ușor să critici

h. Norocosul nu aleargă după noroc. Cine este norocos

8. Contrage propozițiile subiective în subiecte corespunzătoare:

a. Nu se cuvine / să stai departe / și să privești. / Nu se cuvine a sta departe și privi

b. Nu se știe / cine e autorul faptei. / Nu se știe faptașul

c. Să-ți iubești copiii / este firesc. Iubirea copiilor este firesc

d. E păcat / să rămână fără învățătură. / E păcat

e. Lui Dan îi place / să admire peisajul. / Lui Dan îi place peisajul

f. Începe / să plouă. Începe ploaia

g. Nu-i bine / să exagerezi niciodată. / Nu-i bine a exagera

h. Este greu / să rezolvi totul dintr-o dată / Este greu rezolvatul

9. Scrie, în spațiile libere, elementul regent corespunzător, pentru a face din propozițiile date propoziții subiective:

a. Trebuie să faci toată viața bine prietenilor.

b. Niciodată nu știi de unde sare iepurele.

c. Trebuie să muncim pentru a obține rezultate deosebite.

d. Cine scumpește acela pierde.

e. Trebuie să ai prieteni de nădejde.

f. Trebuie să vizionez spectacolele de teatru.

g. Cred că va sosi la timp.

h. Cine nu învață nu știe.

i. _____ că va plana în curând.

10. Precizează felul propozițiilor subordonate din frazele de mai jos:

a. Adevărul este / că ne-a mințit. / PRP

b. Problema este / că a refuzat dialogul / PRI

c. Era / să cad. / SB 2

d. A fost greu / să reușească. / SB 2

e. Să fie evident / că nu vei merge cu noi. /

11. Indică felul subordonatei care determină verbele subliniate în frazele de mai jos şi precizează apoi dacă verbele sunt predicative sau copulative:

a. Ajunge câte mi-ai spus. _____
b. El a ajuns să fie student. _____
c. Pare că vremea se va schimba. _____
d. Rămâne să vă înțelegeți. _____
e. El a ieșit ce-au visat părinții. _____
f. El a rămas cum îl știai. _____
g. Nu întotdeauna iese ce vrei. _____
h. Asta înseamnă că ești las. _____
i. Era să-și rupă piciorul. _____
j. Situația era cum mi-am închipuit-o. _____
k. El pare să fie preocupat de lectură. _____

12. Construieşte fraze în care propozițiile subordonate subiective să fie introduse prin diferite elemente de relație:

a. conjuncția subordonatoare de: _____
b. pronumele relativ cine (D.): Cine învață departe ajunge
c. adjectivul pronominal ce: Ce ție scris în cărți ți-e pus.
d. pronumele nehotărât oricâți: Ne doare oricâți ar pleca
e. adverbul relativ când: Bine înțeles când v-a plăcea.
f. pronumele nehotărât câți: Câți au lipsit nu știu

13. Formulează câte două propoziții subiective care să depindă de următorii termeni regenți:

• verbe predicative personale (la diateza activă):

_____ _____

• verbe predicative impersonale:

trebuie: Trebuie să aflosc merită Merită să aflosti

• verbe predicative impersonale (la diateza reflexivă):

a se părea: Se pare că va ploua a se spune Se spune că va ploua

• verbe predicative impersonale (însoțite de pronume personale, forme neaccentuate):

a nu (-mi) plăcea: _____ a nu (mă) interesa: _____

• locuțiuni verbale predicative impersonale (la diateza activă):

a trece prin minte: _____ a nu avea rost: _____

• expresii verbale impersonale:

e dificil: _____ e posibil: _____

• adverbe predicative:

negreşit: _____ bine: _____

• locuțiuni adverbiale predicative:

cu siguranță: _____ cu certitudine: _____

Scanned with OKEN Scanner

14. Corectează greşelile din următoarele fraze:

a. Trebuiai să-ţi rezolvi situaţia.

b. Nu e greu că să vrei, ci e greu că să perseverezi.

c. Eram pe punctul de-a întârzia.

15. Precizează felul propoziţiilor subordonate din frazele de mai jos:

a. Păcatul este că nu mai ai încredere în el. PR

b. Păcat că n-a înţeles adevărul. SB

c. Adevărul este că ne-a înşelat aşteptările. PR

d. Adevărat este că n-am fost sincer cu tine. SB

16. Indică felul subordonatei din frazele de mai jos, fiind atent la faptul că verbele copulative care cer o predicativă pot deveni impersonale şi, în acest caz, cer subiective:

a. Era să cedez ispitei de a pleca. 4

b. El a ajuns ce ştii. 4 PR

c. Marius a ieşit ce a visat. 4

d. S-a făcut că e mort. 4

e. El pare că este un om matur. 4

f. Asta înseamnă că ne-ai trădat. 4

g. Chestiunea era să fim punctuali. 4

h. Ajunge câte vorbe mi-ai scris. 4

i. N-a ieşit ce-am vrut. 4

j. Nu se face să îţi rişezi. 4

k. Pare/ Se pare că va ninge. 4

l. Nu înseamnă că ai înţeles. 4

17. Alcătuieşte fraze în care să ai propoziţii subiective şi predicative, având ca regente verbele:

a. a fi - SB: Adevarul este ca invata.

- PR: Adevarul este ca invata.

b. a însemna - SB:

- PR: ~~A însemnat ce-a dorit.~~

c. a rămâne - SB: Ramane ca scriem lema.

- PR: Caietul meu a ramas la mine.

d. a se face - SB:

- PR: El s-a facut ce si-a dorit.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Subiectul și subordonata subiectivă

Citește cu atenție textul de mai jos:

a. *Ar trebui să meargă la oraș, să stea doi ani, cum am stat și eu și să-și ia și atestatul.* (I. Slavici)

b. *Îmi place să privesc câte-o uriașă stâncă de gheață și să-mi închipuiesc cum că e bătrânul și înghețatul rege Nor.* (M. Eminescu)

c. *Ar fi fost cuminte să se abată în dreapta ori în stânga și să se ascundă în pădurea care stăpânea pretutindeni, deopotrivă de întunecos.* (G. Galaction)

d. *Fără îndoială că frunzișul gingaș și ecourile și răsuflările pădurii aveau un îndemn.* (M. Sadoveanu)

e. *Dar nu-i strică băiatului să mai umble prin lume, să vază, să învețe și să se deprindă a fi om de capul lui.* (I. Slavici)

I. ITEMI OBIECTIVI

A. Itemi cu alegere duală:

1. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația este adevărată, încercuiește litera A. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera F.

a. ||(A) – F|| Propoziția subordonată care, în frază, are funcția de subiect al regentei, se numește propoziție subordonată subiectivă.

b. ||(A) – F|| Termenii regenți ai subordonatei subiective sunt: verbe personale, verbe și construcții impersonale, adverbe și locuțiuni adverbiale predicative.

c. ||A – (F)|| Subiectul este exprimat prin substantive, pronume și numerale în Ac..

d. ||A – (F)|| Propoziția subordonată subiectivă stă numai după regentă.

e. ||(A) – F|| Indiferent de locul față de regentă, propoziția subiectivă nu se desparte prin virgulă de aceasta, excepție făcând subiectivele reluate în regentă printr-un pronume demonstrativ. (Cine a plecat,[1]/ <u>acela</u> să suporte consecințele.[2]/)

2. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos referitoare la textele suport. Dacă apreciezi că afirmația este corectă, subliniază DA. Dacă tu crezi că este incorectă, subliniază NU.

a. ||DA – <u>NU</u>|| În fraza din primul text sunt prezente trei propoziții subordonate subiective: prima și a doua se află în raport de coordonare prin juxtapunere, iar a doua cu a treia în raport de coordonare copulativă prin conjuncția <u>și</u>..

b. ||(DA) – NU|| În textul al doilea există trei subordonate subiective.

c. ||DA – NU|| Propozițiile subordonate subiective: *„să se abată în dreapta ori în stânga”, „și să se ascundă în pădurea”* au ca termen regent o expresie verbală impersonală.

d. ||DA – NU|| Subiectele din textul al patrulea sunt simple.

e. ||(DA) – NU|| Propozițiile subiective din ultimul text pot fi contrase în subiecte: Nu-i strică băiatului a umbla..., a vedea..., a învăța..., a se deprinde...

Scanned with OKEN Scanner

B. Itemi de tip pereche

1. Selectează, pentru propozițiile regente subliniate în enunțurile din coloana **A**, subordonata subiectivă corespunzătoare din coloana **B**.

A	B
a. F E de mirare	A. ce s-a întâmplat.
b. E E bine	B. să facă compunerea.
c. D Nu contează	C. că s-a întâmplat așa.
d. C E de neînțeles	D. unde pleci.
e. B Îi plăcea	E. că o să-l întâlnești.
f. A Firește	F. că mai e în viață.

2. Selectează, pentru cuvintele marcate în enunțurile de la coloana **A**, funcțiile sintactice corespunzătoare din coloana **B**.

A	B
a. C Colega mea este <u>silitoare</u>.	A. subiect
b. A Îi place <u>a învăța</u>.	B. complement direct
c. B Doresc <u>a învăța</u>.	C. nume predicativ
d. D Dorința <u>de a învăța</u> îl stăpânește.	D. atribut verbal

C. Itemi cu alegere multiplă

Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. În enunțul: „Ceea ce dorește este să intre la facultate.", propozițiile sunt:
a. PP+PP+PR; b. SB+PP+PR; c. CI+PP+CD.

2. În fraza: „Pe oricine am chemat mi-a răspuns." propoziția subordonată este:
a. completivă directă; b. subiectivă; c. predicativă.

3. În fraza: „Nu e suficient cât ai realizat.", regentul subiectivei este:
a. adjectiv; b. adverb de mod; c. expresie verbală impersonală.

4. În enunțul „Iarna se înserează repede." subiectul este:
a. iarna; b. subînțeles; c. nedeterminat.

5. În enunțul: „E greu a ține minte totul.", subiectul este:
a. totul; b. a ține; c. a ține minte.

II. ITEMI SEMIOBIECTIVI

A. Itemi de completare

1. În afară de verbe predicative impersonale, expresii verbale impersonale, verbe personale folosite ca impersonale, subiectiva mai determină adv. predicative și locuțiuni adv. predicative.

2. Scrie, în spațiile libere, propozițiile subiective obținute prin expansiunea subiectelor:
a. Nu mă deranjează <u>intervenția</u> lui. Nu mă deranjează să intervină.
b. <u>Leneșul</u> mai mult aleargă. _____
c. Se vede <u>fulgerând</u>. Se vede cum fulgeră.

Scanned with OKEN Scanner

d. Nu mă sperie greutățile vieții. _____

e. E greu de judecat. E greu când judeci

3. Alcătuieşte scurte fraze în care subordonatele subiective să determine următorii termeni regenți:

- verbul impersonal trebuie: Trebuie să citiți pt concurs
- substantivul păcat: Păcat că ai răcit
- expresia verbală impersonală e dificil: E dificil
- locuțiunea adverbială predicativă fără îndoială: Fără îndoială că nu va lipsi
- verbul impersonal se spune: Se spune că ai copiat

4. Scrie, în spațiile libere, subiectele rezultate prin contragerea propozițiilor subiective:

a. Nu v-a convenit să plecați. Vouă

b. E de prisos să te mai vaiți. Tie

c. Rămâne să ne întâlnim. Noi

d. E bine să te înțelegi cu toată lumea. _____

e. Nu îl priveşte ce s-a întâmplat în jurul lui. _____

B. Itemi cu răspuns scurt

1. Formulează un enunț în care subiectiva să se găsească în fața regentei.

Cine munceşte reuşeşte

2. Construieşte o propoziție în care subiectul să fie multiplu.

Maria şi Ioana au ochi verzi

3. Scrie două propoziții în care să ai în prima subiect exprimat, iar în a doua subiect subînțeles.

Iarna este geroasă.

Voi cântați şi ei scriu

III. ITEMI SUBIECTIVI

Îți propunem, la alegere, două variante. Alege tu pe cea mai atractivă!

a. Consultă o culegere de proverbe româneşti la cuvântul cine ca în proverbul *Cine are carte are parte.*, în care subordonata introdusă prin pronumele relativ cine este subiectivă. Găseşte 7-8 proverbe care, puse cap la cap, să se constituie într-o mică narațiune. Subliniază subiectivele şi, eventual, două-trei subiecte!

b. **Joacă-te şi tu!**

Jonglând cu rimele asemenea unui circar în arenă, compune şi tu o scurtă poezie, folosind propoziții subiective, după modelul dat:

Scanned with OKEN Scanner

E bine...

E bine să culeg o floare
Din gândurile tale roditoare,
E bine dacă printr-un vers
Se naşte-n mine-un univers.
E bine de ne-mpărtăşeşti lumină:
E sigur că Luceafăr eşti, nu tină.

(Maria Evoneta Goran)

PUNCTAJ:	
I. A. 1. 5x2p = 10p.; 2. 5x2p.	→ **10p.**
B. 1. 6x1p = 6p.; 2. 1x4 = 4p.	→ **10p.**
C. 1. 5x2p.	→ **10p.**
II. A. 1. 5p.; 2. 1x5p = 5p; 3. 5x1p = 5p.; 4. 5x1p = 5p.	→ **20p.**
B. 1. 3p.; 2. 3p; 3. 4p.	→ **10p.**
III. – 20p.	→ **20p.**
Din oficiu: 10p.	→ **10p.**
TOTAL:	→ **100 de puncte**

E bine să ating un nor
Din al gândului odor,
E bine dacă printr-un gand
Să plec într-un moment,
E bine de ne veghezi
Sub a lunii singurii
Rază de lumini.

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă
Subiectul și subordonata subiectivă

1. În propoziția: „Voi pleca mai târziu.”, subiectul este:
a. inclus; b. subînțeles; c. nedeterminat.

2. În enunțul: „E ușor a vorbi fără temei.”, verbul la infinitiv are funcția sintactică de:
a. complement direct; b. subiect; c. complement circumstanțial de mod.

3. Subiectul poate fi exprimat prin:
a. verb la gerunziu; b. verb la infinitiv; c. verb la participiu.

4. În enunțul: „Nu plâng că mi-e teamă de părinți.”, cuvântul subliniat este:
a. subiect; b. nume predicativ; c. complement direct.

5. În enunțul: „Câți vor vrea vor putea pleca în excursie.”, subordonata subliniată este:
a. SB; b. PR; c. CD.

6. Propoziția subliniată din enunțul: „O să vină cui îi e dor de mine.”, este:
a. PP; b. CI; c. SB.

7. În enunțul: „E de mirare ce s-a întâmplat cu prietenul tău.”, termenul regent al propoziției subiective subliniate este:
a. substantiv; b. expresie verbală impersonală; c. nume predicativ.

8. În fraza: „Păcat că ți-ai irosit ocazia.”, elementul regent al subiectivei este:
a. substantiv;
b. adverb predicativ;
c. complement circumstanțial de mod.

9. În enunțul: „Fără îndoială că-ți vor răspunde la e-mail.”, propoziția subordonată subiectivă are ca element regent:
a. verb predicativ; b. verb impersonal; c. locuțiune adverbială predicativă.

NOTĂ:
1. **Se acordă 1 punct pentru fiecare grilă (1x9 = 9 puncte);**
2. **Din oficiu: 1 punct;**
3. **Timp de lucru: 10 minute**

Scanned with OKEN Scanner

ATRIBUTUL

I. Citeşte cu atenţie textele:

a. *Dimineaţa era măreaţă, neguri fumegânde pluteau în văzduhul adânc.* (C. Hogaş)

b. *Iar în lumea asta mare, noi, copii ai lumii mici,*
Facem pe pământul nostru mușuroaie de furnici. (M. Eminescu)

c. *Părea un tânăr voievod cu păr de aur moale.* (M. Eminescu)

d. *Sub cerul nostru-nduioşat*
E mai domoală hora,
Căci cântecele noastre plâng
În ochii tuturora. (O. Goga)

e. *Şi-n inima lui creşte şi ochii-i plini de jale*
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba ţării sale. (V. Alecsandri)

f. *Pe când umblase la şcoala din sat, avusese dorinţa de a se face dascăl ca Clăiţă.*
(I. Slavici)

1. Recunoaşte atributele din textele de mai sus, arată prin ce sunt exprimate şi, printr-o săgeată, marchează cuvântul determinat.

2. Precizează întrebările la care răspund atributele identificate:

3. Arată valoarea morfologică a termenilor regenţi ai atributului:

a. Am cumpărat calculatorul <u>dorit</u>. _____

b. El este un om <u>bun</u> şi <u>cu tragere de inimă</u>. _____

c. Fiecare <u>dintre noi</u> va fi mai atent. _____

d. Doi <u>dintre colegi</u> au lipsit de la competiţie. _____

4. Construieşte şi tu trei enunţuri în care atributul să determine:

a. un substantiv _____

b. un pronume _____

c. un numeral _____

Scanned with OKEN Scanner

5. Completează enunțul încadrat în chenar, astfel încât să obții definiția atributului:

Partea secundară de propoziție care determină _____ sau un substitut al acestuia, _____ sau _____ se numește _____.

6. Alcătuiește enunțuri în care să ai toate tipurile de atribute:

a. atribut substantival _____
b. atribut adjectival _____
c. atribut pronominal _____
d. atribut verbal _____
e. atribut adverbial _____
f. atribut interjecțional _____

7. Extrage din propozițiile de mai jos atributele substantivale și scrie, în tabelul de mai jos, cazul și cuvântul determinat:

a. Cărțile colegului sunt noi.
b. Ruda noastră este nepoată mamei.
c. S-a finalizat campania împotriva fumatului.
d. Zbor asemenea păsărilor au avioanele.
e. Vântul de seară adie plăcut.
f. Colegul nostru, Radu, s-a transferat.
g. Radu, colegul nostru cel mai bun, s-a transferat.
h. Grădina ei, a Elenei, m-a încântat.

Propoziția	Atributul	Felul atributului substantival	Cazul	Cuvântul determinat	Valoarea morfologică a cuvântului determinat
a.					
b.					
c.					
d.					
e.					
f.					
h.					

8. Identifică atributele adjectivale din enunțurile de mai jos, având în vedere că acestea se acordă în gen, număr și caz cu substantivele determinate; numește felul părților de vorbire prin care sunt exprimate:

a. Vremea bună mă predispune la joacă.
b. Maria însăși mi-a făcut propunerea de a merge la munte.
c. Cartea ta este interesantă.
d. Acest elev este iubit de toți.
e. Ce film ai vizionat?
f. Nu știu care film e mai bun.
g. Fiecare om muncește.
h. Niciun copil n-a răspuns invitației.

Scanned with OKEN Scanner

i. Lipsesc doi colegi.
k. Ambii prieteni n-au răspuns apelului.
m. Se vede câte un om pe drum.
j. Al doilea coleg din clasă lipseşte.
l. A depus un efort întreit.

Propoziţia	Atribut adjectival	Cazul	Partea de vorbire prin care e exprimat	Cuvântului determinat
a.				
b.				
c.				
d.				
e.				
f.				
h.				
i.				
j.				
k.				
l.				
m.				

9. Precizează felul pronumelor prin care sunt exprimate atributele subliniate şi cazul în care se află acestea:
a. Părerea lui este şi a noastră. personal, dt pron gen
b. Noi, eu şi dumneata, vom pleca la drum. dt apozitional, pronume pers a 'de politete
c. Casele alor noştri impresionează prin arhitectură. posesiv, dt pron gen
d. Victoria contra alor noştri ne-a dat dureri de cap. dt pron gen, posesiv
e. „Haina-i mătură pământul." posesiv
f. Succesul asemenea acestuia ne-a bucurat. _____

10. Recunoaşte atributele verbale din textele de mai jos şi indică modul verbelor şi al locuţiunilor verbale prin care sunt exprimate:
a. Dorinţa de a citi era imensă. _____
b. Lecţia de învăţat e dificilă. _____
c. Îmi plac copiii jucându-se. _____
d. Avusese bucuria de a-şi fi adus aminte. _____

11. Extrage din enunţurile de mai jos atributele adverbiale şi interjecţionale:
a. Casa de acolo a fost vândută. _____
b. Plimbarea de după-amiază e relaxantă. _____
c. Lătratul din când în când al câinelui mă deranjează. _____
d. Halal spectacol! _____
e. Mersul şontâc-şontâc! îl dezavantajează. _____

12. Formulează enunţuri în care să existe atribute prepoziţionale în cazuri diferite:
a. atribut substantival prepoziţional în Ac.: _____
b. atribut substantival prepoziţional în D.: _____
c. atribut substantival prepoziţional în G.: _____

Scanned with OKEN Scanner

Who is it??

d. atribut pronominal prepoziţional în Ac.: _____
e. atribut pronominal prepoziţional în D.: _____
f. atribut pronominal prepoziţional în G.: _____
g. atribut prepoziţional (numeral) în Ac.: _____
h. atribut prepoziţional (numeral) în G.: _____
i. atribut prepoziţional (numeral) în D.: _____

13. Alcătuieşte enunţuri în care substantivul prieten şi scoală să aibă, pe rând, funcţia sintactică de:

a. atribut substantival genitival: _____

b. atribut substantival prepoziţional în Ac.: Vorbesc prietenului meu sunt cuminti
Elevii scolii mele sunt disciplinati

c. atribut substantival în G.: Cartea prietenului este noua
Cartea ocolii este ciuata

14. Identifică părţile de vorbire prin care sunt exprimate atributele adjectivale din textul de mai jos, marcând prin săgeţi termenii regenţi:

Ochii rotunzi şi mari erau plini de o totală uimire, dar în acelaşi timp, luceau în ei două scântei de inteligenţă provocatoare. Ţâşneau pe galerii ca două veveriţe negre. Deasupra capetelor obosite şi moţăinde ale celor doi mineri se auzea un bâzâit neîntrerupt. (Geo Bogza)

15. Subliniază atributele adjectivale exprimate prin adjective pronominale şi atributele pronominale din enunţurile de mai jos, precizând valoarea morfologică şi cazul părţilor de vorbire identificate:

a. Om ca el n-am mai văzut. _____
b. Tu însuţi ai luptat pentru ei. _____
c. Părerea ta este şi a noastră. _____
d. Am primit vestea de la tine. _____
e. Nu împărtăşim această opinie. _____
f. Ce veste ne aduci? _____
g. Atitudinea ei era constructivă. _____
h. Tema niciunuia nu era corectă. _____
i. Ştiu ce carte ţi-ai cumpărat. _____
j. Fiecare om munceşte. _____
k. Niciun elev n-a venit la competiţie.
l. Nu ţine cont de părerea altuia. _____
m. Decizia împotriva celorlalţi m-a deranjat. _____
n. Colegii mei asemenea tuturor au decis plecarea. _____

16. Scrie enunţuri în care să existe atribute adjectivale exprimate prin adjective pronominale:

a. de întărire _____
b. posesiv _____
c. demonstrativ _____
d. nehotărât _____

Scanned with OKEN Scanner

e. negativ _____
f. interogativ _____
g. relativ _____

17. Construieşte enunţuri în care atributele verbale să fie exprimate prin:
a. verb la infinitiv _____
b. locuţiune verbală la infinitiv _____
c. verb la supin _____
d. verb la gerunziu _____

18. Formulează enunţuri în care atributele adverbiale să fie exprimate prin:
a. adverb de loc _____
b. adverb de timp _____
c. adverb de mod _____
d. locuţiune adverbială _____

19. Transformă atributele substantivale din enunţurile de mai jos în atribute pronominale şi arată felul acestora:
a. Cartea colegului se află pe bancă. _____
b. Darurile de la părinţi l-au bucurat. _____
c. Revolta împotriva leneşilor s-a sfârşit. _____
d. Războiul contra duşmanilor este de durată. _____

20. Scrie enunţuri în care să existe atribute pronominale exprimate prin pronume:
a. personale: _____
b. posesiv _____
c. demonstrativ _____
d. nehotărât _____
e. negativ _____
f. interogativ _____
g. relativ _____

21. Extrage în trei coloane diferite atributele substantivale, atributele pronominale şi atributele adjectivale din textele:

Toţi aceşti oameni, neastâmpăraţi şi himerici, în imaginaţia cărora vrăjile au ocupat întotdeauna zone întinse şi fierbinţi, poposesc pe malul Oltului, punând la cale sfidătoarea lor faptă. E munca unei veri întregi pe care o au în faţă, şi, pentru acest lung răstimp, ei se instalează în preajma gropilor de lut şi a cuptoarelor fumegânde.

(Geo Bogza)

Când, mânaţi de neastâmpăr şi mistuiţi de infinite aspiraţii, navigatorii vechimii au născocit corăbii cu care s-au avântat pe ocean să-l cucerească, poate că prin mintea tuturora a trecut gândul, şi nici prin inimă fiorul, că, în realitate, oceanul e acela care i-a născocit pe ei, pentru a cuceri, prin ei, pământul.

(Geo Bogza)

Scanned with OKEN Scanner

atribute substantivale	atributele pronominale	atribute adjectivale

22. Formulează enunțuri cu numerale colective și multiplicative cu valoare substantivală, apoi având valoare adjectivală cu funcția sintactică de atribut adjectival:

23. Construiește patru propoziții în care să ai:
a. apoziție simplă în N.
b. apoziție dezvoltată
c. apoziție în G.
d. apoziție în Ac.
e. apoziție în D.

24. Stabilește acordul corect al atributului cu substantivul determinat:
a. casele (noștri) noastre
b. toamna (acesta)
c. Elenei (însăși) însesi
d. pădurea (întunecoase) întunecoasă
e. colegul (cel nou) colegului cel nou
f. părinții (ai mei în G.) ai mei

25. Realizează o compunere gramaticală de maximum 15 rânduri, cu titlul „Descrierea unei dimineți de vară", folosind cât mai multe atribute, unele, dacă e posibil, să fie figuri de stil în același timp. Subliniază-le!

Propoziția subordonată atributivă

I. 1. Transformă/expansionează atributele subliniate în propoziții subordonate corespunzătoare:
a. Și-a cumpărat un ceas deșteptător.
b. Vă recomand pe omul acesta.
c. N-am întâlnit încă o ființă ca ea.
d. Ziua bună de dimineață se cunoaște.
e. Ideea înscrierii a fost a lui Dan.
f. Locul nașterii îi e drag oricărui om.

Scanned with OKEN Scanner

2. Precizează întrebările la care răspund propoziţiile obţinute:

_____

3. Completează enunţul de mai jos, astfel încât să obţii <u>definiţia</u> propoziţiei subordonate atributive:

Propoziţia subordonată care îndeplineşte, în frază, funcţia de _____ al unei _____ sau substitut al acestuia (pronume sau numeral) se numeşte _____.

II. 1. Delimitând propoziţiile frazelor de mai jos, identifică, prin subliniere, propoziţiile subordonate atributive:

a. *Apoi <u>a venit</u> peste câteva săptămâni dascălul Clăiţă şi cu Budulea şi cu nevasta lui Budulea, <u>care</u> era mama lui Huţu şi <u>care</u> părea că era mai bătrână decât Budulea.* (Ioan Slavici)

b. *Acolo <u>era</u> un păr <u>care</u> făcea pere, aşa de bune, <u>din care</u> domnu' ne dăruia de gustare câte două la începutul fiecărei vacanţe; acolo era curtea <u>unde</u> înălţam iarna uriaşi de zăpadă, <u>la capul cărora</u> ne suiam cu scara.* (M. Sadoveanu)

c. *<u>Vai de pasăre</u> ce <u>scapă</u> din colivie şi <u>cade</u> în laţ.* (Folclor)

d. *<u>Trestia</u> care <u>se pleacă</u> vântului, niciodată nu se frânge.* (Folclor)

e. *<u>Nu dorm</u> toţi câţi cu ochi <u>deschişi</u>.* (Folclor)

f. *<u>Eu am iubit</u>-o de pe vremea când <u>umbla</u> cu picioarele goale, în ţărână.*

(Geo Bogza)

2. Înlocuieşte cuvintele *studenţiei, plecării, casei, de plecare, prezentării, sosirii* din propoziţiile scrise în dreapta paginii, prin propoziţii atributive corespunzătoare din stânga paginii:

să sosesc la gară	Aici a locuit pe perioada <u>studenţiei.</u>
să plec la bunici	Mă frământă gândul <u>plecării</u> la bunici.
când a fost student.	Mi-a arătat locul <u>casei.</u>
cum te-ai prezentat la examen	El numără orele <u>de plecare</u>.
când va pleca	M-a impresionat modul <u>prezentării</u> la examen.
unde se află casa	Mă preocupă ideea <u>sosirii</u> la gară.

3. Identifică propoziţiile atributive din enunţurile de mai jos şi precizează valoarea morfologică a termenilor regenţi:

- Bradul <u>e</u> arborele <u>care</u> pare veşnic tânăr. → _____
- Toţi <u>care</u> <u>vin</u> la spectacol sunt elevii şcolii. → _____
- Al doilea <u>care</u> a <u>sosit</u> este colegul nostru. → _____

4. Alcătuieşte frazele potrivite, înlocuind spaţiile libere cu regentele următoarelor propoziţii subordonate atributive:

a. _____ pe care l-am cunoscut cu ani în urmă.

b. _____ când ne-am cunoscut.

c. _____ cum ai privit lucrurile.

Scanned with OKEN Scanner

2. Precizează întrebările la care răspund propoziţiile obţinute:

_____

3. Completează enunţul de mai jos, astfel încât să obţii definiţia propoziţiei subordonate atributive:

Propoziţia subordonată care îndeplineşte, în frază, funcţia de _____ al unei _____ sau substitut al acestuia (pronume sau numeral) se numeşte _____.

II. 1. Delimitând propoziţiile frazelor de mai jos, identifică, prin subliniere, propoziţiile subordonate atributive:

a. *Apoi a venit peste câteva săptămâni dascălul Clăiţă şi cu Budulea şi cu nevasta lui Budulea, care era mama lui Huţu şi care părea că era mai bătrână decât Budulea.* (Ioan Slavici)

b. *Acolo era un păr care făcea pere, aşa de bune, din care domnu' ne dăruia de gustare câte două la începutul fiecărei vacanţe; acolo era curtea unde înălţam iarna uriaşi de zăpadă, la capul cărora ne suiam cu scara.* (M. Sadoveanu)

c. *Vai de pasărea ce scapă din colivie şi cade în laţ.* (Folclor)

d. *Trestia care se pleacă vântului, niciodată nu se frânge.* (Folclor)

e. *Nu dorm toţi câţi cu ochi deschişi.* (Folclor)

f. *Eu am iubit-o de pe vremea când umbla cu picioarele goale, în ţărână.*

(Geo Bogza)

2. Înlocuieşte cuvintele *studenţiei, plecării, casei, de plecare, prezentării, sosirii* din propoziţiile scrise în dreapta paginii, prin propoziţii atributive corespunzătoare din stânga paginii:

să sosesc la gară	Aici a locuit pe perioada studenţiei.
să plec la bunici	Mă frământă gândul plecării la bunici.
când a fost student.	Mi-a arătat locul casei.
cum te-ai prezentat la examen	El numără orele de plecare.
când va pleca	M-a impresionat modul prezentării la examen.
unde se află casa	Mă preocupă ideea sosirii la gară.

3. Identifică propoziţiile atributive din enunţurile de mai jos şi precizează valoarea morfologică a termenilor regenţi:

- Bradul e arborele care pare veşnic tânăr. → _____
- Toţi care vin la spectacol sunt elevii şcolii. → _____
- Al doilea care a sosit este colegul nostru. → _____

4. Alcătuieşte frazele potrivite, înlocuind spaţiile libere cu regentele următoarelor propoziţii subordonate atributive:

a. _____ pe care l-am cunoscut cu ani în urmă.

b. _____ când ne-am cunoscut.

c. _____ cum ai privit lucrurile.

Scanned with OKEN Scanner

WILL YOU BE THERE

d. _____ pe care să le duci la îndeplinire.
e. _____ pe care am construit-o la țară _____ .
f. _____ unde m-am născut _____ .
g. _____ care muncește _____ .

6. Completează spațiile libere cu propozițiile subordonate atributive potrivite:
b. Aceasta este cartea. _____
c. Omul care pleca era vecinul meu.
d. Fratele meu, cel mai mare, este la liceu.
e. Orașul unde am copilărit este la poalele Carpaților.
f. Colega mea _____ nu știe despre planul nostru.
g. Și-a exprimat dorința _____ .
h. A luat hotărârea să plece la bunici .

7. Construiește enunțuri în care propoziția *„dacă va pleca"* să fie pe rând:
- subiectivă Probabil că dacă va pleca nu va învăța.
- predicativă Este rău dacă va pleca
- atributivă Dacă va pleca nu va lua nota mea

8. Realizează extensia atributelor subliniate în propoziții atributive corespunzătoare:
b. Omul muncitor de pâine nu duce dorul. Omul care muncește de pâine nu duce do
c. Am văzut un copil plângând. cum plângea
d. Vorbesc cu al doilea din stânga mea. care stă în stanga mea
e. Vremea jocurilor nevinovate a trecut. _____
f. Acesta este locul nașterii mele. unde m-am născut
g. Plăcerea de a citi o are de mic. Să citească

9. Contrage propozițiile atributive în atribute corespunzătoare:
a. Am revăzut școala pe care am urmat-o. mea
b. Era un copil cum se poate de liniștit. liniștit
c. Acesta este momentul pe care l-am așteptat. așteptat
d. Și-a oferit ajutorul pe care să mi-l dea. dat
e. A luat hotărârea să învețe în mod serios. învățătelui
f. M-a deranjat modul cum te-ai adresat. adresare

10. Scrie fraze în care propoziția subordonată atributivă să fie introdusă prin:
a. conjuncție subordonatoare:
   să _____ că _____
   de _____ dacă _____
   ca să _____
b. adverbe relative:
   unde _____ când _____
   cum _____ cât _____
c. pronume relative (precedate și de prepoziție):
   care _____ ce _____
d. pronume nehotărâte oricui _____

Scanned with OKEN Scanner

11. Completează frazele de mai jos cu pronumele relativ <u>care</u>:

a. Nu-l cunosc pe elevul _____ va veni.
b. Aceasta este casa _____ o voi cumpăra.
c. Nu-l știu pe cel _____ mi-ai vorbit.
d. Romanul _____ mă gândesc e scris de Sadoveanu.
e. Colega _____ are obligații este vecina mea.
f. Satul _____ am copilărit e în Argeș.
g. Călătorii _____ le-a perforat biletele s-au așezat liniștiți la loc.
h. Nu-l cunosc pe omul _____ i te-ai adresat.
i. Colegul _____ se învârt toți este premiantul clasei.

12. Formulează:

a. o frază cu două propoziții atributive în raport de coordonare prin juxtapunere;

_____

b. o frază cu trei propoziții atributive, primele două în raport de coordonare prin juxtapunere, a treia cu a doua în raport de coordonare copulativă;

_____

c. o frază în care o atributivă să se afle după regentă;

_____

d. o frază în care atributiva să fie intercalată în regentă.

_____

13. Explică punctuația atributivei (atributivă determinativă, neizolată, nu se desparte prin virgulă de regentă, pe când atributiva izolată, explicativă, se desparte):

a. Acesta este elevul a cărui lucrare a fost premiată la olimpiadă.

_____

b. El, care a îndrăznit a mă suna, mi-a cerut scuze.

_____

c. Apreciez modul în care se exprimă.

_____

d. Mă adresez dumneavoastră, care nu mi-ați înșelat așteptările.

_____

14. Precizează felul propozițiilor atributive introduse prin pronumele relativ *care*:

a. Nu se știe care este adevărul. _____
b. Cunosc adevărul care a ieșit la suprafață. _____
c. Problema este care va porni primul. _____

15. Corectează greșelile din următoarele fraze:

a. Hotărârea ca să plecăm în tabără am luat-o fără contactarea dirigintelui.
b. Cartea a cărei pagini lipsesc e a mea.
c. Cartea unde sunt picturile lui Grigorescu este interesantă.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE
Atributul și propoziția subordonată atributivă

Citește cu atenție textele de mai jos:

a. *Vino-n codru la izvorul*
Care tremură pe prund. (Mihai Eminescu)

b. *Sunt ani la mijloc și mai mulți vor trece*
Din ceasul sfânt în care ne-ntâlnirăm. (Mihai Eminescu)

c. *Și inima aceea, ce geme de durere*
Și sufletul acela ce cântă amorțit.
E inima mea tristă, ce n-are mângâiere
E sufletu-mi ce arde de dor necontenit. (Mihai Eminescu)

d. *Părea că printre nouri s-a deschis o poartă,*
Prin care trece albă regina nopții moartă. (Mihai Eminescu)

e. *Placa înfierbântată de soare, ce o poartă pe trunchi, cu inscripția anului când a fost smuls din pământul țării lui și peste care se întinde curiozitatea trecătorilor, îl arde ca un stigmat* (D. Anghel)

I. ITEMI OBIECTIVI

A. Itemi cu alegere dublă:

1. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația este adevărată, încercuiește litera A. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera F.

a. ||A – F|| Propoziția subordonată care îndeplinește, în frază, funcția de atribut al unui substantiv sau substitut al acestuia (pronume sau numeral), sau pe lângă un adverb se numește propoziție subordonată atributivă.

b. ||A – F|| Termenii regenți ai propoziției subordonate atributive sunt: substantivul, pronumele sau numeralul.

c. ||A – F|| Propoziția subordonată atributivă nu are elemente relaționale specializate.

d. ||A – F|| Atributul se desparte prin virgulă de regentul său în orice situație.

e. ||A – F|| Atributul substantival apozițional/ apoziția este simplă sau dezvoltată. Ea poate fi neizolată sau izolată prin virgulă sau linie de pauză de restul propoziției.

2. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos referitoare la textele suport. Dacă apreciezi că informația este corectă, subliniază CORECT. Dacă tu crezi că informația este incorectă, subliniază INCORECT.

a. ||CORECT – INCORECT|| În primul text există o propoziție subordonată atributivă introdusă prin pronumele relativ care.

b. ||CORECT – INCORECT|| În cel de-al doilea text există două propoziții principale și o subordonată subiectivă.

c. ||CORECT – INCORECT|| În textul al treilea există patru subordonate atributive introduse prin pronumele relativ ce.

d. ||CORECT – INCORECT|| În textul d. există două subordonate: una predicativă și alta atributivă.

Scanned with OKEN Scanner

e. ||CORECT – INCORECT|| În ultimul text există cinci atribute: unul adjectival, trei substantivale şi unul pronominal.

B. Itemi de tip pereche

1. Selectează, pentru propoziţiile subliniate în enunţurile din coloana **A**, felul subordonatei corespunzătoare din coloana **B**.

A	**B**
a. CD Nu ştiam că s-a întors.	A. PR
b. PR Problema este să înţeleagă situaţia.	B. CD
c. AT Mă preocupă gândul să plec.	C. PR
d. AT Gândul că va pleca mă înnebuneşte.	D. AT
e. PR Dorinţa mea este să citească.	E. AT
f. CD Am aflat ce s-a întâmplat de fapt.	F. CD

2. Selectează, pentru cuvintele subliniate în enunţurile din coloana **A**, funcţiile sintactice corespunzătoare din coloana **B**.

A	**B**
a. D Prietenul meu, Radu, este student.	A. nume predicativ
b. _____ Părerea acestora este interesantă.	B. subiect
c. A Chestiunea este terminarea eseului.	C. atribut pronominal
d. _____ Nu se aude cântecul.	D. atribut apoziţional

C. Itemi cu alegere multiplă

Încercuieşte litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Propoziţia atributivă se află în seria:
a. Primul care a terminat a fost colegul nostru.
b. Ştiu care a terminat primul.
c. Problema este care a terminat primul.

2. Termenul regent al atributivei din enunţul: „Tustrei, pe care i-ai lăudat, sunt colegii noştri.", este:
a. pronume nehotărât; b. numeral colectiv; c. numeral multiplicativ.

3. În fraza: „Tu, care mă ştii de mic, îmi eşti cel mai drag prieten", virgula desparte o atributivă:
a. explicativă; b. determinativă; c. nu se desparte de regentă.

4. În enunţul „Lună, tu, stăpână-a mării" atributul este:
a. tu, stăpână a mării; b. stăpână a mării; c. stăpână.

5. În enunţul de mai sus avem:
a. atribut substantival genitival;
b. apoziţie simplă;
c. apoziţie dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

II. ITEMI SEMIOBIECTIVI

A. Itemi de completare

1. Atributiva şi atributul pe lângă substantiv determină şi _____ .

2. Scrie, în spaţiile libere, propoziţiile atributive obţinute prin expansiunea atributelor subliniate:

a. Omul înţelept mă impresionează totdeauna. care este înțelept
b. Oraşul meu natal este Piteşti. unde m-am născut .
c. Trezirea devreme este sănătoasă. _____
d. Ideea plecării a fost a mamei. _____
e. Cartea de pe birou este achiziţionată recent. care _____

3. Construieşte cinci propoziţii în care atributele să fie cuvintele sau grupurile de cuvinte:

a. al vecinului _____
b. stăpânul lumii _____
c. pentru mama _____
d. contra duşmanilor _____
e. de a se plimba _____

4. Scrie, în spaţiile libere, atributele rezultate din contragerea propoziţiilor atributive date:

a A vizitat şcoala unde au învăţat părinţii. părintească
b Andrei vrea şi el cartea pe care ai cumpărat-o. cumpărată
c Istoriseşte-mi întâmplarea care s-a petrecut. petrecută
d Mi-a amintit de ziua în care va pleca. de cării
e Am auzit de colega ta care s-a întors. venită

B. Itemi cu răspuns scurt

1. Motivează de ce atributiva se desparte prin virgulă în enunţul: „El, care este prietenul meu, e plecat în străinătate."

atr apozitional

2. Arată care este regentul atributului în enunţul: „Părerea de rău a prietenului meu nu mă lasă rece."

3. Completează spaţiile libere cu prepoziţii potrivite pentru atributele substantivale din enunţurile următoare:

a. Dialogul dintre colegii este necesar.
b. Vreau o maşină de teren.
c. Haina de lână este călduroasă.
d. Doi care sunt aceştia vor câştiga.
e. Locul unde aici este ocupat.

III. ITEMI SUBIECTIVI

Îţi propunem, la alegere, două variante. Alege tu pe cea mai atractivă!

a. Imaginează-ţi că în timpul vacanţei de vară ai fost în Deltă cu prietenii tăi. Scrie o compunere, de 10-15 rânduri, cu titlul „O dimineaţă în Deltă", în care să descrii

Scanned with OKEN Scanner

mirificul peisaj al acestei zone naturale şi nu uita să foloseşti şase atribute şi trei atributive. Subliniază-le!

b. Joacă-te şi tu!
Te invităm în lumea mirifică a rimelor. Compune şi tu o poezie în care să foloseşti propoziţii subordonate atributive, după modelul:

Penelul şi condeiul

Penelul şi condeiul se luară la ceartă,
Disputându-şi amorul pentru artă:
„Eu zugrăvesc icoane şi altare
Prin care ochii văd ce altfel nu-s în stare".
„Iar eu încheg o lume de cuvinte
Pe unde cântă duhurile sfinte".
Morala:
Nu contează felul
Cum ţii condeiul sau penelul,
Ci inspiraţia şi zelul.

(Maria Evoneta Goran)

PUNCTAJ:	
I. A. 1. 5x2p = 10p.; 2. 5x2p	→ **20p.**
B. 1. 6x1 = 6p; 2. 4x1 = 4p;	→ **10p.**
C. 1. 5x2p = 10p.	→ **10p.**
II. A. 1. 5p.; 2. 1x5p = 5p; 3. 5x1p = 5p.; 4. 5x 1p = 5p.	→ **20p.**
B. 1. 3p.; 2. 3p; 3. 4p.	→ **10p.**
III. 20 p.	→ **20p.**
Din oficiu: 10 p.	→ **10p.**
TOTAL:	→ **100 de puncte**

Scanned with OKEN Scanner

Test grilă
Atributul și propoziția subordonată atributivă

1. În enunțul: „În zilele când e vremea rea, rămâne la munte unde are o cabană", seria corectă în care avem atributivă/e este:
a. PP+AT+AT; b. PP+AT+CL; c. PP+CT+CL.
2. În enunțul: „Nu mă interesează problema care s-a ivit.", subordonata subliniată este:
a. AT; b. CS; c. CL.
3. Încercuieşte seria în care există propoziție subordonată atributivă:
a. Mi-a arătat blocul unde am locuit;
b. Nu ştiu unde am locuit înainte;
c. Ştii unde am locuit înainte.
4. Propoziția atributivă explicativă are următoarea punctuație şi topică:
a. nu se desparte prin virgulă de regentă;
b. se desparte prin virgulă sau linie de pauză;
c. stă în fața regentei.
5. În propoziția: „Întregul grup, elevi şi studenți, au vizitat muzeul.", cuvintele subliniate au funcția sintactică de:
a. subiect multiplu; b. atribut apozițional; c. complement direct.
6. În propoziția: „Conversația cu ai mei m-a neliniştit.", cuvântul subliniat are funcția sintactică de:
a. atribut pronominal; b. complement indirect; c. subiect.
7. Elementul regent pentru o subordonată atributivă poate fi:
a. un verb; b. un adverb; c. un substantiv.
8. În fraza: „Timpul până să plec acasă l-am petrecut în oraş.", elementul relațional pentru subordonata atributivă este:
a. conjuncție compusă;
b. locuțiune conjuncțională subordonatoare;
c. locuțiune adverbială.
9. Subordonată atributivă din enunțul: „Colega pe care ai observat-o e de la şcoala noastră.", se contrage într-un:
a. atribut;
b. nume predicativ;
c. complement circumstanțial de mod.

NOTĂ!:
1. **Se acordă 1 punct pentru fiecare grilă (1x9 = 9 puncte);**
2. **Din oficiu: 1 punct;**
3. **Timp de lucru: 10 minute**

Scanned with OKEN Scanner

LITERATURA ROMÂNĂ

Fișe de lucru

Scanned with OKEN Scanner

CARTEA, OBIECT CULTURAL

TEXTUL NONARTISTIC

TEST

Citeşte cu atenţie textul următor:

Grădina Cişmigiu

Situată în centrul Bucureştilor, Grădina Cişmigiu este cea mai veche grădină publică a oraşului. Până către jumătatea secolului al XIX-lea aici se afla o dumbravă de cca 17 ha, cu un lac format de izvoarele ce curgeau mai ales dinspre actuala stradă Ştirbei Vodă.

În 1830 se hotărăşte să se amenajeze pe acest teren o grădină publică, care în 1845 devine proprietatea Sfatului orăşenesc. În acelaşi an încep lucrările de asanare şi amenajare, sub conducerea unui arhitect peisagist german, Carl F.W. Meyer. Pentru realizarea grădinii, conform planurilor lui Meyer, se aduc circa 30 000 de arbori şi arbuşti din jurul oraşului, din judeţele Dâmboviţa şi Gorj, precum şi plante ornamentale de la Braşov şi Viena. Inaugurată la 22 martie 1860, grădina a cunoscut diverse reamenajări, cel ce i-a dat actuala înfăţişare fiind un alt arhitect peisagist german, Fr. Rebhuhn.

Numele grădinii provine de la titulatura demnitarului care purta grija fântânilor din oraş, deci a alimentării cu apă. Acest şef al serviciului apelor – care în limba turcă este numit „cişmigiu" – avea locuinţa în apropierea noii grădini căreia populaţia i-a spus, mai întâi, „grădina Cişmigiului", iar mai târziu pur şi simplu „Cişmigiu".

Vegetaţia variată a grădinii, policromia peluzelor cu flori oferă o ambianţă reconfortantă. Printre atracţiile locului menţionăm: lacul pe care se pot face plimbări de agrement cu bărcile, restaurantul „Monte Carlo", o construcţie modernă amplasată pe o insuliţă, spaţii de joacă pentru copii, terasa cu trandafiri, micul colţ zoologic, ca şi „Rondul roman", porţiunea dinspre b-dul Schitu Măgureanu, amenajată în stilul grădinilor din Roma antică, unde se află busturile mai multor scriitori români şi anume: Vasile Alecsandri (de Teodor Burcă), Nicolae Bălcescu (C. Baraschi), Ion Luca Caragiale (Oscar Späthe), George Coşbuc (I.Gr. Popovici), Ion Creangă (I.Gr. Jiga), Mihai Eminescu (Ion Jalea), Bogdan Petriceicu Hasdeu (M. Onofrei), Ştefan O. Iosif (C. Medrea), Alex. Odobescu (Miliţa Petraşcu), Alex. Vlahuţă (Oscar Han), Duiliu Zamfirescu (Al. Călinescu). Din această cauză, respectiva zonă este numită şi „Rondul scriitorilor". În Cişmigiu se află, de asemenea, Monumentul Eroilor francezi şi Monumentul Eroilor americani, precum şi busturile altor scriitori şi publicişti români ca Traian Demetrescu şi George Panu.

(www.dacoromanica.ro)

1. Precizează sursa din care a fost preluat aricolul reprodus.

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

2. Motivează, într-un text de cinci-șase rânduri, faptul că articolul citat nu aparține literaturii/ beletristicii.

3. Transcrie secvența ce explică motivul pentru care se consideră că Cișmigiul oferă o ambianță reconfortantă.

4. Numește-i pe arhitecții peisagiști care au conceput înfățișarea grădinii Cișmigiu.

5. Notează numele sculptorilor care au realizat statuile din „Rondul scriitorilor".

6. Menționează care sunt atracțiile Cișmigiului.

7. Argumentează caracterul informativ al textului.

8. Scrie un text de 10-12 rânduri, în care să prezinți un loc de agrement din localitatea ta, pe care ai putea să-l postezi pe Internet, pentru a atrage vizitatori.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

9. Scrie autorul unei cărți în titlul căreia apare cuvântul *Cișmigiu.*

10. Stabileste corespondența dintre noțiune și explicația acesteia; completează definițiile:

Manuscris	sumarul, conținutul cărții.
Filă	scriere tipărită și legată în volum.
Fasciculă	învelișul protector al cărții.
Cotor	semn grafic în formă de stea.
Pagină	foile pe care le-a redactat autorul.
Carte	cel ce comercializează cărțile.
Copertă	cel care scrie o carte.
Asterisc	foaie de hârtie folosită la tipar.
Autor	o parte a unei lucrări, publicată etapizat.
Librar	partea din josul paginii.
Cuprins	fața unei file.
Subsol	partea laterală, unde se lipesc foile.

11. Alcătuiește, împreună cu un coleg/ colegă, o „carte" (de exemplu, o antologie dedicată toamnei/ iernii, naturii etc.), având în vedere includerea următoarelor elemente: Titlu (și subtitlu); autor; tabla de materii/ cuprinsul; volumul, editura; colecția. Structura cărții: cuprins, prefață/ cuvânt înainte, postfață, note; utilizarea asteriscului; subsolul de pagină; tabel biobibliografic/ cronologic; referințe critice. Urmărește și așezarea în pagină, și includerea unor imagini sugestive, și utilizarea anumitor fonturi.

12. Exprimă-ți opinia despre următoarea *prefață* aparținând lui Ion Creangă; vei avea în vedere si relația autor-cititor ca instanțe ale comunicării literare:

PREFAȚĂ
LA POVEȘTILE MELE

Iubite cetitoriu,
Multe prostii ăi fi citit, de când ești.
Ceteşte, rogu-te, şi ceşte şi, unde-i vedè că nu-ți vin la socoteală, iè pana în mână şi dă şi tu altceva mai bun la ivală, căci eu atâta m-am priceput şi atâta am făcut.

Autoriul

13. Exprimă-ți părerea, într-o lucrare de 15-20 de rânduri, despre *importanța cărții și despre rolul lecturii în viața omului*, apelând și la sugestiile următoare:

- *Deci să citim alte cărți (...) ca să înțelegem o carte. Să ne instruim delectându-ne – una dintre cele mai nobile aspirații ale artei adevărate.* (Florin Chiriţescu)
- Cartea, ca instrument al cunoașterii, se adresează deopotrivă minții și sufletului cititorului;
- cartea este un mijloc de informare și de instruire;

- cartea reprezintă un mijloc de a cunoaşte şi de a se cunoaşte pe sine;
- cartea dezvoltă şi gândirea, dar şi imaginaţia cititorului;
- lectura este o aventură a cunoaşterii, prin care sufletul cititorului se modelează, iar imaginaţia lui prinde aripi.

AMINTEŞTE-ŢI!

Opinia reprezintă o părere (doxa), o judecată, o idee personală despre un fenomen, un obiect, o situaţie, o persoana etc. Opinia poate fi înţeleasă în mai multe perspective, fie ca o declaraţie neargumentată, ca un punct de vedere asupra unui obiect, unei proprietăţi, unei relaţii, unui eveniment, fie ca afirmaţie argumentată a unui specialist, care îşi foloseşte experinţa anterioară şi cunoştinţele pentru a scoate în evidenţă ceva. Opiniile nu au forţă de convingere absolută (despre acelaşi lucru, fenomen, persoană etc. putem avea mai multe păreri, unele chiar contradictorii), dar o pot dobândi prin alegerea unor argumente adecvate.

Exprimarea opiniei presupune:

- Să indentifici **tema** textului despre care vei scrie/ vorbi.
- Să citeşti cu atenţie textul pentru a vedea ce **idee/ idei** se desprind(e) din el, cu scopul de a putea formula, ulterior, argumente în sprijinul opiniei proprii. Urmăreste **ce are particular, semnificativ** textul, ce ar putea să stârnească interesul destinatarului. (demers iniţial, pe ciornă!)

(INTRODUCERE)

Coreleaza **tema** cu **ideea** şi construieşte **ipoteza**.

Poti folosi ca secvenţă introductivă una dintre acestea: ***Consider că/ cred că/ apreciez că*** (text scris)// ***după mine/ în opinia mea/ presupun că*** (într-o discutie, o dezbatere orală);

Este necesar ca ipoteza ta să conducă la *captarea atenţiei* destinatarului.

(CUPRINS)

Formulează **argumentele** *pro* sau *contra* ipotezei/ afirmaţiilor autorului, într-o succesiune logică. Poţi folosi explicitări, exemplificări/ citate, detalieri, comparaţii.

Fiecare secvenţă trebuie/ poate fi introdusă prin: ***mai întâi/ în primul rând; în al doilea rând/ apoi...*** sau: ***pe de o parte, pe de altă parte, nu numai că/ ci şi*** etc.

În construcţia argumentelor tale, urmăreşte dacă textul este clar, organizat, coerent, are un echilibru evident între cele trei părţi (ipoteză, susţinerea argumentelor şi concluzie), dacă ai folosit mijloace lingvistice adecvate. De exemplu:

- dacă foloseşti verbe de opinie: ***a considera, a presupune, a crede*** etc.;
- dacă apar adverbe/ locuţiuni adverbiale de mod folosite ca indici ai modului de evaluare a ideii: ***probabil, posibil desigur, fără îndoială, cu siguranţă*** etc.;
- dacă utilizezi conectori argumentativi: ***în primul rând, în plus, în ceea ce mă priveşte, prin urmare, în fapt, în realitate*** etc.

Argumentele se pot baza pe diferite tipuri de **relaţii**:

- de **cauză** (introduse prin conjunctii sau locuţiuni conjuncţionale cauzale: ***deoarece, fiindcă, întrucât, cum, pentru că, de vreme ce, din cauză că, din pricină că,*** având drept corelative: *de aceea, pentru aceea*);
- **opoziţie/ concesie -** ideea contrară (conectori propoziţionali sau frastici: ***în loc să, deşi, cu toate că/*** *totuşi, tot*);
- **cumul:** alăturarea unor însuşiri ***(pe lângă, pe lângă că, în afară că...)***;
- **consecinţa** (***încât, ca/ drept urmare...***).

Nu uita, pentru fiecare idee trebuie să scrii un alineat!; atenţie la **ordinea de prezentare a ideilor** tale!

(ÎNCHEIERE)

Formularea **concluziei** – susţinerea fermă a punctului de vedere, reluând ipoteza. Poţi folosi ca secvenţă introductivă o conjuncţie sau o locuţiune concluzivă (***aşadar, în concluzie, prin urmare***).

Scanned with OKEN Scanner

GENUL EPIC

STRUCTURAREA OPEREI LITERARE

MODURI DE EXPUNERE – NARAȚIUNE (AUTOR, NARATOR, PERSONAJ). NARAȚIUNEA LA PERSOANA A III-A ȘI LA PERSOANA I. SUBIECT – MOMENTELE SUBIECTULUI

1. Citește fragmentul următor

I. Trebuie să scriu un roman

Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi ***Romanul adolescentului miop****. Voi lucra în fiecare după-amiază. Nu am nevoie de inspirație; trebuie să scriu, doar, viața mea, iar viața mi-o cunosc, și la roman mă gândesc de mult. Dinu știe; păstrez caiete din clasa a IV-a* ***(...)****. De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în* ***Jurnalul*** *meu. Și acel* ***Jurnal*** *de acum doi ani avea un „subiect": trebuia să se vădească într-însul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți. Dar adevărul era altul:* ***Jurnalul*** *mă măgulea și îmi alina dorul meu de răzbunare; răzbunare dreaptă împotriva celor care nu mă înțelegeau, credeam eu.*

Romanul îl voi scrie altfel. Eroul sunt eu, firește. Mă tem însă că viața mea – stinsă între copii și cărți – nu va interesa cetitorii. Pentru mine, tot ceea ce nu am avut, tot ceea ce am dorit din mansardă[1]*, în înserări calde și tulburătoare, prețuiește mai mult decât anii tovarășilor mei risipiți în jocuri, în sărbători de familie și idile*[2]*. Dar cetitorii?...* ***(...)*** *M-am hotărât să mă gândesc, în timp ce voi scrie, la vară-mea. De câteva săptămâni, de câte ori o întâlnesc, îi pun întrebări. Am vestit și pe Dinu*[3] *că vară-mea se află sub observație.*

— Dacă vrei să scrii un roman, m-a sfătuit ea, să-l faci pe erou frumos și bun. Și să-l cheme Silviu.

Când i-am spus titlul și subiectul romanului, nu i-a plăcut. Să fie doi eroi, unul frumos și altul urât, vrea ea. Iar titlul: ***Dragoste de copil*** *sau* ***Flori de primăvară*** *sau* ***La șaptesprezece ani****. În zadar mi-au fost explicațiile: „Vally dragă, acesta e un roman cerebral*[4]*, cu drame interioare" etc. În zadar. Și atunci i-am ascultat mărturisirile. Mi-au folosit, căci am învățat vocabularul fetelor. Și am cunoscut câte ceva din visurile, nostalgiile și tulburările ei.* ***(...)***

(Mircea Eliade, *Jurnalul adolescentului miop*[5]; volumul I; partea I)

---

[1] *Mansardă*, s.f. = Încăpere sau grup de încăperi locuibile, situate imediat sub acoperiș.

[2] *Idilă*, s.f. = 1. (aici) Iubire curată, naivă, tinerească; 2. Specie de poezie lirică în care viața și dragostea sunt prezentate într-o formă idealizată, de obicei în cadru rustic.

[3] *Dinu* = personaj, prieten al naratorului.

[4] *Cerebral*, aj. = 1. Care aparține creierului; 2. (aici) Intelectual, rațional, mintal; 3. (despre oameni, adesea substantivizat) Care se conduce numai după criteriile rațiunii.

[5] Textul a fost preluat din ediția apărută în anul 1989 la Editura Minerva, îngrijită de Mircea Handoca, având și un *cuvânt înainte* și un *tabel cronologic* ale editorului.

Scanned with OKEN Scanner

Înțelegerea textului

1. Explică, apelând eventual la un dictionar, ce sens are cuvântul *jurnal* în context; arată și alt sens al termenului.

_____

_____

2. Precizează ce însemnări a făcut personajul în jurnal.

_____

_____

3. Indică elementele componente ale unei cărți, folosindu-te de informațiile oferite de textul dat.

_____

_____

_____

_____

_____

4. Arată care este rolul subsolului de pagină, referindu-te la textul reprodus.

_____

_____

_____

5. Explică semnificația termenilor:

cuvânt înainte = _____

tabel cronologic = _____

6. Transcrie fragmentul care dezvăluie scopul real al jurnalului:

_____

_____

_____

7. Completează spațiile cu ceea ce consideri că este necesar, după lectura textului:

a. Secvența citată este un _____ din romanul *Jurnalul adolescentului miop* de Mircea Eliade.

b. Fragmentul reprodus apaține _____ romanului.

c. Enunțul: – *Dacă vrei să scrii un roman, m-a sfătuit ea, să-l faci pe erou frumos și bun. Și să-l cheme Silviu.*, reprezintă punctul de vedere al _____

d. Scrierea unui jurnal presupune notarea _____ a evenimentelor din viața cuiva.

e. Opera literară presupune _____, un punct de vedere _____ al autorului.

8. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului pe care îl consideri corect:

A. Din fragmentul citat rezultă că:

a. Autor = narator;
b. Autor = narator = personaj;
c. Autor = personaj;
d. Narator = personaj.

B. În fragmentul reprodus apar(e):

a. Un personaj; b. Două personaje; c. Trei personaje; d. Patru personaje.

C. Subiectul romanului este:

a. Viața unui adolescent nefericit;
b. Viața unui adolescent neînțeles;
c. Viața a doi tineri, Silviu și Dinu.
d. Iubirea lui Silviu pentru Vally.

Scanned with OKEN Scanner

D. Tema romanului este:
a. Copilăria; b. Viața și moartea; c. Iubirea; d. Adolescența.
E. Personajul narator o „studiază" pe Vally pentru a cunoaște:
a. Părerea fetei despre roman; b. Comportamentul și trăirile adolescentelor;
c. Viața verișoarei sale; d. Vocabularul fetelor și greșelile de exprimare.
F. Prietenul protagonistului este:
a. Silviu; b. Vally; c. Dinu; e. Mircea.
G. În enunțul: *Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi* ***Romanul adolescentului miop***. recunoști existența:
a. Autorului; b. Cititorului; c. Naratorului; d. Personajului secundar.
H. Naratorul este și personaj:
a. principal; b. secundar; c. episodic; d. figurant.

9. Arată care sunt instantele narative în fragmentul reprodus.

10. Menționează personajele din fragmentul citat și arată statutul acestora (prezent/ absent; principal/ secundar)

11. Comentează, în 3-4 rânduri, disputa dintre narator și verișoara acestuia referitoare la titlul romanului.

12. Alege unul dintre titlurile romanului planificat și motivează-ți preferința.

13. Argumentează, într-un text de 10-15 rânduri, apartenența la genul epic a fragmentului reprodus, având în vedere identificarea a patru trăsături ale acestuia, ilustrate cu citate semnificative, comentate.

Scanned with OKEN Scanner

14. Rezumă, în cinci-opt rânduri, fragmentul reprodus.

15. Întocmeşte fişa biobibliografică a scriitorului Mircea Eliade. Poți recurge la una dintre cele două variante (este de preferat prima, care e mai detaliată). **Nu te mulțumi sa faci copy/ paste de pe internet...:**

a.

Ani	**Viaţa şi opera**
1907, 9 martie	Se naşte, la Bucureşti, Mircea Eliade, al doilea fiu al căpitanului Gheorghe Ieremia, care, din admiraţie pentru Ion Eliade Rădulescu*, îşi schimbă numele în **Eliade. (...)** Fratele mai mare, Nicolae Remus, se născuse în 1906, iar în 1911 a venit pe lume sora lui, Cornelia (Corina). Copilăria şi-o petrece la Râmnicu-Sărat.
1912-1914	Clasa I o urmează la Cernavodă.
1914-1917	Se mută din nou în capitală, urmând şcoala primară din Mântuleasa[1]. Premiant în fiecare an, e fascinat în special de zoologie şi de istoria antică.
1917-1925	Elev la Liceul „Spiru Haret". Pasionat de ştiinţele naturale
1918	Începe să scrie primele nuvele fantastice.
1919-1920	Atras de chimie, îşi întocmeşte un laborator în pod, lângă mansarda în care locuieşte familia.
1921, 12 mai	**Debutul**, cu articolul *Duşmanul viermelui de mătase,* în nr. 21 al *Ziarului ştiinţelor populare şi al călătoriilor,* semnat Eliade Gh. Mircea. Povestirea fantastică *Cum am găsit piatra filozofală* primeşte premiul I al aceluiaşi ziar. Scrie şi *Călătoria celor cinci cărăbuşi în ţara furnicilor roşii,* „un fel de roman de aventuri în care amestecam entomologia[2], humorul şi fantasticul"[3]. Îşi începe notele din *Jurnal.*

[1] Mântuleasa = stradă bucureşteană, regăsită frecvent în opera beletristică a lui Eliade.
[2] Entomologie, s. = Ştiinţă care se ocupă cu studiul insectelor.
[3] Mircea Eliade, *Amintiri, I (Mansarda)*, p. 66), apud Mircea Handoca, ed. cit., p. 26.

Scanned with OKEN Scanner

14. Rezumă, în cinci-opt rânduri, fragmentul reprodus.

15. Întocmeşte fişa biobibliografică a scriitorului Mircea Eliade. Poţi recurge la una dintre cele două variante (este de preferat prima, care e mai detaliată). **Nu te mulţumi sa faci copy/ paste de pe internet...:**

a.

Ani	**Viaţa şi opera**
1907, 9 martie	Se naşte, la Bucureşti, Mircea Eliade, al doilea fiu al căpitanului Gheorghe Ieremia, care, din admiraţie pentru Ion Eliade Rădulescu*, îşi schimbă numele în **Eliade. (...)** Fratele mai mare, Nicolae Remus, se născuse în 1906, iar în 1911 a venit pe lume sora lui, Cornelia (Corina). Copilăria şi-o petrece la Râmnicu-Sărat.
1912-1914	Clasa I o urmează la Cernavodă.
1914-1917	Se mută din nou în capitală, urmând şcoala primară din Mântuleasa[1]. Premiant în fiecare an, e fascinat în special de zoologie şi de istoria antică.
1917-1925	Elev la Liceul „Spiru Haret". Pasionat de ştiinţele naturale
1918	Începe să scrie primele nuvele fantastice.
1919-1920	Atras de chimie, îşi întocmeşte un laborator în pod, lângă mansarda în care locuieşte familia.
1921, 12 mai	**Debutul**, cu articolul *Duşmanul viermelui de mătase,* în nr. 21 al *Ziarului ştiinţelor populare şi al călătoriilor,* semnat Eliade Gh. Mircea. Povestirea fantastică *Cum am găsit piatra filozofală* primeşte premiul I al aceluiaşi ziar. Scrie şi *Călătoria celor cinci cărăbuşi în ţara furnicilor roşii,* „un fel de roman de aventuri în care amestecam entomologia[2], humorul şi fantasticul"[3]. Îşi începe notele din *Jurnal.*

[1] Mântuleasa = stradă bucureşteană, regăsită frecvent în opera beletristică a lui Eliade.
[2] Entomologie, s. = Ştiinţă care se ocupă cu studiul insectelor.
[3] Mircea Eliade, *Amintiri, I (Mansarda)*, p. 66), apud Mircea Handoca, ed. cit., p. 26.

Scanned with OKEN Scanner

b.

Ani	Biografie	Operă
1907, 9 martie	Se naşte, la Bucureşti, Mircea Eliade.	
1917-1925	Elev la Liceul „Spiru Haret". Este pasionat de ştiinţele naturale.	**Debutul**, cu articolul *Duşmanul viermelui de mătase*, în nr. 21 al *Ziarului ştiinţelor populare şi al călătoriilor* (1921,12.05). Povestirea fantastică *Cum am găsit piatra filozofală* primeşte premiul I al aceluiaşi ziar. Scrie şi *Călătoria celor cinci cărăbuşi în ţara furnicilor roşii*, „un fel de roman de aventuri în care amestecam entomologia, humorul şi fantasticul"...

16. Citeşte integral textul lui Mircea Eliade.

AMINTEŞTE-ŢI!

Genul epic cuprinde textele, în proză sau în versuri, în care autorul îşi exprimă ideile, sentimentele, gândurile în mod indirect, prin intermediul unor personaje angajate într-o acţiune/ situaţie conflictuală, ce evoluează spre un deznodământ.

Textul epic este o formă a discursului artistic care, prin intermediul **naratorului,** prezintă un **univers fictiv.**

Proza/ poezia epică poartă mărcile **stilului beletristic** (care aparţine literaturii artistice):

- limbaj figurat;
- sensuri multe în cuvinte puţine (**conotaţii**);
- cultivarea afectelor/ sentimentelor;
- dezvoltarea funcţiei poetice a limbajului etc.

Epicul presupune:

- Existenţa **acţiunii** (fictive, inventate, chiar dacă poate fi inspirată din realitate) şi a **personajelor.**
- **Acţiunea** este **relatată** de un **narator** obiectiv **(relatare la persoana a III-a)** sau subiectiv **(relatare la persoana I).**
- Se folosesc drept **moduri de expunere:**

- **Naraţiunea – mod principal;**
- **dialogul/ monologul interior (pentru dinamizarea acţiunii, caracterizarea personajelor);**
- **descrierea (spaţiu, acţiuni = tablou, portrete ale personajelor).**

- Nu apar elemente de prozodie specifice decât în textul în versuri.

CLASIFICAREA PROZEI NARATIVE

A. Populară: **snoavă, legendă, baladă, poveste, basm**

A. Cultă:

- În versuri: **fabulă, legendă, baladă, basm, poem, epopee.**
- În proză: **anecdotă, fabulă, schiţă, povestire, poveste, basm, nuvelă, roman.**

Scanned with OKEN Scanner

MOMENTELE SUBIECTULUI OPEREI NARATIVE

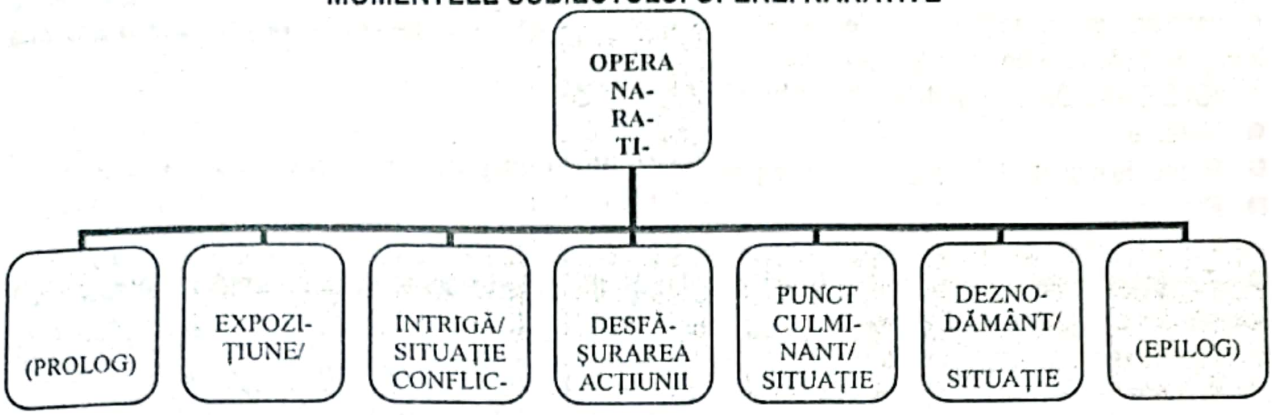

INSTANŢELE COMUNICĂRII ÎN OPERA EPICĂ

Autorul propriu-zis (concret, real, biologic), pe care-l simţim „în spatele" operei.

- Construieşte textul şi personajele, **selectând** din realitatea imediată, cunoscută, elementele esenţiale menite să construiască/ să reconstituie/ să radiografieze o lume imaginară, făcând-o verosimilă.
- Se află în relaţie cu **cititorul concret (lectorul) – instanţă narativă reală,** cel care parcurge paginile într-un timp istoric dat, real, interpretându-le în funcţie de propria experienţă de viaţă şi de lectură.

Autorul abstract - creat de opera literară, proiecţie a sinelui auctorial

- Uneori, este **prezent în text,** în ecuaţia: **autor = narator = personaj**

Mărci textuale: verbe, pronume, adjective pronominale posesive la persoana I:

*„**Nu ştiu** alţii cum sunt, dar **eu**, când **mă gândesc** la locul naşterii **mele**, la casa părintească din Humuleşti, (...) parcă-**mi** saltă şi acum inima de bucurie."* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie)*;

Este reprezentat de autorii de **amintiri literare** (Eliade, Iorga, Negruzzi, Sadoveanu etc.), de **jurnale,** de **autobiografii** etc.

NARATORUL → instanţă fictivă (**Nu trebuie confundat cu autorul!!!**)

- **Roland Barthes: *fiinţa de hârtie***
- Cel care narează/ relatează întâmplările (fictive) care constituie subiectul textului.
- Purtătorul de cuvânt al poziţiei ideologice a **autorului abstract,** vizibilă în comentariul explicit al naratorului.
- Depistabil în persoana verbelor, a pronumelor ori a adjectivelor pronominale posesive.

Poate fi:

Narator subiectiv = personaj:

✓ Indici textuali: verbe şi pronume ori adjective pronominale la persoana I (*Romanul adolescentului miop, Vizită...)*

✓ verbe şi pronume ori adjective pronominale la persoana a II-a (adresare directă către personaj) – textul „epistolar" (*Legăturile primejdioase*)

Exemplu: Tânărul plăieş întors de la Iaşi (*Sobieschi şi românii* de C. Negruzzi), care povesteşte celorlalţi 18 ce a văzut în călătoria sa în capitala ţării şi înapoindu-se la Neamţ; el devine, evident, un purtător de cuvânt al autorului – indică atrocităţile leşilor în capitală şi pe parcursul campaniei, lupta românilor şi modalitatea acestora de a se apăra în faţa unui duşman superior numeric, calitatea exemplară a unor destine (călugărul de la Trisfetitele) care devin modele şi pentru personaje, dar şi pentru cititor.

Narator obiectiv ≠ personaj:

✓ Indici textuali: verbe şi pronume ori adjective pronominale la persoana a III-a (*Baltagul, Doua loturi, D-l Goe...)*;

✓ acesta *vede* tot, *ştie* tot (despre personaj, despre mediul de viaţă, despre conflict şi despre succesiunea evenimentelor);

✓ este, de obicei, sobru, detaşat, dar *comentariile* (prin procedee de expresivitate ori prin atitudini

Scanned with OKEN Scanner

asumate – moralist, ironic etc.) ce vizează *spaţiul* ori *timpul* propuse cititorului, *dimensiunea morală a personajelor* indică faptul că ***obiectivitatea*** sa este doar aparentă, pentru că **el propune o anumită imagine**, în funcţie de scopul **moral** al textului.

INDICI DE VALIDARE A ***NARATORULUI***

- Verbele
- Pronumele şi adjectivele pronominale posesive
- Prezenţa unor exclamaţii, interogaţii
- Existenţa unor structuri incidente
- Procedeele de expresivitate – **tropi** sau **figuri de stil** (în construcţia portretelor ori a spaţiilor semnificative în raport cu acţiunea)
- Procedeele de dinamizare/ temporizare a acţiunii
- Maxime, proverbe, construcţii asertive

STRUCTURA TEXTELOR NARATIVE (LOGICA ACȚIUNII, TIMP, SPAȚIU)

PROCEDEE DE LEGARE A SECVENȚELOR

TEST

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

(...) În cetăţuie se afla[1] optsprezece plăieşi, trimişi de ispravnicul de Neamţ pentru străjuire, în lipsa garnizoanei care era la Fălcii pe lângă domnul Cantemir[2], unde tăbărâse[3] armia turcească. Cu câteva ceasuri mai nainte sosise încă un tânăr plăieş a[4] cărui cal asudat păştea înşelat[5] troscotul[6] ce creştea pe lângă ziduri.

— Mai bea o duşcă, băiete, zise un bătrân de care se videa că ascultă toţi, şi ne spune ce ai mai văzut la Iaşi?

— Ce să văd, tată? Blăstămăţie! Târgul îi în jac[7]! Leşii[8] pradă şi dezbracă pe bieţii oameni.

— Ş-apoi zic că-s creştini!

— Creştini! Au prădat bisericile şi monăstirele de odoare! Nu ştiţi încă? S-au dus să ieie pe Sfânta de la Trisfetitele[9].

— Doamne fereşte! ziseră plăieşii făcându-şi cruce.

— Aşa, urmă tânărul; eram acolo când au mers să ieie racla sfintei, dar călugărul, simţind, au închis poarta şi n-au vrut să deschidă; atunce...

---

[1] *afla* – aflau (dezacord – regionalism sintactic).

[2] Constantin Cantemir, tatăl viitorului domnitor şi om de cultură enciclopedică, Dimitrie Cantemir; domnul este obligat să îi ajute pe turci deoarece băieţii lui, Antioh şi Dimitrie, garantau, stând la Constantinopol, supunerea părintelui.

[3] *tăbărâse* – arhaism; îşi stabilise tabăra; azi, a năvăli.

[4] *a* – dezacord al articolului genitival caracteristic vorbirii moldoveneşti (regionalism sintactic).

[5] *înşelat* – cu şaua pe el; înşeuat.

[6] *troscot* – iarbă.

[7] *jac* – jaf.

[8] *leşii* – formă arhaică de plural (leah-leşi) pentru desemnarea polonezilor.

[9] *Trisfetitele* – denumirea învechită (slavonă) a bisericii Trei Ierarhi din Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

— Pui de om, călugărul! strigară ascultătorii.

— Atunce craiul lor au poroncit s-aducă tunurile ca să spargă porțile, dar mai întâi au trimis răspuns[1] călugărului, care ședea în clopotniță, să deschidă, ori face monastirea praf și pulbere.

— Auzit-ați acolo lifta cea păgână[2]! Și ce au făcut popa?

— El au răspuns că nu se aștepta s-audă așa vorbă de la un împărat care se zice creștin, și că M.s. îi mare și puternic, poate să facă ceea ce zice, dacă nu se teme nici de Dumnezeu, nici de sfinții lui; dar el nu deschide poarta, ci s-a îngropa sub zidurile bisericei și apoi lumea va judeca între dânsul, atât de slab, și între M.s., atât de tare.

Auzind aceste, leahul s-a făcut foc de mânie și dasă acum poroncă să împuște, când unul din hatmanii lui i-au zis nu știu ce. Cum îmi spunea oamenii, i-au zis că nu se cade să facă așa lucru, să strice casa Domnului, și altele multe. Îndestul că l-au înduplecat să deie pace bisericii.

— Și ce fac acum leșii la Iași?

— Este o săptămână de când s-au dus, după ce au văzut că nu mai au merinde[3] pentru oști; și au purces[4] pe Bahluiu în sus, gândind c-or găsi de toate; dar acolea să videți: Vodă, din lagărul turcilor, cum au auzit de aceasta, au și pornit după dânșii un mârzac c-o mulțime de tatari și vro cinci steaguri de moldoveni, iar mai întâi au trimis pe loc pe căpitanul Turculeț c-o strajă de călăreți, care apucând înaninte au scos toți osamenii de prin sate, au dat pojar[5] fânului și fânațelor, au ascuns prin gropi grâul și orzul și dușmanul au găsit tot pustiu în drumul său; încât agiungând la Cotnar nu găsea să mănânce decât poamele copacilor; ba încă au pus prin bălți și niște ierburi veninoase de care, cum bea, crăpa; și vai de capul lor! piereau cu sutele și ei și caii, iar care rămânea pe urmă cădea pe mâna moldovenilor, carii fără multă judicată, ori îl spânzura, ori îl înțepa.

— Osânda sfintei Paraschevii! zise bătrânul. Dar tu cum le-ai aflat aceste toate?

— Eu – știți că m-ați trimis la Iași să văd ce mai este. După ce s-au dus leșii, m-am luat cât colea pe urma lor până la Cotnar, unde m-am întâlnit cu căpitanul Turculeț care mi le-au spus; ș-apoi, după ce am văzut că dușmanii și-au luat drumul spre țeara lor, am apucat de-a dreptul piste codri... Dar oare ce buciumă străjerul?

— Fă-i semn să coboare de pe zid și să vie încoace.

Nu trecu mult și plăieșul de strajă viind, spuse că o oaste mare se apropie de cetate.

Îndată toți alergară pe ziduri.

— Leșii sunt! strigă tânărul ce venise de curând și pre care l-am auzit vorbind; și-au schimbat drumul și vin aici...

— La porți, flăcăi! zise bătrânul Încuieți-le și grămădiți bolovani pe ziduri. Așezați-vă toți pe la metereze. Să nu zică leahul c-au intrat într-o cetate românească ca într-o țarină pustie.

---

[1] *au trimis răspuns* – au anunțat.
[2] *păgân* – care nu este creștin.
[3] *merinde* – hrană.
[4] *au purces* – au pornit, au apucat.
[5] *pojar* – foc.

Scanned with OKEN Scanner

— Dar noi suntem numai nouăsprezece şi asta-i o oaste întreagă, observă unul, cum se...

— Taci, mucosule! îl curmă bătrânul. Te temi că-i pieri? Mare pagubă! Un mişel[1] mai puţin.

Vânătorul astfel înfruntat se trase ruşinat şi se sui pe ziduri. (...)

(Costache Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

Înţelegerea textului

1. Selectează litera corespunzătoare răspunsului pe care îl consideri corect, argumentându-ţi, oral, alegerea:

A. Modul dominant de expunere este:
a. naraţiunea; b. descrierea; c. dialogul; d. monologul.

B. Tânărul plăieş este:
a. autor; b. narator; c. personaj; d. personaj-narator;

C. Tânărul relatează faptele în calitate de:
a. participant la acţiune; b. martor; c. ascultător; d. cititor.

D. Modalitatea de legare a secvenţelor narative în fragmentul citat este:
a. înlănţuirea; b. paralela; c. inserţia; d. alternanţa.

E. Călugărul de la Trisfetitele este un personaj:
a. principal; b. secundar; c. episodic; d. figurant.

F. Putem considera că atitudinea călugărului subliniază rolul său:
a. simbolic; b. negativ; c. exemplar; d. fantastic

G. Afirmaţia – ***Pui de om,*** *călugărul! strigară ascultătorii.* dezvăluie faptul că personajul menţionat era:
a. copil; b. laş; c. viteaz; d. mic de statură.

H. Informaţiile oferite de autor prin intermediul personajului narator sunt menite:
a. să indice cruzimea leşilor; b. să evidenţieze răutatea lui Sobieski;
c. să îi înfricoşeze pe ascultători.

I. Termenul *ispravnic* este:
a. regionalism; b. arhaism; c. termen ştiinţific; d. cuvânt argotic.

J. Tema textului este:
a. drama moldovenilor; b. istoria;
c. jertfa pentru patrie; d. relaţiile româno-poloneze.

♠ *TIPURI DE NARAŢIUNE*

- ***naraţiunea propriu-zisă (cadru)*** întâmplarea trăită de regele Sobieschi în timpul unei lupte cu turcii, cărora le este aliat domnitorul Constantin Cantemir şi apoi cu nouăsprezece plăieşi care îi ţin piept la Cetatea Neamţului;
- ***naraţiunea în ramă/ povestirea în povestire,*** care presupune:
- un *narator-personaj* al textului de bază;
- una/ mai multe *întâmplări* relatate de acesta în calitate de *martor* al evenimentelor relatate;
- o anume doză de *subiectivism* în relatarea evenimentelor, prezentate dintr-un *unghi propriu de vedere.*

[1] *mişel* – sărac.

Scanned with OKEN Scanner

Modalităţi de legare a secvenţelor narative:

- ***Alternanţa*** → combinarea a două povestiri, întrerupând când pe una, când pe cealaltă, prin trecerea în alte planuri (spaţiale, temporale)
- ***Înlănţuirea*** → juxtapunerea, alăturarea în succesiune logică şi cronologică a secvenţelor narative/ episoadelor (vezi, de pildă, *basmul*)
- ***Inserţia*** → includerea unei povestiri în interiorul alteia (*naraţiune „în ramă"/ „povestire în povestire"*)

NARAŢIUNEA presupune, deopotrivă:

- *planuri spaţiale:*
- planul naraţiunii cadru – *drumul* care trece pe lângă cetatea Neamţului, în care este integrată oastea polonă;
- *interiorul cetăţii* – în care este integrat grupul plăieşilor;
- planul naraţiunii tânărului plăieş, care include:
- târgul laşilor;
- Biserica Trisfetitele,
- drumul prin Moldova al oastei poloneze;
- planuri temporale:
- planul naraţiunii cadru: cele **cinci zile** de confruntare dintre polonezi şi plăieşi;
- planul naraţiunii tânărului: **evenimente anterioare**, având drept protagonişti armata polonă şi moldovenii din alte locuri (Iaşi, Biserica Trei Ierarhi, Moldova).
- ***doi naratori***:
- unul, relativ *obiectiv*, narează evenimentele ai căror martori sunt cititorii; el reprezintă, de fapt, acea *voce* voit neutră a scriitorului; putem remarca faptul că, deşi moldovean el însuşi, scriitorul evită utilizarea, în relatarea evenimentelor, a unor cuvinte elogioase la adresa plăieşilor; într-un singur loc, enumerând pierderile din timpul luptei, utilizează un substantiv care ar putea dezvălui implicarea sa afectivă: *Numărul **bravilor** scădea.*
- altul, *subiectiv*, **tânărul** ce relatează evenimente *văzute* cu ochii săi sau *auzite* dintr-o sursă directă. Se remarcă deosebita măiestrie a acestuia, el fiind capabil, prin relatare, să capteze atenţia ascultătorilor ***(naratari)***, să-i implice în dialog, să le trezească emoţii, reacţii, ba chiar să le ofere un model de comportament, prin povestirea întâmplării al cărei protagonist este călugărul de la Trisfetitele.
- ***acţiune***
- un lanţ de evenimente, în centrul cărora se află regele polonez Sobieski.

2. Extrage, din text, cuvintele care contribuie la evidenţierea trăsăturilor oastei poloneze.

_____

_____

3. Realizează o caracterizare de patru-cinci rânduri a călugărului de la Trisfetitele.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

PERSONAJE. CARACTERIZAREA. RELAȚII ÎNTRE PERSONAJE

PERSONAJUL – „ființă de hârtie"

- Intermediază transmiterea gândurilor autorului spre cititor.
- Este diferit de PERSOANĂ ori de PERSONALITATE ISTORICĂ.
- Reprezintă elementul central al narațiunii, ca **actant** („persoana care acționează în situațiile narative).

MIJLOACE DE PORTRETIZARE

– realizate în text

Directe: - de narator, de alte personaje; autoportret/autocaracterizare

Indirecte: prin fapte, gânduri, atitudini, opinii, sentimente, limbaj, mediu de viață, vestimentație, nume, relații cu alte personaje

CLASIFICAREA PERSONAJELOR

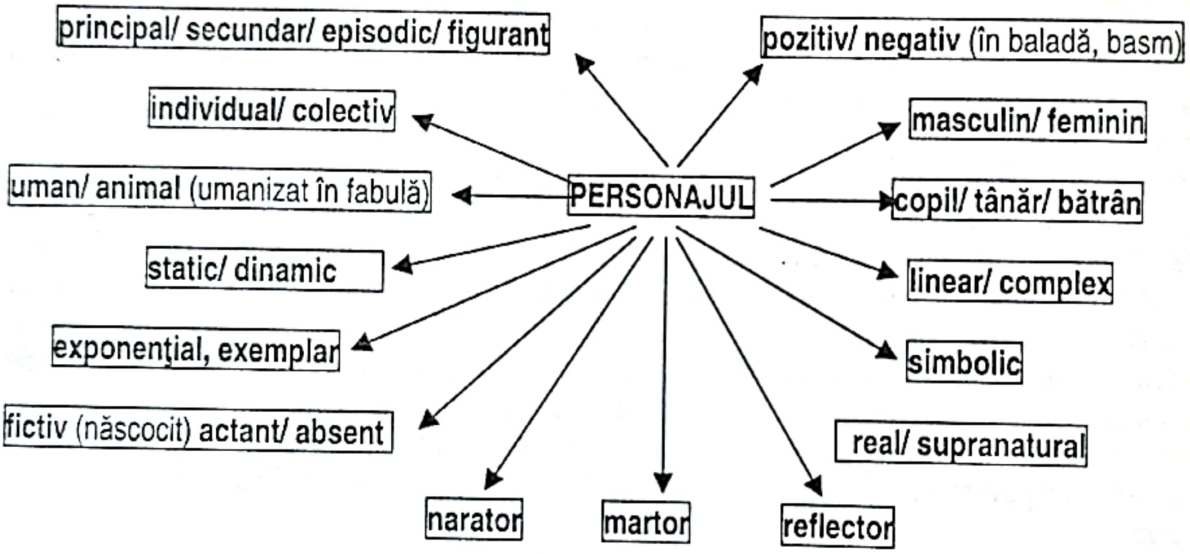

DESCRIERE (PORTRET, TABLOU)

Citește cu atenție textul următor:

TAINE

de Mihail Sadoveanu

Soarele scăpăta spre asfințit, departe, peste pământufurile roșcate ale pădurii de trestii. Înainte de fiorul amurgului, balta tăcea, solemnă[1]*, oglindind în limpezimile ei un cer înalt, fără pată. Căldura scăzuse. Ne alăturasem cu barca de un țărm de sălcii bătrâne, pletoase, în singurătățile unui braț vechi al Dunării.*

Tăceam și eu și tovarășul meu, ascultam o înfiorare abia simțită în frunzișul cenușiu de deasupra noastră. Pe luciul apei, pe care plateau gaze felurite, săgetau din când în când rândunele, brăzdând un val fin, abia o părere. Cei doi pescari care ne

[1] *Solemn*, aj. – măreț, profund.

Scanned with OKEN Scanner

aduseseră acolo cu luntrea încremeniseră la locurile lor, cu faţa spre noi, ca nişte stane[1]*. Lăsaseră lopeţile din mână, şi braţele lor vânjoase se odihneau; obrazurile, cucerite cu totul de bărbi sălbatice, erau arse de soare şi de vânturi, şi ochii luceau albaştri, micşoraţi, ca în apropierea somnului.*

O zbatere de aripi, un ţipăt ascuţit, mirat parcă – ţipătul lişiţei[2] *– ne făcură să răsărim din lenea ce ne amorţise. O fâşâire aspră de aripi se auzi în acelaşi timp deasupra noastră. O cioară cenuşie făcu repede un ocol şi se lăsă în tufişuri. Priveam de la locurile noastre, printre draperiile moi ale sălciilor. Strigătul paserei de baltă sfredeli mai puternic aerul; cioara cârâi scurt; aripi băteau în trestii şi în unde.*

Unul din lipoveni[3] *îşi încreţi obrazul într-un fel de zâmbet.*

— Bătălie... zise el încet.

Era într-adevăr luptă în desiş, un episod[4] *din necontenita bătălie a vieţii.*

Tremurând din aripi, într-un roi de stropi aurii, fugind parcă pe luciul apei, ieşi în soare lişiţa; apoi iar se întoarse şi-şi ocoli cuibul ascuns.

— Cioara năzuieşte la cuib! şopti tovarăşul.

Văzurăm paserea cenuşie înălţându-se o clipă, mlădiindu-şi capul, căutându-şi potrivnica. O zărise; se lăsă repede, cu cângile[5] *întinse. Pricepurăm că paserile s-au încăierat după zgomote. Şi nici n-avurăm vreme să mai schimbăm o vorbă, ori să întrebăm pe pescari. În luciul luminat, ieşiră luptătoarele. Lişiţa izbutise să depărteze pe duşmancă de pui. Ş-acum, cu mişcări iuţi, căta să se ferească de plicul negru şi tare ca fierul, de cângile încordate care o căutau. Şi deodată, într-o roată de scântei, cioara mâniată se năpusti asupra paserei de apă. Dar într-aceeaşi clipă văzurăm un lucru minunat: lişiţa se întoarse, ca mişcată de un resort, pe spate, şi primi pe cioară cu ghiarele. O cuprinse paserea cenuşie şi se pregătea s-o ameţească cu pliscul; dar şi lişiţa se aninase de dânsa cu putere şi, într-o bătaie iute de aripi, săpă undele şi-şi duse vrăşmaşa de moarte la fund... – Nu ne puturăm stăpâni un strigăt de uimire.*

Se întinse linişte apoi; Totul se petrecuse repede, parcă fusese o părere; cele din urmă creţuri ale apei răscolite se stingeau lângă luntrea noastră.

— Asta, noi pescarii o vedem adeseaori... grăi unul dintre bărboşi.

Venea amurgul cu uşoare unde de răcoare; ţânţarii începeau să ne necăjească, roiuri nesfârşite cu trompele însetate de sânge; părăsirăm adăpostul nostru. Lopeţile săpau acuma cărări lungi pri apa însângerată a fluviului. Zvonuri nouă tresăreau în cotloanele[6] *ascunse. Bâtlani*[7] *de felurite mărimi treceau pe deasupra noastră bătând rar din aripi; o găinuşă pe un fir de trestie plecat pe undă ne privi o vreme neclintită; raţele grăbeau stoluri spre marea înflăcărată a asfinţitului, şi zborul lor părea, când se apropiau, un freamăt scurt de vijelie. Şi ca dintr-un izvor veneau, de departe, şi se duceau în depărtări, prin apropierea noastră, mai departe şi din ce în ce mai departe,*

---

[1] *Stană*, s. f. – stâncă; bolovan mare de piatră.
[2] *Lişiţă*, s. f. – pasăre de baltă.
[3] *Lipovean*, s. m. – persoană care face parte dintr-o populaţie de origine rusă, stabilită în Delta Dunării, şi care se ocupă îndeosebi cu pescuitul.
[4] *Episod*, s.n. – (aici) secvenţă dintr-o acţiune.
[5] *Cange*, s.f. – (aici) gheară ascuţită a păsărilor răpitoare.
[6] *Cotlon*, s.n. – colţ, loc ascuns.
[7] *Bâtlan*, s.m. – pasăre de apă.

Scanned with OKEN Scanner

unde păreau numai niște puncte negre, – și se duceau convoiuri lungi, înșirate unele după altele, parcă era ceasul unor aeriene trenuri accelerate; treceau c-o grabă, cu o sârguință uimitoare, parcă spre un liman[1] hotărât, foarte bine cunoscut.

Și treceau și alte soiuri de paseri cu zboruri mai greoaie. Și paseri mici, vânătoarele gâzelor mai mărunte, ieșeau la licăririle amurgului din noaptea hrubelor[2] lor. Iată și-un cârd de lebede, c-un zbor greoi; auzim un țipăt nemelodios – cântecul lebedei...

— Au ele departe un ghiol[3] al lor... zice unul dintre lipoveni.

Și deodată, în răcoarea sfârșitului de zi, ne împresoară o adiere foarte fină, o mireasmă plăcută.

Tovarășul meu zice încet:

— Aici trebuie să fie o luncă de tamarix[4]...

Ne alăturăm cu barca de tufișuri întunecate, cu frunza măruntă, în care atârnă struguri deși de flori liliachii. În sara aceea aveau florile lor un parfum amețitor.

Soarele asfințise; deasupra răsăritului, undeva, mai stăpânea încă rumeneala lui. Aburii bălții începură a pluti pretutindeni, pe luciul undelor. Și Delta cu profunzimi misterioase se întindea până departe în jurul nostru, din colțul acela de Dunăre veche. Umbra cucerea bolțile de sălcii și cărările dintre trestii. Apele acelea nesfârșite care domneau pretutindeni, într-un ținut întreg, alcătuiau o stăpânire a necunoscutului și a tainei. De la mistrețul care dormitează pe plăvii[5], de la lebedele și pelicanii care înspumează negrul ghiolurilor, până la popoarele de păsărele, până la puzderia de pești, până la nesfârșitele miliarde de gângănii neștiute și nebănuite, – toate trăiesc din apele acestea care au întins o bogată împărăție, care aduc nomolul plin de hrană din munții și câmpiile depărtării. De mii și mii de ani, s-a plămădit aici ca într-o înfrigurare viața; și lupta s-a desfășurat pentru o rază de lumină și pentru un fir de hrană din seninul de sus până în fundul nomolului, jos. Și nesfârșite șiruri de vieți au căzut, s-au prefăcut în tină[6] și au hrănit izvoarele vieților nouă. Un fir de lejnicioară[7] se cațără cu florile-i albastre pe trestiile nalte, pe o plavie pe care adierea serii o mână încet de lângă un cot al țărmului. Lângă lejnicioară o gâscă sălbatică și-a adăpostit cuibul și bobocii. În capătul celălalt, pe această plută tainică, și-a ales sălaș spăriosul mistreț al bălții. La rădăcina florii și sub culcușul paserii și-al mistrețului, în împletiturile din care se înalță generațiile nouă de trestii, se află căzute, amestecate, țesute pulberile pe care le-a adus vântul, nomolul pe care l-au dăruit revărsările Dunării, oasele vulturului și ale prăzilor lui, scheletele mistreților, și rândurile nesfârșite ale vietăților mărunte. A fost un fir de nomol; astăzi e o insulă plutitoare. O mână încet vântul. Pe un fir de trestie s-a așezat o pasere noptatică de apă. Și astfel se strecoară încet – ca o fantomă a trecutului și a viitorului. E un fel de simbol al bălții, o barcă a vieții care a ridicat

---

[1] *Liman*, s.n. – țărm; (figurat) adăpost, refugiu.
[2] *Hrubă*, s.f. – cavitate subterană.
[3] *Ghiol*, s.n. – lac sau baltă.
[4] *Tamarix*, s.m. – *tamariscă* – arbust ornamental cu frunzulițe mărunte și dese, cu flori albe sau roz; cătină.
[5] *Plavie*, s.f. – insuliță plutitoare, formată dintr-un amestec de nămol cu stuf, ierburi, rădăcini.
[6] *Tină*, s.f. – noroi.
[7] *Lejnicioară*, s.f. – plantă agățătoare cu flori violacee.

Scanned with OKEN Scanner

steagul morții și plutește lin spre necunoscut.

Pe drumurile acestea ale apelor de multă vreme și omul rătăcește. A fost o vreme când figura lui bărboasă și sălbatică a pricinuit o mirare nesfârșită locuitoarelor străvechi ale bălții; pe urmă și-a așezat și el sălașul primitiv între două sălcii, pe urmă a sporit și el cu oasele lui adâncurile Deltei.

Au trecut pe rând pe aici oameni vechi ai Schiției, popoare rătăcitoare din Asia poate, romanii, bizantinii, slavii, turcii și tatarii, și românii poate au mai spintecat undele acestea și odinioară cu faimosul pescar Petrea Majă[1]*... Misterioasa baltă ne împresura de pretutindeni și tăcea acuma iarăși.*

Se ridica luna, în răsărit, țesând scări de văpaie pe undele sfărâmate de rame[2]*. Undeva, în apropiere, se auzea un lătrat de câne; ne apropiam de o așezare omenească.*

Adieri dulce-mirositoare tot veneau dinspre luncile de tamarix; veni pe boarea serii și preludiul unei privighetori. Și prin văpaia lunii o barcă trecu încet într-acolo. Trecea prin umbra tufișurilor, prin cărarea de păcură de la celălalt țărm; nu vedeam ființele din lăuntru, auzeam numai plescăitul dulce al lopeților, care sărutau valul. Poate erau doi amorezați care treceau spre poeticele lunci cu flori liliachii. Dragostea e aceeași pretutindeni; și când ninge lumină argintie și cântă o privighetoare într-un boschet negru de tamarix, se deșteaptă ceva supraomenesc și în sufletele barbarilor acestora din bălți.

1. Indică peisajul prezentat de autor. Compară-l cu o prezentare din manualul de geografie sau cu o prezentare din enciclopedie.

2. Recitește episodul luptei pentru existență surprins de călătorii nocturni. Identifică momentele acestuia, insistând asupra cauzei și asupra deznodământului crâncenei încăierări.

[1] Numele domnitorului Petru Rareș, fiul lui Ștefan cel Mare, după ce a fost silit să abdice.
[2] *Rame*, s.f. – lopeți.

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează, după o lectură atentă a textului, fragmentele care ilustrează următoarele aspecte:
- *ținutul Deltei Dunării în preajma înserării;*
- *lupta dintre lișiță și cioară;*
- *forfota viețuitoarelor la sosirea amurgului;*
- *triumful vieții în Deltă.*

4. Selectează, pe fișe de lectură, cuvintele/ expresiile prin care este realizată imaginea înserării în Deltă, folosindu-te de sugestiile din tabelul urător:

Aspecte descrise	Exemple
Privelişti din Delta Dunării: - elemente cosmice - elemente terestre	*Soarele scăpăta spre asfinţit...*
Chipuri de oameni legaţi de Deltă	
Fapte/ întâmplări specifice: - lupta lişiţei cu cioara; - retragerea viețuitoarelor din bălți spre cuiburi; - plimbarea cu barca a îndrăgostiților.	
Evenimente din trecut (elemente de istorie a meleagurilor)	
Naşterea/ geneza pământului	*...o barcă a vieţii, care a ridicat steagul morţii şi pluteşte lin spre necunoscut.*

5. Identifică impresiile şi sentimentele declanşate de farmecul naturii şi de misterul vieții din Delta Dunării în sufletele celor care contemplă peisajul şi ale celor care citesc textul.

6. Alege una dintre următoarele variante*: încântarea, bucuria triumfului celui slab, uimirea, extazul în fața peisajului, admirația pentru spiritul de sacrificiu al mamei*, pentru a motiva ce sentimente îți trezește prezentarea luptei pentru supraviețuire dintre lișiță și cioară.

7. Exprimă-ți opinia despre mesajul acestui episod cu valoare simbolică, lupta dintre lișiță și cioară.

Scanned with OKEN Scanner

8. În prezentarea universului contemplat, scriitorul apelează, frecvent, la **adjective**. Selectează, din text, cinci adjective care reuşesc să ilustreze viziunea personală a autorului asupra peisajului descris şi comentează efectele obţinute.

AMINTEŞTE-ŢI!

DESCRIEREA este modul de expunere prin care sunt înfăţişate trăsăturile caracteristice ale obiectelor contemplate (persoane, peisaje, fenomene ale naturii, întâmplări etc.).

Descrierea poate fi:

- ***literară*** – artistică, prezintă aspectele contemplate într-o viziune subiectivă, individuală, presupunând selectarea doar a unor trăsături ce i se par, într-un moment anume, semnificative autorului, care apelează la procedee de expresivitate pentru a crea impresii profunde în sufletul cititorului;
- ***ştiinţifică*** – obiectivă, prezintă aspectele urmărite într-o perspectivă corectă, obiectivă, folosind o terminologie specifică; urmăreşte să convingă cititorul, prin fapte concrete, să creeze idei, convingeri, nu impresii.

Descrierea literară, în versuri sau în proză, poate fi o lucrare independentă sau o secvenţă într-un text epic sau liric.

Aceasta oferă informaţii din perspectivă subiectivă despre o realitate (peisaj, persoană, acţiune), care este transfigurată artistic de autor.

Descrierea literară care înfăţişează privelişti de natură se numeşte ***tablou*** sau ***pastel*** (în opera lirică).
Tot ***tablou*** este şi descrierea, de pidă, a unui interior, a unei acţiuni (o bătălie, de pildă).
Descrierea literară în care sunt prezentate trăsăturile caracteristice, fizice şi morale, ale unui personaj se numeşte ***portret.***

9. Comentează valoarea expresivă a epitetelor care însoţesc substantivele *val, apă, adieri* în textul sadovenian.

Scanned with OKEN Scanner

10. Completează tabelul de mai jos, selectând cele mai importante imagini şi procedee de expresivitate din textul citit:

Imagini artistice	Procedee de expresivitate
Imagini vizuale:	epitete (cromatice):
Imagini auditive:	personificări:
imagini olfactive:	epitete: enumeraţii:
imagini dinamice:	comparaţii: enumeraţii:

DELTA DUNĂRII

Delta Dunării este limitată la sud-vest de podişul Dobrogei, la nord formează graniţa cu ***Ucraina,*** *iar în est se varsă în* ***Marea Neagră****. Delta Dunării este traversată de paralela de 45°, latitudine N şi de meridianul de 29°, longitudine E. Delta ocupă, împreună cu complexul lagunar Razim-Sinoe 5050 km², din care 732 km² aparţin Ucrainei, Deltei propriu-zise revenindu-i o suprafaţă de 2540 km². Dunărea ajunsă la Pătlăgeanca se bifurcă în două braţe, Braţul Chilia la nord şi Braţul Tulcea la sud, braţ care mai apoi la Ceatal Sfântul Gheorghe, se desparte în Braţul Sulina şi Braţul Sfântul Gheorghe. Structura geologică a acesteia este alcătuită dintr-un fundament cristalin peste care se dispune transgresiv o cuvertură sedimentară reprezentată printr-o succesiune de depozite paleozoice, triasice, jurasice, cretacice, neogene şi cuaternare, derminate prin forajele de mare şi mică adâncime efectuate în zonă. (...)*

Conform clasificării FAO (SOTER – Procedure Manual, 1993), Delta Dunării este inclusă la categoria formelor de relief regionale de tip câmpie umedă pe depozite aluviale fluviatile cu un grad ridicat de fragmentare.

Delta Dunării este caracterizată prin forme de relief pozitive numite grinduri şi forme de relief negative reprezentate prin depresiuni umplute cu apă (lacuri). În prezent, delta se prezintă sub forma unei suprafeţe plane cu o pantă de 0,006 ‰,

Scanned with OKEN Scanner

străbătută de un păienjeniş de ape: braţe de fluviu, canale şi gârle, punctată de lacuri şi japşe. Diferenţele de altitudine, faţă de nivelul mării, sunt de 8-10 m în zona grindurilor şi –2—4 m în zona depresiunile lacustre. (Coteţ P., 1973; Soil of the Romanian Danube Delta Biosphere Reserve, 1996)

Teritoriul Deltei Dunării se împarte în două subregiuni geografice şi anume: Delta propriu-zisă ce ocupă o suprafaţă de 4.250 km², aflată între braţele fluviului,şi zona complexului Razim, cu o suprafaţă de 990 km². Din punct de vedere fizico-geografic Delta se împarte transversal pe braţele fluviului în două mari subregiuni naturale: delta fluvială şi delta maritimă. ***Delta fluvială*** *ocupă peste 65% din suprafaţa totală a deltei şi se întinde de la ceatalul Izmail, spre aval, până la grindurile Letea şi Caraorman, pe linia Periprava (pe braţul Chilia) – Crişan (pe braţul Sulina) – Ivancea (pe braţul Sf. Gheorghe) – Crasnicol – Perişor. (...)* ***Delta maritimă*** *ocupă mai puţin de 35% din suprafaţa Deltei Dunării, la răsărit de linia Periprava-Crişan-Ivancea-Crasnicol-Perişor. În această subregiune, ca şi în cazul deltei fluviale, întâlnim zone cu relief pozitiv şi negativ dar, spre deosebire de prima subregiune, fundul depresiunilor este sub nivelul mării în cele mai multe cazuri. (Soil of the Romanian Danube Delta Biosphere Reserve,* 1996)

Soluri

Prezintă soluri slab evaluate, fiind în majoritate nisipoase pe grinduri.

Floră

Vegetaţia deltei este reprezentată în mare parte de o vegetaţie specifică mlaştinilor (stuful, papura, rogozul, în amestec cu salcia pitică) şi ocupă 78% din totalul suprafeţei. Zăvoaiele ocupă 6% din suprafaţa deltei, fiind păduri de salcie, frasin, arin, plop, care cresc pe grindurile fluviatile, fiind periodic inundate, iar ochiurile de apă sunt acoperite de o vegetaţie acvatică şi plutitoare, ocupând 2% din suprafaţa deltei. De asemenea, există păduri pe câmpurile Letea şi Caraorman şi sunt alcătuite din stejar brumăriu, stejar pedunculat, frasin, plop tremurător, ulm, plante agăţătoare.

Faună

Conţine mai mult de 320 de specii de păsări ca şi 45 de specii de peşte de apă dulce în numeroasele sale lacuri şi japşe. Acesta este locul unde milioane de păsări din diferite colţuri ale Pământului (Europa, Asia, Africa, Marea Mediterană) vin să cuibărească.

(*Wikipedia*)

1. Alege răspunsul pe care îl consideri corect şi argumentează-ţi, oral opţiunea:

A. Textul este o descriere:

a. literară; b. lirică; c. ştiinţifică; d. plastică.

B. Graniţele Deltei Dunării sunt reprezentate de:

a. Ucraina, Moldova, Marea Neagră;
b. Ucraina, Marea Neagră;
c. Ucraina, Marea Neagră, podişul Dobrogei;
d. Ucraina, Moldova, podişul Dobrogei.

Scanned with OKEN Scanner

C. În Delta Dunării vin să cuibărească milioane de păsări din:
a. Europa, Asia; b. Asia, Africa, Marea Mediterană;
c. Asia, Africa; d. Europa, Asia, Africa, Marea Mediterană.

2. Completează enunțurile cu termenul/ termenii omis/ omiși:

A. În Delta maritimă, fundul depresiunilor este _____ în cele mai multe cazuri.

B. Delta Dunării este caracterizată prin forme de relief _____ numite grinduri și forme de relief _____ reprezentate prin depresiuni umplute cu apă (lacuri).

C. Pe grindurile fluviatile cresc păduri de _____

D. Stejarul brumăriu și cel pedunculat cresc în pădurile _____

3. Selectează afirmațiile care pot evidenția trăsăturile tipului de descriere ales:

a) Este o descriere obiectivă/ subiectivă, deoarece oferă informații conforme cu realitatea (*care*?)/ impresii personale (*care*?) ale celui care observă/ contemplă.

b) Autorul folosește un limbaj specializat/ mai puțin specializat, folosind termeni neologici (*care*?), specifici domeniului/ un limbaj figurat (*în ce constă*?).

c) Apar/ nu apar procedee de expresivitate (*care*? *Ce semnificatie au*?).

d) Ține/ nu ține cont de starea de spirit a celui care face descrierea.

AMINTEȘTE-ȚI!

Când alcătuiești o compunere descriptivă, trebuie să ai în vedere:

1. Stabilirea obiectului descrierii: peisaj, personaj, acțiune (confruntare, experiment etc.), operă de artă etc.
2. Observarea atentă, contemplarea în diferite momente a obiectului.
3. Informarea cu privire la obiectul ce urmează să fie prezentat:
   - detalii privitoare la amplasament;
   - apelează la surse diferite, certificate/ validate (**nu** sursa **referate.ro!**);
   - găseste detalii despre peisaj/ operă și autorul acesteia/ personalitate istorică sau culturală în enciclopedii, în dicționare, în atlase etc.
4. Ai în vedere dacă vei introduce descrierea într-un text de tip narativ sau liric ori vei realiza o prezentare independentă.
5. Stabilirea tipului de text:
   - **cu caracter obiectiv**, adresat gândirii receptorului, urmărind:
     - transmiterea unor informații foarte exacte;
     - pecizarea unor caracteristici specifice;
     - etapizarea secvențelor unui experiment;
     - furnizarea unor detalii precise;
     - introducerea unor imagini elocvente (hărți, secțiuni).
   - **cu caracter subiectiv**, adresat sensibilității lectorului, urmărind:
     - prezentarea cadrului în care este plasată o acțiune (secvență în expoziție, în conturarea situației inițiale);
     - introducerea, într-un text narativ, a unui tablou/ portret, menit să temporizeze acțiunea, să prezinte un peisaj ca reflectare a stării sufletești a unui personaj, să introducă receptorul într-o anumită atmosferă;
     - evocarea unui personaj, a unui peisaj;
     - prezentarea unei opere de artă (tablou, sculptură, carte etc.).
   - **cu caracter persuasiv**, menit să-l convingă pe receptor, urmărind:
     - transmiterea unor informații concrete într-o formă atractivă;
     - precizarea unor avantaje pentru beneficiar;

Scanned with OKEN Scanner

- enumerarea „atracţiilor" locului/ obiectului prezentat;
- furnizarea unor detalii privitoare la facilităţile oferite.

6. Structura textului:
   - perspectiva din care faci descrierea subiectivă (de aproape, de departe, de sus, de jos, din mijlocul peisajului);
   - sistematizarea informaţiilor şi a detaliilor în funcţie de tipul de descriere şi de perspectivă.
7. Utilizarea limbajului adecvat tipului de descriere avut în vedere.
8. Folosirea auxiliarelor (imagini, hărţi, fotografii, referinţe critice etc.) necesare, în funcţie de tipul de text pentru care ai optat/ care ti s-a propus.

4. Alcătuieşte un text descriptiv de 15-20 de rânduri, alegând una dintre sugestiile oferite: peisaj autumnal montan; peisaj maritim estival; livadă primăvara; peisaj hibernal. Nu uita să foloseşti imagini diverse şi procedee de expresivitate adecvate.

Scanned with OKEN Scanner

GENUL LIRIC

GENUL LIRIC cuprinde operele literare în care sentimentele, ideile, gândurile, stările sufleteşti ale autorului sunt transmise direct şi discret, filtrate prin propria personalitate.

I. Citeşte cu atenţie versurile şi răspunde apoi cerinţelor:

În trandafirul desfrunzit
O roză palid a-nflorit:
E cea din urmă şi e, poate,
Cea mai suavă dintre toate.

O simţi că n-are să rămâie
Pe ramuri prinsă zile-ntregi.
Octombre-i rece şi-o mângâie
Cu raze stinse şi pribegi.

S-ar scutura la cea mai mică
Din adierile de vânt;
Când o privesc parcă mi-e frică
Să-şi ningă floarea pe pământ.

Melancolia bietei roze
Adesea inima-mi sfâşie;
Copilă, n-o privi! Sărmana
E chiar iubirea mea târzie!

(Cincinat Pavelescu, *Amor de iarnă*)

1. Scrie sensul din text al cuvintelor *palid, stinse*, apoi alcătuieşte câte un enunţ cu alte sensuri ale acestor cuvinte.

palid - gălbeit
stinse - muri
Fata sa este palidă
Viata sa se stinse

2. Identifică, în text, două enunţuri cu sens conotativ, explicându-l.

Un trandafir desfrunzit
Octombre-i rece si-o mangaie

3. Transcrie două sintagme în care există mărci ale eului liric.

„O simţi că n-are să rămaie"
„Copilă, n-o privi! fasie"

4. Selectează două figuri de stil diferite.

personificare: cu raze stinse şi pribegi
epitet: ningă floarea

5. Numeşte sentimentul dominant care se desprinde din versurile prezentate mai sus.

Sentimentul dominant este melancolia

6. Precizează rima, măsura şi ritmul versurilor de mai sus.

Rima este împerecheata, îmbratisată şi îmbratisată
Ritmul este iambic

7. Numeşte modul de expunere folosit în versurile date.

Modul de expunere folosit este descrierea

Genul liric **cuprinde operele literare în care autorul îşi exprimă gândurile, sentimentele, trăirile în mod direct.**

Scanned with OKEN Scanner

În opera lirică se pot identifica, fără a se confunda, însă:
Autorul – poetul – ființa reală, care trăiește la intensitate maximă un anume sentiment;
Eul liric/ poetic – vocea abstractă care transmite direct sentimentul către cititor, emoționându-l prin imaginile create.
Vocea abstractă, „ființa de hârtie", este diferită de ființa reală, de poet; ***existența ei este eternă,*** spre deosebire de aceea a persoanei creatorului.
Opera lirică are caracter subiectiv:
– **Imaginile** folosite sunt filtrate prin personalitatea autorului;
– acesta selectează din realitatea exterioară sau interioară ceea ce consideră el că ar putea să-l impresioneze mai puternic pe cititor, creând **imagini artistice adresate simțurilor** (vizuale, auditive, olfactive, gustative, tactile, termice);
– la rândul său, cititorul poate avea sentimente, trăiri, idei asemănătoare, de unde rezultă și emoția pe care o simte citind o poezie;
– chiar dacă poetul apelează la persoana a III-a, ceea ce sugerează obiectivitatea observației sale, selecția imaginilor, organizarea acestora este preponderent subiectivă;
– o marcă a lirismului este persoana verbelor, a pronumelor și a adjectivelor pronominale posesive:
- *persoana I* = caracter de *monolog liric confesiv, intens subiectiv;*
- *persoana a II-a* = caracter de *monolog adresat, în cadrul unui dialog imaginar;*
- *persoana a III-a* = caracter de *monolog (descriptiv, meditativ);*
– altă marcă a lirismului este prezența unor interjecții care indică stări sufletești, trăiri, senzații;
– inversarea topicii obișnuite a cuvintelor – **inversiunea** – este menită să sublinieze intensitatea sentimentului;
– și semnele de punctuație pot sublinia existența unei stări sufletești (linia de pauză, punctele de suspensie, interogatia ori exclamatia);
– textul liric poate fi în versuri sau în proza.

Structura textului liric
Vizează:
1. Stratul sonor (melodicitatea, armoniile sonore/ eufonii, figuri de sunet, rimă, ritm)
2. Stratul morfosintactic (structura enunțurilor – frecvența anumitor părți de vorbire, existența unor sintagme etc.)
3. Stratul semantic (câmpuri semantice, procedee de expresivitate)
4. Stratul simbolic

Trebuie să ai în vedere:
a) Modul de organizare **internă** a operei (realitate obiectivă/ subiectivă; planul naturii/ planul ființei umane; planul conștiinței/ planul sentimentelor etc.) se reflectă în construcția internă a textului, observabilă în câmpurile semantice.
b) Repere: spațio-temporale; proiecția eului liric (selectarea indicilor lingvistici); teme și motive literare; cuvinte cheie, sintagme specifice etc.
c) Tipul de discurs liric: confesiv, descriptiv, filosofic etc.

Structura exterioara a textului liric
RIMA: Identitatea sunetelor finale din versuri succesive, începând cu ultima vocală accentuată.
Poate fi:
- ***monorimă*** **(a-a-a-a)** – ***împerecheată*** **(a-a-b-b)**

Întoarce lin perechea ta de c<u>ai</u>,
Cu sceptru verde vine luna m<u>ai</u>,
Plin de polen și dulce ca un r<u>ai</u>,
Cu grâu alunecând înalt în p<u>ai</u>.
(Constanța Buzea)

Lucrurile lumii ac<u>esteia</u>
Sunt bătute de vânturi ca tr<u>estia</u>
Numai dragostea noastră stă dre<u>aptă</u>
În bătaia vântului și aște<u>aptă</u>.
(Radu Stanca)

Scanned with OKEN Scanner

- *rimă încrucișată* (a-b-a-b) – *îmbrățișată* (a-b-b-a)

Alungat ca de furtună,
Cu picioare de lăcustă,
Se destinde și se-adună
Peste-o mirişte îngustă.
(George Topîrceanu)

Jur împrejur e gol, e frig, e groază...
Ş-a lupilor flămândă serenadă,
Din când în când, în noapte-i dă dovadă
Că-n depărtare ura mai veghează.
(Octavian Goga)

Poate fi imperfectă, dacă sunetele nu sunt identice:

De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Şi-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint. (Mihai Eminescu)

MĂSURA: Numărul de silabe dintr-un vers.

De obicei, toate versurile dintr-o poezie au același număr de silabe.
În poezia populară, versurile sunt scurte, cu măsura de 1-8 silabe.
În poezia cultă, versurile pot fi scurte sau lungi (până la 16-18 silabe).
Poezia modernă apelează la *versul liber*, în care regulile de rimă, de măsură și de ritm sunt frecvent ignorate, poetul lăsând frâu liber ideii, sentimentului, neîncorsetate într-o formă rigidă (care poate conduce la dispariția esențelor textului).

RITMUL

Notând cu /_ silabele accentuate (pronuntate mai apăsat), constatăm că, în general, există o anumită ritmicitate în succesiunea lor:

Mă-n/vârt/ ca/ floa/rea/-soa/re/lui/ pe/ câmp
__ /_ | __ /_ | __ /_ | __ /_ | __ /_ |

Vedem că măsura versului este de 10 silabe, din care cinci sunt accentuate. Împărțim cele 10 silabe la 5 și rezultă 2. Așa aflăm *piciorul metric* al versului. Acesta este *bisilabic*, bazându-se pe succesiunea: silabă neaccentuată (__) + silabă accentuată (/_). Acesta este ritm *iambic*, iar cel construit pe baza | /_ __ | este *trohaic*.

Ritmul confera o anumita melodicitate textului, cel iambic fiind mai trist, mai melancolic.

II. Identifică, în textele următoare, mărcile lexico-gramaticale ale eului liric, precum și ipostaza acestuia.

Ca nalba de curat odată eram, și visuri de argint _____
Îmi surâdeau cu drag, cum râde lumina-n foi de mărgărint, _____
Și dulci treceau zilele toate, și-arar dureri dădeau ocoale... _____
Ah, amintirile-s ca fulgii rămași uitați în cuiburi goale! _____
(D. Anghel, În grădină)

O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi _____
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt _____
Se scutură salcâmii de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu. (M. Eminescu, *O, mamă...*)
Smulge-mă, carte, morții și durerii, _____
spoiește-mă cu raiuri și imperii,
și clipa mea, oloagă și subțire, _____
răzbună-mi-o, făcând-o nemurire! (Radu Gyr, *Poetul către carte*)

Eul liric este vocea abstractă care comunică direct gânduri, sentimente, idei.
Poate apărea în ipostaze diverse: îndrăgostit, melancolic, meditativ, contemplativ etc.

Scanned with OKEN Scanner

PROCEDEE DE EXPRESIVITATE – FIGURI DE STIL

Sunt procedee prin care se modifică înţelesul propriu al unui cuvânt sau construcţia gramaticală uzuală **pentru a reliefa anumite elemente ale mesajului.**

Se constituie în structuri prin raporturile care se stabilesc între ele, în contextul unei anumite opere literare. Utilizarea lor în cadrul creaţiilor artistice oferă cititorului posibilitatea de a descifra, dincolo de sensul cel mai evident al textului, alte sensuri mai profunde.

Unele procedee de expresivitate schimbă sensul propriu al cuvântului, dându-i un sens figurat (se mai numesc TROPI, de la gr. *Tropos* = întorsătură, răsturnare, schimbare a sensului/ transfer de sens): *epitetul, comparaţia, metafora, metonimia, sinecdoca, alegoria* etc.

Alte figuri de stil ţin de construcţia gramaticală, când nu se schimbă sensul cuvântului, ci acesta este accentuat, pentru a scoate în evidenţă o idee sau o stare sufletească = FIGURI DE CONSTRUCŢIE: *inversiunea, repetiţia, enumeraţia, simetria, paralelismul sintactic.*

O altă categorie de figuri de stil, numite FIGURI DE CUGETARE = exprimă tensiunea stărilor sufleteşti: *hiperbola, personificarea, litota, interogaţia, exclamaţia, invocaţia, imprecaţia* etc.

Figura de stil	Clasificare	Exemple
Epitetul constă în determinarea unui substantiv sau verb, printr-un adjectiv, adverb etc., menit să exprime acele însuşiri deosebite ale obiectului care înfăţişează imaginea lui aşa cum se reflectă ea în simţirea şi fantezia scriitorului.	1. apreciative 2. depreciative 3. evocative 4. ornante 5. cromatice 6.antitetice/ oximoron 7. personificatoare 8. metaforice 9. pleonastice -nu orice adjectiv sau adverb constituie un epitet, ci doar acelea care plasticizează obiectul sau acţiunea determinate, sugerând imagini artistice care solicită imaginaţia cititorului.	*„**Ager**, otelul rupe de la fund/ Pământul **greu**, muncit cu duşmănie."* (Tudor Arghezi) *„De treci codri **de aramă**, de departe vezi **albind**/ Ş-auzi **mândra** glăsuire a pădurii **de argint.**"* (Mihai Eminescu)
Comparaţia reprezintă alăturarea a doi termeni cu scopul de a li se releva trăsăturile asemănătoare.	1. umoristică 2. grotescă 3. ironico-satirică 4. hiperbolică -notele asemănătoare trebuie să fie noi şi surprinzătoare	*„Unde valurile fac **noduri** albe/ **Ca o barbă** nepieptanată de crai."* (Marin Sorescu) *„Pe un deal răsare **luna ca o vatră de jăratic.**"* (Mihai Eminescu) *„Că-**s plin de noroc ca broasca de păr.**"* (Ion Creangă)
Metafora presupune un transfer de sens şi constă în denumirea unui obiect cu numele altuia asemănător, fiind, de fapt, o comparaţie căreia îi lipseşte termenul de comparat	a. nominală-construită cu ajutorul substantivului b. construită cu ajutorul verbului 1. personificatoare 2. cosmologică 3. unificatoare 4. sinestezică 5. plasticizantă 6. revelatoare	*„Tu eşti o **undă**, eu sunt o **zare**,/ Eu sunt un **ţărmur**; tu eşti o **mare**,/ Tu eşti o **noapte**, eu sunt o **stea** -/ Iubita mea."* (Mihai Eminescu) *„El, **munte** de om, care ar fi fost în stare să spargă ziduri de piatră şi să ţie piept singur cu şapte, el a fugit."* (Ion Slavici) *„Soarele, **lacrima Domnului**,/ Cade în mările somnului."* (Lucian Blaga)

Scanned with OKEN Scanner

Metonimia constă în înlocuirea numelui unui obiect cu numele altuia cu care se află într-o relaţie logică	Metonimia exprimă: 1. cauza prin efect 2. efectul prin cauză 3. opera prin numele autorului 4. conţinutul prin numele obiectului care îl conţine 5. un produs prin numele locului de proveniență 6. un fenomen psihic prin numele organului fizic implicat 7. numele unui lucru prin simbolul lui 8. concretul prin numele abstract al uneia dintre însuşirile sale	*„La noi sunt (...)* ***lacrimi*** *multe, multe."* (Octavian Goga) *„Codrul clocoti de* ***zgomot*** *şi de* ***arme*** *şi de* ***bucium."*** (Mihai Eminescu). *„Am cumpărat un* ***Grigorescu*** *original."* *„Tot ce stă în umbra* ***crucii****, împăraţi şi regi s-adună/ Să dea piept cu uraganul ridicat de* ***semilună."*** (Mihai Eminescu)
Sinecdoca este figura de stil care exprimă întregul prin parte, partea prin întreg, pluralul prin singular etc.	1. întregul prin parte 2. pluralul prin singular 3. partea prin întreg 4. obiectul prin materialul din care este confecţionat 5. genul pentru specie 6. o cantitate determinată pentru una nedeterminată 7. evocarea unei însuşiri, a unei caracteristici în locul obiectului care o are.	*„Intrase* ***sabie*** *ţară."* (G.Coşbuc) *„Bolliac cânta* ***iobagul*** *şi-a lui lanţuri de arămă."* (Mihai Eminescu) *„Se dă un spectacol pe o scenă improvizată din stâlpi şi scânduri camuflate cu* ***verde*** *de stejar." (L. Blaga)*
Alegoria este alcătuită dintr-o înşiruire de metafore, personificări, comparaţii, formând o imagine unitară prin care poetul sugerează noţiuni abstracte prin intermediul faptelor şi lucrurilor.	-poate fi alcătuită dintr-un grup de cuvinte,o propoziţie,una sau chiar mai multe fraze -poate deveni elementul central al unei compoziţii, realizată într-o poezie sau roman	*„Să le spui curat/ Că m-am însurat/ Cu-o* ***mândră crăiasă/ A lumii mireasă."*** *(Mioriţa)*
Inversiunea constă în schimbarea topicii obişnuite a cuvintelor în propoziţie sau în fraza, cu scopul de a scoate în evidenţă un anumit cuvânt.	-cel mai frecvent apare antepunerea determinantului faţă de determinat	*„Peste vârfuri trece luna/ Codru-şi bate frunza lin/ Dintre ramuri de arin/* ***Melancolic*** *cornul sună."* (Mihai Eminescu)
Repetiţia constă în folosirea de mai multe ori a aceluiaşi cuvânt sau a mai multor cuvinte pentru a întări o idee sau o impresie.	1. repetiţie *fonologică* (aliteraţia, asonanţa); reluarea unui sunet sau a unui grup de sunete; 2. repetiţie *lexicală* (anafora/ epifora, tautologia); - reluarea unui cuvânt sau a unui grup de cuvinte; 3.repetiţie *gramaticală*	*„Prin* ***vulturi*** *vântul* ***viu vuia...***" (George Bacovia) *„****Cine sunt eu****? Sună-ţi câmpiile.../* ***Cine sunt eu****? Mângâie-ţi munţii.../* ***Cine sunt eu****? Contemplă-ţi oraşele.../"* (Nichita Stănescu) *„Tremura lucrând/ Lucra*

Scanned with OKEN Scanner

	(chiasm) – reluarea unei relaţii gramaticale; 4. *refren* – repetarea unui vers sau a unui grup de versuri/o strofă, într-o poezie.	***tremurând.**"(Monastirea Argeşului)* *„**Copacii albi, copacii negri**/ Stau goi în parcul solitar/ Décor de doliu funerar/ **Copacii albi, copacii negri.**"*(G. Bacovia)
Enumeraţia constă în înşiruirea unor termeni de acelaşi fel care duce la amplificarea ideii exprimate.	Apare frecvent în descrieri.	*„Totul trebuia să se transforme în aur,/ absolut totul: **cuvintele** tale, **privirile** tale, **aerul**/ prin care pluteam sau treceam de-a-notul."* (Nichita Stănescu) *„Prin foc, prin **spângi**, prin **glonţi**, prin fum,/ Prin mii de baionete."* (V. Alecsandri)
Paralelismul sintactic *(procedeu compoziţional)* constă în reluarea simetrică a unor unităţi sintactice sau metrice într-un context de dimensiuni variabile, propoziţie/ vers, frază/ strofă.	*-**figură de stil** care constă în reluarea mai multor cuvinte cu aceeaşi funcţie sintactică,în aceeaşi ordine.*	*„**Nu ştiu, luna**-i luminoasă/ **Ori e puica mea** frumoasă,/ **Nu ştiu, luna**-n ceruri trece,/ **Ori puica** la apă rece." (lirica populară)* *„**Fluieraş** de fag,/ **Mult zice** cu drag!/ **Fluieraş** de os,/ **Mult zice** duios!/ **Fluieraş** de soc,/ **Mult zice** cu foc!"(Miorița)*
Hiperbola exagerează mărind sau micşorând trăsăturile unei fiinţe, ale unui lucru, fenomen sau eveniment pentru a-i impresiona pe cititori.	1. verbală 2. adjectivală 3. nominală 4. perifrastică	*„**Cât mac** e prin livezi/ **Atâţia ani** la miri urez."* (George Coşbuc) *„Şi vodă-i un **munte**!"* (George Coşbuc)
Personificarea constă în atribuirea de însuşiri sau manifestări omeneşti unor fiinţe necuvântătoare, lucrurilor, elementelor naturii, unor idei abstracte.		*„Bătrânul Dan asculta **grăind** doi vechi **stejari.**"* (V. Alecsandri) *„**În coapsa grăitoarei mirişti**/ Devreme plugul vostru ara..."* (Octavian Goga)
Litota constă în atenuarea expresiei directe a unei idei pentru a lăsa să se înţeleagă mai mult decât se spune.	-procedeu expresiv cu rolul de a evita exprimarea directă, prea categorică, exprimând politeţea sau ironia emiţătorului	*„Fost-au acestu Ştefan-vodă om **nu mare de stat**"(în loc de „mic de statură"* (Grigore Ureche) *„Arde-n candelă-o **lumină cât un sâmbure de mac."*** (Mihai Eminescu)
Interogaţia retorică constă din adresarea unei întrebări sau serii de întrebări al cărei răspuns este cuprins în ea.	-interogaţia *poetică*-constă în adresarea unei întrebări, nu pentru a obţine un răspuns, ci pentru a evidenţia un sentiment, o idee	***„Au nu ai fost june, n-ai fost tu frumoasă?**/ Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?"* (Mihai Eminescu) *„Până când, în sfârşit, Catilina, vei abuza de răbdarea noastră?"* (Cicero)
Exclamaţia retorică exrpimă brusc, în proză sau în versuri, sentimente puternice, năvalnice.	1. eroică 2. ironică	*„N-avem oşti, dară iubirea de moşie e un zid/ Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!"* (Mihai Eminescu)
Invocaţia retorică este figura de stil prin care autorul se adresează unui	-invocaţia constituie elementul introductiv al epopeii şi reprezintă cererea de sprijin	***„Cum nu vii tu, Ţepeş Doamne,** ca punând mâna pe ei/ Să-i împarţi în două cete: în smintiţi şi în mişei?"* (Mihai

Scanned with OKEN Scanner

personaj absent sau imaginar.	sau ruga poetului pentru ca o divinitate, de regulă muza, să-i dea inspiraţie.	Eminescu)
Imprecaţia exprimă, sub formă de blestem, dorinţa pedepsirii unei persoane.		*„Bată-l crucea, om bogat,/ Om bogat şi făr' de sfat."* (literatura populară) *„De trăsnete să piară!"*

III. Identifică, în versurile următoare, procedeele de expresivitate:

Palid aşternut e şesul de mătasă. epitet
Norilor copacii le urzesc brocarte. personificare
(T. Arghezi, *Niciodată toamna*)
Dorm florile uşor în pluşul moale inversiune
Al nopţii ce se mistuie şi moare, inversiune
Iar licurii de rouă-n cupe clare alegoria
Au scânteieri fugare de opale. epitet
(B. Fundoianu, *Dorm florile*)
Ah! ce frumoase-s serile de toamnă! hiperbola
Prin frunze reci doar un fior adie; personificare
S-arată-n deal, cu faţa purpurie, inversiune
A nopţilor fermecătoare Doamnă. invocaţie retorică
(D. Zamfirescu, *Seară de toamnă*)
I-atât de frumos să rătăceşti o noapte, pesonificare
cu luna, ca o amforă pe umăr, enumeraţie
să simţi, asemenea fructelor prea coapte, hiperbolă
cum cad în tine gânduri fără număr.
(M. Isanos, *Rătăcind cu luna*)

IV. Discută versurile reproduse la punctele II şi III din prisma elementelor de versificaţie.

Versurile de la punctul II de A Anghel sunt albe, masura de inegala prima imperecheata. De M. E. sunt versuri clasice, prima este imperecheata, masura inegala

VERSUL: Un rând dintr-o poezie (sin. *stih*).

STROFA: O grupare de versuri, care poate fi alcătuită din:
- **un vers (*monostih*):** *Un singur nor, dar alte ecouri în pădure.* (Ion Pillat)
- **două versuri (*distih*):** *Închide-mi ecoul suspinului tău*
  În scoica urechii – aşa ca-ntr-un hău. (Radu Stanca)

Scanned with OKEN Scanner

- **trei versuri (*terţină*):** *Mă-ntorc spre ea cu sânge în cuvânt*
Şi-n ochii lui Iisus e numai pace.
Întreb: —Tu eşti? Şi umbra spune: — Sunt. (Radu Gyr)
- **patru versuri *(catren):*** *La intersecţia cerului finit*
Cu cerul infinit, se află-o stea
Care a ars cândva nepotolit
Şi care-a fost, desigur, steaua mea. (Radu Stanca)
- **cinci versuri (*cvinarie):*** *Sfârşeşte cu-arta!*
Deschide-mi poarta
Să intru-n curte!
Clipele-s scurte!
Nu-i vreme! (Radu Stanca)
- **şase versuri (*senarie):*** *În ţara de unde vin, -*
Soarele e statornic în dragoste
Sărutând pădurile în fiece zi,
La fel – către seară – stelele, luna...
Vântul coboară cu miros de grâu şi pelin
Ca la datina munţilor – dintotdeauna. (Petre Ghelmez)
- **opt versuri (*octavă):*** *Coborât*
Pe margini cu albastru
Întunecat,
Iar în mijlocul aripilor
Pe fiecare
Era scrisă o literă mare
Cu auriu
Şi roşu împărătesc." (Ana Blandiana)
- **zece versuri (*decimă*)**
- **mai multe versuri (*polimorfă*)**

Textul poate să nu fie împărţit în strofe (mai ales în poezia populară) – *monobloc.*

V. Identifică şi comentează câte un procedeu de expresivitate din fiecare strofă de mai sus.

In cele doua versuri rima este imperecheata
Patru versuri sunt albe
Patru versuri rima este incrucisata
Cinci versuri rima este imperecheata
Sase versurile sunt albe
Opt versuri sunt albe

Scanned with OKEN Scanner

TEST

Argumentează, într-o compunere de minimum 15 rânduri, că poezia de mai jos de este o operă lirică.

Miresme dulci de flori mă-mbată şi mă alintă gânduri blânde ...
Ce iertător şi bun ţi-e gândul, în preajma florilor plăpânde!
Râd în grămadă: flori de nalbă şi albe flori de mărgărint,
De parc-ar fi căzut pe straturi un stol de fluturi de argint,

Sfioase-s bolţile spre sară, şi mai sfioasă-i iasomia:
Pe faţa ei neprihănită se-ngână-n veci melancolia
Seninului de zare strânsă, şi-n trandafiri cu foi de ceară
Trăiesc mâhnirile şi plânge norocul zilelor de vară.

Atâtea amintiri uitate cad abătute de-o mireasmă:
Parcă-mi arunc-o floare roşă o mână albă de fantasmă,
Ş-un chip bălan lâng-o fereastră răsare-n fulger şi se strânge ...
De-atuncea mi-a rămas garoafa pe suflet ca un strop de sânge.

Ca nalba de curat odată eram, şi visuri de argint
Îmi surâdeau cu drag, cum râde lumina-n foi de mărgărint,
Şi dulci treceau zilele toate, şi-arar dureri dădeau ocoale ...
Ah, amintirile-s ca fulgii rămaşi uitaţi în cuiburi goale!

(D. Anghel, *În grădină*)

Trebuie să ai în vedere:
- gândurile şi sentimentele exprimate direct; bucurie, de readucere aminte
- mărcile lexico-gramaticale ale eului liric;
- procedeele de expresivitate;
- relaţia dintre titlu şi conţinutul versurilor;
- elementele de versificaţie;
- punctuaţia expresivă.

Opera lirică exprimă operele transmit direct gânduri, idei, sentimente prin intermediul figurilor de stil (personificare: „gânduri blânde").

Modul de expunere este descrierea care se îmbină cu monologul liric („Trăiesc mâhnirile", „gândul"). O altă caracteristică a genului liric o reprezintă faptul că poezia este alcătuită din patru catrene. Elementele de versificație: ritm trohaic, rima este împerecheată iar măsura fiind inegală.

Având în vedere faptul că transmite direct gânduri, idei, sentimente prin intermediul limbajului figurat că are o structură specifică predominantă a monologului liric îmbinat cu descrierea, poezia „În grădină" de D. Anghel este o operă lirică.

Scanned with OKEN Scanner

PASTELUL

Bătrânii brazi se văd şi-acum
Ca nişte cerşetori rămaşi în drum,
Pe dealuri, sus,
Către apus,
De când convoiul lor smerit,
Urcând mereu,
Pe veşnicie a înmărmurit
În drumul greu
Spre soarele care-a murit.
Stingher,
Cu fruntea pe cer!

În fundul văilor adânci
Pădurea a căzut din nou, pe brânci.
Pârâul curge ca un şnur de vânt,
Şi, prins cu ciob de stâncă pe pământ,
Îşi încovoaie limpedele trup
Printre păduri în care bătrânii brazi se rup
De vânt,
Şi toacă toată noaptea din crengi, sau spun alene
Poveşti de foşnet prin poiene.[...]

Şi-auzi cum ţiuie-n adâncul serii
Urechea tăcerii.

(Al. Philippide, *Pădure*)

1. Formulează tema versurilor de mai sus.
Tema versurilor de mai sus este natura

2. Numeşte o trăire a eului poetic, selectând versurile care o ilustrează.
Stingher cu fruntea pe cer = singurătate.

3. Precizează ce fel de imagini artistice domină în versurile citate, exemplificându-le.
Imagini vizuale: Bătrânii brazi se vad şi acum se refera cu brazii care erau în timpul copilăriei lui şi acum se mai tarasc

4. Identifică elemente ale planului terestru şi ale celui cosmic.
elemente terestre: pe dealuri, brazi, pârâu, crengi
elemente cosmice: soarele, cer, apus, vânt.

Scanned with OKEN Scanner

5. Selectează patru procedee de expresivitate diferite, explicând semnificaţia acestora.

Sătrăni brazi - inversiune
Ca un sunur de vânt - comparaţie
Limpedele hup - epitet.

6. Identifică o marcă lexico-gramaticală a eului liric, precizând şi ipostaza acestuia.

7. Identifică rima şi ritmul versurilor.

Rima este încrucişată şi îmbrăţişată (împerechiată)
Ritmul este iambic

8. Discută organizarea strofică a versurilor, precum şi măsura acestora.

Prima strofă este polimorfă, a doua este tot polimorfă şi ultima este un distih.

9. Scrie o culoare pe care ţi-o inspiră versurile, argumentând alegerea făcută.

Bleomarum deoarece culoarea cerului toamna depşinde această culoare

10. Comentează, în 5-7 rânduri, asemănările şi deosebirile dintre modul în care este redată imaginea pădurii în versurile de mai sus şi imaginea unei păduri care apare într-o pictură.

Padurea văzută de un pictor şi cea văzată de un poet este total diferită deoarece ei depşind altfel de sentimente chiar dacă vad acelaşi peisaj mirific.

***Pastelul* este specia lirică în versuri în care se prezintă, cu ajutorul descrierii, un tablou din natură. Eul poetic contemplativ îşi exprimă direct şi discret sentimentele faţă de peisajul descris, iar expresivitatea este conferită de folosirea imaginilor artistice şi a figurilor de stil/ a procedeelor de expresivitate.**

Termenul este preluat din pictură, unde desemnează un tablou realizat cu ajutorul unor creioane moi, în tonuri delicate; a fost introdus în liteartura română de Vasile Alecsandri, care are chiar un volum intitulat ***Pasteluri.***

M.T.

TEST

Argumentează, într-o compunere de minimum 15 rânduri, că poezia *Pădure* de Al. Philippide este, ca specie literară, un pastel.

Scanned with OKEN Scanner

DIALOGUL

Citeşte cu atenţie fragmentul următor:

„Profesorul: Am primit ghe la onoratul ministeriu următorul ţircular:

«Domnule director,

În apropierea zilei de prima novembre, lumea toată şi mai cu seamă masele populare sunt adânc mişcate de profeţia savantului Falb asupra sfârşitului lumii prin întâlnirea pământului cu cometa lui Biela.

Ministeriul vă invită dar cu onoare a face copiilor din şcoala dv. o prelegere populară despre comete în genere şi despre falşitatea prevederilor sinistre, adică despre imposibilitatea unei ciocniri a planetei noastre cu un alt corp ceresc.

Ştim cu toţii că influenţa generaţiunilor cari trăiesc simultaneu este reciprocă. Astfel, copiii, mergând pe la căminurile lor, ar duce îmbărbătarea de care au astăzi atâta nevoie masele populare ignorante, a căror imaginaţie este totdeauna pornită la superstiţiuni şi la credinţă în supranatural.

Primiţi, domnule director, distinsa noastră consideraţiune.»

No! auzit-aţi numa cum se esprime onoratul ministeriu cătră migne, mă?... „cu onoare!" şi... „ghischinsa noastră considerăţiune!..." Numa voi, nişte râtagni, nu cunoaşteţi răşpectul, şi doar ghestul vă muştruluiesc...

Ne vom îngheplini aşedar misiugnea şi vă vom face o prelejere ghespre comeată.

Şcolarul Ionescu: *Apoi, a trecut...*

Profesorul *(aspru): Nu fă larmă, spurcăciune!... Silenţium şi atenţiune, că-z intrăm în makerie!*

Numele „comeată" iaşte ghe jănul femenin: o comeată, două comeate, şi gherivă ghe la coma, coamă, capelură, pleate lunji, reşpective: comată, comeată, astru pletos, vulgo stea cu coadă."

(I.L. Caragiale, *Despre cometă*)

Citeşte textul integral.

Stabileşte:

1. Tema operei: astrologia

2. Acţiunea: Ministerul discuta despre cometa

Scanned with OKEN Scanner

- **Locul** – unde se desfăşoară în clasa, la scoală.

- **Timpul** – când se desfăşoară în apropierea primei zile de noiembrie
- Planurile acesteia să vadă cometa lui Biela

- Etapele/momentele subiectului primirea scrisorii
discuția cu elevii
- Ritmul acțiunii alert

3. Motive dominante ca elevii să învețe mai bine

4. Personajele implicate în acțiune:
- Principal(e) Profesorul
- secundar(e) Directorul
- episodic(e) Elevul Ionescu
- figurant(e) populația

5. Cine relatează (naratorul) şi cum se prezintă acesta (obiectiv/ subiectiv; omniscient/ neştiutor etc.) Profesorul este subiectiv

6. Cum se relatează:
- moduri de expunere , narațiune, dialog
- particularități stilistice (inserarea unor scrisori, a unor bilete, a unor texte funcționale – cerere, CV etc.) de la Minister
- alte particularități: arhaic,
- umor exprimare
- ironie astru pletos
- oralitate

7. Particularități expresive: procedee de expresivitate interjecție cuvpopulare, epitete, punctuație expresivă

8. Mesajul operei: respectarea profesorilor, să nu creadă ce spun alții.

9. Opinia despre semnificația operei citite:

Scanned with OKEN Scanner

TEXTUL NARATIV

NUVELA

Lăpuşneanul mergea alături cu vornicul Bogdan, amândoi călări pe armasari turceşti şi înarmaţi din cap până în picioare.

— Ce socoţi, Bogdane, zise după puţină tăcere, izbîndi-vom oare?

— Să nu te îndoieşti, măria-ta, răspunse curtezanul, ţara geme subt asuprirea Tomşei. Oastea toată se va supune cum i se va făgădui mai mare simbrie. Boierii, câţi i-au mai lăsat vii, numai frica morţii îi mai ţine, dar cum vor vedea că măria-ta vii cu putere, îndată vor alerga şi-l vor lăsa.

— Să deie Dumnezeu să n-aibi nevoie a face ceea ce au făcut Mircea-vodă la munteni; dar ţi-am mai spus, eu îi cunosc pre boierii noştri, căci am trăit cu dânşii.

(C. Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*)

— Omul să fie mulţumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăţia, ci liniştea colibei tale te face fericit. Dar voi să faceţi după cum vă trage inima, şi Dumnezeu să vă ajute şi să vă acopere cu aripa bunătăţii sale. Eu sunt acum bătrână, şi fiindcă am avut şi am atât de multe bucurii în viaţă, nu înţeleg nemulţumirile celor tineri şi mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrâneţe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi şi să dau la sfârşitul vieţii mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică. Voi ştiţi, voi faceţi; de mine să nu ascultaţi.

(Ioan Slavici, *Moara cu noroc*)

...În faptă lumea-i visul sufletului nostru. Nu există nici timp, nici spaţiu – ele sunt numai în sufletul nostru. Trecut şi viitor e în sufletul meu, ca pădurea într-un sâmbure de ghindă, şi infinitul asemenea, ca reflectarea cerului înstelat într-un strop de rouă. Dacă am afla misterul prin care să ne punem în legătură cu aceste două ordini de lucruri care sunt ascunse în noi, mister pe care l-au posedat poate magii egipteni şi asirieni, atuncea în adâncurile sufletului coborându-ne, am putea trăi aievea în trecut şi am putea locui lumea stelelor şi a soarelui. Păcat că ştiinţa necromanţiei şi acea a astrologiei s-au pierdut – cine ştie câte mistere ne-ar fi descoperit în această privinţă!

(Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*)

Partea I

Caracteristici generale ale speciei

Definiţia termenului (după DEX)

NUVÉLĂ, nuvele, s.f. 1. Specie literară a genului epic, mai amplă şi mai complexă decât schiţa, mai scurtă şi mai simplă decât romanul, care înfăţişează un episod semnificativ din viaţa unuia sau mai multor personaje (prezentate în mediul lor social). 2. (Înv.) Noutate – Din fr. *nouvelle*, it. *novella*.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiu

Completează cu trei termeni *câmpul lexical* din care face parte şi substantivul *nuvelă*; numeşte câmpul lexical.

1

Descrierea speciei

- specie a genului epic în proză, mai amplă decât schiţa (dimensiunea poate varia de la zece până la câteva zeci de pagini);
- timpul şi spaţiul sunt riguros determinate;
- există un singur fir narativ şi subiect clar determinat;
- intriga este riguros construită, accentul fiind pus mai mult pe definirea personajului decât pe acţiune;
- se concentrează atenţia pe un singur personaj;
- personajele nu sunt numeroase, fiind prezentate în evoluţie, în mediul lor social;
- din punctul de vedere al conflictului, acesta poate fi atât exterior (social), cât şi lăuntric (psihologic);
- relaţia narator-personaj tinde spre obiectivare (naratorul nu se implică în subiect).

Exercițiu

Documentează-te la bibliteca şcolii notează numărul de pagini pentru nuvelele citate mai sus:

Autorul şi titlul nuvelei	Numărul de pagini
C. Negruzzi, *Alexandru Lăpusneanul*	
Ioan Slavici, *Moara cu noroc*	
Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*	

Clasificare

După tematică, nuvelele pot fi:

- istorice (C. Negruzzi, *Alexandru Lăpuşneanul*, Al. Odobescu, *Doamna Chiajna*);
- sociale (I. Slavici, *Popa Tanda*, N. Filimon, *Nenorocirile unui slujnicar*);
- psihologice (I. Slavici, *Moara cu noroc*, I.L. Caragiale, *O făclie de Paşte*);
- fantastice (M. Eminescu, *Sărmanul Dionis*);
- filozofice, mitice etc.

Aplicaţie

- Folosind un dicţionar de literatură română, notează câteva trăsături definitorii pentru fiecare dintre categoriile de nuvele:

Nuvela istorică	Nuvela socială

Scanned with OKEN Scanner

Nuvela psihologică	Nuvela fantastică

Aplicație

• Folosind un dicționar de literatură universală, completează tabelul de mai jos cu țara de origine a câtorva din cei mai mari nuveliști ai lumii, precum și titluri de nuvele celebre create de aceștia:

Numele și prenumele scriitorului	Țara de origine	Titluri de nuvele
Guy de Maupassant		
Anton Pavlovici Cehov		
Jorge Luis Borgès		
Dino Buzzati		
Albert Camus		
Julio Cortázar		
William Faulkner		
Ernest Hemingway		

Temă:

• Citește două nuvele aparținând a doi autori diferiți din cei amintiți mai sus și prezintă conținutul narațiunilor în câte 5 rânduri.

A. Autorul: _____

Titlul nuvelei: _____

_____

_____

_____

_____

_____

B. Autorul: _____

Titlul nuvelei: _____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație

• Folosind un dicționar de literatură română, completează tabelul de mai jos cu numele a trei prozatori din secolul XX, autori de nuvele cunoscute.

Numele și prenumele nuvelistului din secolul XX	Titlurile nuvelelor

Partea a II-a

Două loturi

de Ion Luca Caragiale

(fragmente)

După căutarea disperată a biletelor câștigătoare la cele două loterii de către soții Popescu (bilete cumpărate cu bani împrumutați de la căpitanul Pandele pentru a avea noroc), după spargerea farfuriilor obținute de la o țigancă în schimbul jachetei cenușii în care Lefter bănuia că pusese biletele, după arestarea și eliberarea chivuților, domnul Popescu mai face o încercare disperată de a recupera jacheta...

(...) Mijea bine de ziuă, când d. Lefter, după ce rătăcise atâta vreme prin mahalale, ajunse în sfârșit în maidanul din Strada Emancipării, în fața cocioabei, de unde ridicaseră aseară pe cele trei chivuțe...

Poate... poate că rugăciunea să biruie ce n-a putut birui violența... și d. Popescu bate cu sfială la ușa sărmanei locuințe... Niciun răspuns... Mai bate o dată, tot așa de discret... Același rezultat... Să bată mai cu inimă!... Dar mai multă inima n-are... Se apropie în vârful galoșilor de ferestruică și ascultă ce să fie înăuntru... În tăcerea dimineții umede și neguroase, se aud bine horcăieli... Femeile, zdrobite de împrejurările prin care trecuseră, dormeau duse.

D. Lefter șezu pe marginea de lemn a prispii și aprinse o țigaretă... Șezu cât șezu așa, meditând un discurs bine simțit pentru a convinge pe chivuțe că niște femei muncitoare pot câștiga o avere într-un chip onorabil, fără să caute a ruina pe un om, de la casa căruia au câștigat totdeauna o bucățică de pâine... Ar fi păcat! și mai la urmă, el a dat de știre: biletele sunt anulate; dar zece, cinsprezece la sută, da! o avere necalculabilă, care le pică din cer: bogate, independente și... oneste ș.c.l...

Deodată, se aude zgomot ușor în casă... În sfârșit, s-au deșteptat... Musafirul se scoală-n picioare, tușește și pune mâna pe bordul pălăriei. În același moment, ușa se deschide și se arată-n prag chipul nețesălat al fetii:

— Haoleu, mamă! săriți! c-a venit hăla iar!

Femeile sar degrab':

— Iar ai venit, nebunule? țipă Țâca.

Scanned with OKEN Scanner

— Ai venit iar la belete, ai? urlă bătrâna. Şi, până să n-apuce d. Popescu să salute măcar, se pomeneşte fleaşc! drept în ochi, o strachină cu prune sleite:

— Na belete!

— Să pui să ne omoare, nevinovate, la poliţie, ai? oţule!

Şi, după ce i-au luat văzul, trage-i pumni, palme, şi pe urmă care cu ce apucă, baba cu o cratiţă, fata cu o scurtătură de lemn şi femeia cu un târn, şi dă-l tava pân noroi:

— Na belete! na belete!! na belete!!!

Când au ostenit bine chivuţele, a plecat şi d. Lefter destul de ostenit şi dumnealui, dar repede, şi cu capul gol, de degrab' ce-i era, – şi chivuţele după el:

— Ho! Ho! nu mai vrei belete? să mai vii la belete! ho! oarrba!!

Pe la şeapte şi jumătate d. Popescu era acasă. Consoarta sa nu dormise toată noaptea de grije. Cocoana, văzând halul omului, s-a pornit pe plâns... De cu seara, venise un prieten de la minister şi lăsase o scrisoare...

O citeşte:

„Dragă Leftere,

Astăzi, când am plecat de la canţilerie, d. Georgescu, şeful, mi-a zis să te anunţ că, dacă mâine nu vii la serviciu, poţi să nu mai vii deloc, căci face raport de destituire şi pune să spargă broasca sertarului tău, unde ai încuiat dosarul cu afacerea Goldstein. Au venit astăzi trei deputaţi şi au făcut gură că se trăgănează lucrările. De mâne, începem, pe cât o ţine Camera, canţileria la 8 dim. Te rog, în interesul tău, vină negreşit. Şeful e turbat rău.

Al tău fidel amic,
Mitică"

La opt şi cinci, d. Lefter, spălat şi primenit, suie treptele ministerului. Întreabă pe aprod:

— Şeful a venit?

— Acuşica, răspunde aprodul. A ordonat să mergeţi imediat la dumnealui.

D. Popescu grăbeşte şi intră foarte umilit. Şeful, care se plimbă de colo până colo, cu mâinile în buzunar, cum îl vede, se opreşte:

— Ai venit, domnule?

— Da, domnule Georgescu...

— Aici nu sunt domnul Georgescu, domnule! aici sunt domnul şef... Să-mi aduci la moment dosarul afacerii Goldstein... Şi altă dată, să ştii că te dau afară! Statul nu plăteşte impiegaţii ca să facă beţii noaptea şi ziua să zacă – uite ce prăpădit eşti! – în loc să vie la datorie... M-ai auzit? Mergi de-mi adu dosarul!

Impiegatul iese împleticindu-se. Se duce la masa lui de lucru, descuie sertarul şi apucă nervos un vraf de hârtii. Când dă să pună vraful pe masă, scapă pântre deşte jos o hârtiuţă mică îndoită. S-apleacă – o ridică – o priveşte lung – dă un ţipăt...

Toţi zeii! toţi au murit! toţi mor! numai Norocul trăieşte şi va trăi alături cu Vremea, nemuritoare ca şi el!... Sunt aci!... aci, biletele!... aci era soarele strălucitor căutat atâta timp orbeşte pe-ntuneric!

D. Lefter e liniştit – acea linişte a mării, care, înţelenită în fine, vrea să se odihnească după zbuciumul unui năprasnic uragan: faţa ei este senină, fără creţ, pe

Scanned with OKEN Scanner

când în fundu-i zac atâtea sfărâmături de corăbii înghiţite pe de-apururi, înainte de a fi putut ajunge la liman!

El ascunde-n sân, între flanelă şi piele, într-un plic de pânză, cele două bucăţele de hârtie (...) Se încheie la jiletcă fără pripă, se aşează bine în jeţul său de muşama şi aşterne cu mâna sigură, pe o coală de hârtie ministerială, următoarea compoziţie, care, sub forma-i laconică, ascunde atâta ironie:

Domnule Ministru,

„Sănătatea mea prea delicată nu-mi permite să mai suport asprimile de tot felul ale serviciului.

Vă rog dar respectuos să binevoiţi a-mi primi demisia din postul ce ocup la acest onor. minister.

Binevoiţi etc."

„Eleutheriu Popescu".

Ia apoi dosarul şi demisia şi intră hotărât la şeful, care lucrează cu nasul vârât în hârtii:

— Domnule şef, iată dosarul Goldstein.

— Bine, răspunde superiorul fără să ridice capul. Lasă-l aici.

— Şi mai iată, „domnule Georgescu", vă rog foarte mult, şi demisia mea.

— Bine... Las-o aici.

— Vă salut.

— Bine... Du-te.

După zece minute, omul care a scuturat în fine jugul nesuferitei robii, intră la bancherul unde au fost depuse biletele.

— Mă rog, unde se încasează câştigurile de la lotăriile care s-au tras alaltăieri?

— Fondul e depus la casa de depuneri, dar poate cineva să le-ncaseze şi prin noi. Aveţi vreun bilet câştigător?

— Am... două câştigătoare, răspunde fără afectare d. Popescu, şi arată de departe biletele, ţinându-le graţios între două degete.

— Sunt câştiguri mari?

— Măricele... Am amândouă câştigurile mari!

Bancherul deschide nişte ochi plini de admiraţie şi zice, dând să ia biletele:

— Daţi-mi voie, mă rog.

Dar d. Lefter retrage încetinel mâna, desdoieşte biletele şi întreabă:

— N-aveţi listele oficiale?

— Ba da. Iată-le.

— Mă rog, zice d. Lefter cu vorbă răspicată, avem o dată: zero-şapte-zeci-şi-şase-de-mii-trei-sute-opt-zeci-şi-patru – Universitate-Constanţa.

— Nu, răspunde bancherul: una-sută-şi-nouă-mii-cinci-sute-două-zeci.

— Dă-mi voie, nu mă-ncurca: una sută-şi-nouă-mii-cinci-sute-două-zeci – Bucureşti-Astronomie.

— Ba, pardon, zice bancherul... Bucureşti-Astronomie zero-şapte-zeci-şi-şase-de-mii-trei-sute-opt-zeci-şi-patru.

D. Lefter nu-şi dă seama bine de ce, dar simte o sfârşeală, şi cade, alb ca porţelanul, pe un scaun lângă cantoră, întinzând machinal mâna cu biletele.

Scanned with OKEN Scanner

Bancherul le ia; se uită bine la liste, la bilete, la posesorul lor, şi zâmbind şi el fără afectare, zice d-lui Lefter, care ascultă stupid:

— Uite ce e, stimabile: v-aţi înşelat... şi iacă de unde provine... Dumneata ai... Ciudat lucru, ce-i drept... Cum s-a întâmplat!... Al dracului!... Dumneata ai la una tocmai numărul care a câştigat la cealaltă şi...

— Şi... ce?

— ...şi viceversa.

Cum aude cuvântul viceversa, d. Lefter se face vânăt ca ficatul şi se ridică izbucnind cu o volubilitate supremă:

— Viceversa! Nu se poate, domnule! peste poate! Viceversa! Asta-i şarlatanie, mă-nţelegi! Vă-nvăţ eu minte pe d-voastră să umblaţi d-acu-ncolo cu infamii, şi să vă bateţi joc de oameni, fiindcă este o exploatare şi nu vă mai săturaţi ca vampirii, pierzând toată sudoarea fiecăui om onest, deoarece se-ncrede orbeşte-n mofturile d-voastră şi cu tripotajuri ovreieşti de bursă, care suntem noi proşti şi nu ne-nvăţăm odată minte ca să venim, mă-nţelegi, şi să ne revoltăm... da! să ne revoltăm! Aşa să ştiţi: proşti! proşti! proşti!

Ş-a-nceput să se jelească, să se bată cu palmele peste ochi şi cu pumnii în cap şi să tropăie din picioare, făcând aşa un tărăboi, încât a trebuit bancherul să ceară ajutorul forţei publice ca să scape de d. Lefter...

❖

Dacă aş fi unul din acei autori care se respectă şi sunt foarte respectaţi, aş încheia povestirea mea astfel...

...Au trecut mulţi ani la mijloc.

Într-un târziu, cine vizita mânăstirea Ţigăneşti, putea vedea acolo o mică bătrână, oacheşă, înaltă şi uscată ca o sfântă (...) Ea nu scotea un cuvânt, nu voia să răspunză la nici o întrebare; nu făcea niciun rău, era dimpotrivă foarte blândă. O singură apucătură denunţa oarecum că, sub fruntea ei senină, clipea o minte cu reazimul dezrădăcinat: toată ziulica, maica Elefteria culegea, te mir pe unde le mai găsea, cioburi de străchini, pe care le ascundea cu scumpătate în scunda ei chiliuţă.

Tot într-un timp, colo departe, în haosul zgomotos al Bucureştilor, trecătorii puteau vedea un moşneag micuţ, intrat la apă şi scofâlcit, plimbându-se liniştit (...) Bătrânelul se plimba regulat, – dimineaţa, de colo până colo pe dinaintea Universităţii – seara, cum răsăreau aştrii, de jur împrejurul Observatorului pompierilor de la bifurcarea bulevardului Pake, – şoptind mereu, cu un glas blajin, acelaşi cuvânt: „Viceversa!... da, viceversa!"(...)

Dar... fiindcă nu sunt dintre acei autori, prefer să vă spun drept: după scandalul de la bancher, nu ştiu ce s-a mai întâmplat cu eroul meu şi cu madam Popescu.

Temă: Realizează, pe o pagină, fişa de autor a prozatorului şi dramaturgului Ion Luca Caragiale, unul din clasicii literaturii române, considerat cel mai mare dramaturg român.

Scanned with OKEN Scanner

Verifică-ţi cunoştinţele, completând punctele de suspensie cu informaţii exacte:

- *Două loturi* este o nuvelă: a. istorică; b. psihologică; c. fantastică.
- Nuvela a fost publicată mai întâi în revista _____, în anul _____ şi a fost inclusă şi în volumul _____ în anul _____.

Selectează două din următoarele teme şi motive ale nuvelei, comentându-le în câte 2-3 rânduri:

- condiţia funcţionarului mărunt, umil;
- alienarea într-o lume lipsită de speranţă;
- imposibilitatea evadării dintr-un mediu mediocru, cenuşiu;
- jocul nefast al aparenţelor şi al esenţelor;
- motivul şefului „turbat" care-i terorizează pe funcţionari.

_____

_____

_____

_____

Particularităţi ale originalităţii nuvelei:

- nuvela debutează cu **intriga** (pierderea biletelor câştigătoare şi eforturile disperate ale protagoniştilor de a le găsi), expoziţiunea fiind „recuperată" mai târziu, pe parcursul naraţiunii;
- are **un final deschis** (într-o variantă, pe cei doi îi aşeteaptă dezechilibrul psihic, în alta autorul recunoscând că nu ştie ce s-a întâmplat cu soţii Popescu).

Descifrează textul nuvelei

1. Folosind un dicţionar explicativ al limbii române, notează sensul următoarelor cuvinte din fragmentul citat: *maidan, târn, consoartă, aprod, impiegat, jilectă, jeţ, viceversa.*

teren, matinică mare, soţie, slujbaş în administraţie, funcţionar feroviar, , scaun înalt, invers

2. Scrie formele literare ale următoarelor cuvinte şi construcţii din fragmentul citat: *belete, oţule, şeapte, canţilerie, pântre deşte, machinal, să răspunză.*

bilete, hoţule, şapte, c , printre degete, matinal, sa răspundă

3. Explică sensul construcţiilor:

- *mijea bine de ziuă* – rasarea soarele ;
- *discurs bine simţit* – _____ ;
- *chipul neţesălat al fetii* – _____ ;
- *jugul nesuferitei robii* – _____ ;
- *volubilitate supremă* – _____ .

Scanned with OKEN Scanner

Conținutul nuvelei

Recitește textul integral al nuvelei și prezintă pe scurt acțiunea, pe cele cinci momente ale subiectului.

II(+I). Intriga (+ expozițiunea)

III. Desfășurarea acțiunii

IV. Punctul culminant

V. Deznodământul

Schițează, în cel mult zece rânduri, un posibil final al nuvelei, cât se poate de plauzibil.

După ce domnul Lefter Popescu a fost la bancher și a aflat că încurcase numerele pleca din București și se refugiază într-o cabană la Sinaia unde rămâne o lungă perioadă de timp până se întoarce din nou pe scenă în București unde hotărăște să devină actor.

Scanned with OKEN Scanner

Personajele

Recitește textul integral și numește personajele nuvelei în ordinea apariției lor în derularea nuvelei, precizând statutul și raportul lor cu personajul principal:

1. **Lefter Popescu** – personaj principal, mic funcționar public;
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Temă

Argumentează, în 4-5 enunțuri, afirmația că numele personajului principal este predestinat sărăciei, fiind, în același timp, reprezentativ pentru o categorie întreagă de oameni.

Personajul principal este predestinat sărăcie pentru că îl cheamă Lefter, iar acest nume aducându-i ghinion și pierdant întotdeauna.

Scanned with OKEN Scanner

APLICAȚII FINALE

1. Într-un eseu de 10-15 rânduri, comentează concepția lui Ion Luca Caragiale despre creație și talent, argumentând cu referiri la nuvela *Două loturi*:

A crea – a apuca din haosul inform elemente brute, a le topi împreună și a le turna într-o formă, care să îmbrace o viață ce se diferențiază într-un chip absolut hotărât de tot ce nu este ea – aceasta este puterea naturii și a artistului. Și această putere, la artist o numim talent. Talentul este deci puterea de expresivitate ce o au îndeosebi unii, pe lângă iritabilitatea ce o au toți.

2. Având ca reper caracteristicile generale ale nuvelei prezentate la începutul unității, precum și particularizarea acestora în cazul nuvelei *Două loturi* de Ion Luca Caragiale, realizează o compunere de 20 de rânduri în care să argumentezi apartenența ei la genul epic. Poți folosi structura propusă în schema de mai jos:

SCHEMĂ (argumentare gen epic)

- Introducere – Apreciere generală privind tema; semnificația titlului;
- *Partea I: Precizarea caracteristicilor genului epic*: exprimarea în mod indirect a ideilor, convingerilor și sentimentelor autorului; prezența unui narator; plasarea acțiunii în timp și spațiu; existența unei acțiuni puse pe seama personajelor; îmbinarea narațiunii cu dialogul și descrierea etc.;
- *Partea a II-a*: Exemplificarea acestor caracteristici pe baza textului: prezența naratorului obiectiv; plasarea acțiunii în timp și spațiu; împletirea modurilor de expunere, participarea personajelor;
- *Partea a III-a*: Prezentarea, pe scurt, a subiectului fragmentului de text dat (rezumat, respectând regulile acestuia și precizarea momentelor subiectului);
- *Partea a IV-a*: Prezentarea personajelor, relația dintre acestea;
- *Încheiere:* mesajul/ semnificația textului.

Scanned with OKEN Scanner

Făcut

TEST RECAPITULATIV

I. Citeşte cu atenţie textul următor, pentru a răspunde cerinţelor formulate:

Moş Stan era un vechi credincios în curtea noastră. Eu, de când mă ştiu, acolo l-am apucat, bătrân, cam scurt la vedere şi blând la vorbă ca orice moş cuminte. Era un fel de îngrijitor prin curte; vedea de grădină, altoia trandafirii şi pomii, îngrijea de porumbei şi căra apă toată ziua. În tinereţea lui fusese gardist la comună şi de pe vremuri îi rămăsese o tunică şi o manta militărească pe care o purta iarna, iar vara o întindea în fundul grădinii, sub dud, pe iarba verde, şi se culca pe ea. Da, copii, acestei mantale a lui moş Stan i-am pus gând'rău într-o bună dimineaţă. Avea nişte nasturi de-ţi luau ochii, căci moş Stan era un bătrân harnic; el îşi ştergea şi acum nasturii, parcă tot la cazarmă ar fi fost.

Mi-aduc aminte cum mi-a bătut inima când m-am apropiat de dudul lângă care dormea moşul. Era într-o după-amiază spre sfârşitul lui aprilie. Frumos timp. Soarele încălzea ca vara şi păsărelele ciripeau, pitite printre ramurile caişilor înfloriţi. Moş Stan sforăia la umbră. Aşadar, puteam să-i şterg un nasture. Aveam briceagul deschis într-o mână şi tremuram ca varga. În sfârşit, m-am încredinţat bine că doarme; am pipăit un colţ al mantalei şi, încetişor, ca un hoţ, i-am desprins un nasture, de la gât, ca să nu bage de seamă.

Da, eram stăpân pe comoară; am fugit prosteşte. M-am oprit drept la maidanul de peste drum, unde copiii se jucau la nasturi. Fu un adevărat triumf. Învinsesem pe Spăngescu. Nasturele meu făcea cât zece nasturi de palton, cât douăzeci de haină şi cât un pumn plin de nasturi de jiletcă (vestă).

(I.A. Bassarabescu, *Moş Stan*)

I.

1. Desparte în silabe cuvintele: *credincios, îngrijitor, tinereţe, militărească, ciripeau.* 5 puncte
2. Indică numărul de litere şi cel de sunete ale cuvintelor: *vechi, credincios, făcea, briceag, douăzeci.* 10 puncte
3. Selectează, din al doilea alineat, două cuvinte care conţin diftong, un cuvânt cu triftong, două cuvinte cu hiat. 5 puncte
4. Scrie cinci cuvinte derivate din familia adjectivului *bătrân.* 5 puncte
5. Arată cum s-au format cuvintele subliniate în text. 10 puncte
6. Precizeaza rolul cratimei în structura: *să-i (şterg).* 5 puncte
7. Indică anotimpul în care se desfăşoară întâmplarea narată. 5 puncte
8. Transcrie, din text, un fragment de maximum 15 cuvinte, care să conţină o descriere de natură. 5 puncte
9. Precizează o imgine acustică/ auditivă din fragmentul selectat la punctul 8. 5 puncte
10. Găseşte trei argumente pentru a susţine caracterul narativ al textului. 15 puncte

II.

Construieşte un posibil sfârşit al întâmplării, în 6-10 rânduri, evidenţiind stările sufleteşti ale personajului narator. 20 de puncte

Scanned with OKEN Scanner

II. Citeşte cu atenţie textul următor, pentru a răspunde cerinţelor formulate:

— Bunico, ia vezi, bunico, ce lan frumos de grâu! Bunico, uită-te ce pădure! ... A, ce de vite, bunico! Ce copac singuratic în câmpie!

Şi trenul fuge... şi atâtea minuni se ivesc şi pier ca visele şi el le fură cu ochii şi le împarte cu tovarăşa sa de drum, cu bunica.

Bunica! E tot ce i-a mai rămas pe lume. Şi el e mic, numai de opt ani, şi e cuminte şi aşezat ca un om mare.

„Pe mama am iubit-o – se plânge dânsul – şi s-a îmbolnăvit şi Dumnezeu mi-a luat-o. Pe tata, tot aşa... Mi-a rămas doar bunica... Pe ea n-am s-o las să moară; o îngrijesc eu, cu mâna mea..."

În tren, ţine sticlele ei cu doctorii la dânsul; o întreabă dacă se simte bine; îi alege locul cel mai bun şi o face să petreacă, arătându-i pe fereastră toate minunile.

Apoi cade pe gânduri cu ochii spre cer; îşi uită poate o clipă de bunica şi parcă ar dormi... dar se stăpâneşte. Veghează.

La o staţie, se urcă o familie. Sunt atâţia copii! Ochii lui se îndreaptă acum spre banca acestora; au fel de fel de jucării. Aşa păpuşi mari nu mai văzuse niciodată.Copiii îi fac semn să vie la ei; îi arată jucăriile şi-l ispitesc. El se duce. Prietenia se leagă repede. Atâtea jucării, atâtea glume l-au absorbit de tot. S-a înveselit la faţă, vorbeşte, râde... dar deodată îşi aduce aminte de bunica.

Într-o clipă e iarăşi lângă dânsa, devenit acelaşi, serios şi îngrijorat ca mai înainte.

Cercetează mâna bătrânei, se uită în ochii ei cu teamă şi o întreabă încetişor:

— Ai căldură, bunico? Te mai îneacă tusea?...

(I.A. Bassarabescu, *Bunica*, 1907)

I. Limba română

1. Indică numărul de litere şi numărul de sunete ale cuvintelor: *veghează, el.* 1 p.
2. Selectează, din alineatul: *La o staţie... de bunica.*, două cuvinte care conţin diftongi şi câte unul cu triftong, respectiv hiat. 1 p.
3. Explică utilizarea cratimei în secvenţa: *n-am.* 1 p.
4. Găseşte, în text, două cuvinte derivate, unul compus şi unul obţinut prin conversiune. 1 p.
5. Precizează câte un sinonim pentru cuvintele: *ivesc, pier, doctorii, ispitesc, singuratic.* 1 p.
6. Alcătuieşte enunţuri cu omonimele termenilor *vie, cer, mai, mâna.* 1 p.

II. Literatură

Într-o compunere de 10-15 rânduri, argumentează că textul reprodus este o *schiţă*. Vei avea în vedere: 3 p.

- precizarea a 4 trăsături specifice speciei schiţă. (0,80 p.)
- ilustrarea acestora cu exemple din text; (0,80 p.)
- folosirea structurilor specifice argumentării; (0,40 p.)
- respectarea normelor de exprimare, de ortografie, de punctuaţie. (1 p.)

Din oficiu – 1 p.

Timp de lucru: 50 de minute

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS – SUMAR

Cuvânt înainte 5

FONETICA 7
VOCABULARUL 10
Structura vocabularului 10
Cuvântul şi contextul 15
Categoriile semantice 18
Mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului 24
Mijloace externe de îmbogăţire a vocabularului 30
Teste sumative 32

SINTAXA 36
PREDICATUL 36
Propoziţia subordonată predicativă 40
Evaluare – Predicatul şi subordonata predicativă 43
Test grilă – Predicatul şi subordonata predicativă 47
SUBIECTUL 48
Propoziţia subordonată subiectivă 51
Evaluare – Subiectul şi subordonata subiectivă 56
Test grilă – Subiectul şi subordonata subiectivă 60
ATRIBUTUL 61
Propoziţia subordonată atributivă 66
Evaluare – Atributul şi propoziţia subordonată atributivă 70
Test grilă – Atributul şi propoziţia subordonată atributivă 74

LITERATURA ROMÂNĂ 75
CARTEA, OBIECT CULTURAL 76
Textul nonartistic 76
GENUL EPIC 80
Structurarea operei literare 80
SUBIECT – MOMENTELE SUBIECTULUI 80
CLASIFICAREA PROZEI NARATIVE 84
MOMENTELE SUBIECTULUI OPEREI NARATIVE 85
INSTANŢELE COMUNICĂRII ÎN OPERA EPICĂ 85
Structura textelor narative (logica acţiunii, timp, spaţiu) 86
Personaje; caracterizarea; relaţii între personaje 90
MIJLOACE DE PORTRETIZARE 90

Scanned with OKEN Scanner

CLASIFICAREA PERSONAJELOR 90
GENUL LIRIC 100
PROCEDEE DE EXPRESIVITATE – FIGURI DE STIL 103
Pastelul 109
Dialogul 111
TEXTUL NARATIV 113
Nuvela 113
APLICAȚII FINALE 123

M
Model de test 2011-2012

Teza pe 1 decembrie

Scanned with OKEN Scanner

Esențial în eficiența demersului didactic este să se aibă în vedere segmentul de evaluare, care posedă o dublă poziționare în raport cu învățarea.

Mai întâi evaluarea fixează coordonatele învățării și finalitățile acesteia, motivând elevul la orice vârstă. Pornind de la așteptările pe care le are școala de la activitățile de învățare, evaluarea vine să cuantifice calitatea procesului, asigurând șansa poziționării elevului în raport cu ierarhia clasei sale, dar și prin raportare la standardele programei școlare. Prin urmare, evaluarea se relevă ca un segment care, prin variatele sale forme de aplicare, îl motivează obiectiv și subiectiv pe elev, determinând generarea de către profesor a strategiilor didactice adecvate pentru dobândirea nivelului optim al competențelor specifice domeniului de cultură generală.

În al doilea rând, evaluarea este punct de plecare pentru pașii următori în activitatea de învățare, permițând elaborarea de către profesor a unor scenarii adecvate particularităților clasei, dar și celor individuale deținute de fiecare elev.

Cu toată complexitatea funcțională a segmentului de evaluare, activitățile de aplicare nu au întotdeauna coerența necesară pentru ca dubla poziționare despre care am vorbit să fie reală și eficientă în dobândirea de către elevi a competențelor specifice. Dacă pentru predare-învățare, profesorul are, de regulă, atenția concentrată în vederea gestionării timpului și a parcurgerii conținuturilor asociate din programă, evaluarea fie că este rapid și formal derulată, fie că este omisă.

La disciplina limba română, elevul din gimnaziu este pus în fața unei activități complexe de învățare, care vizează construirea de competențe reale de comunicare, cu efecte în sfera relaționării interumane și cu expresia cea mai clară de manifestare în contextul afirmării competenței culturale. Dobândirea competențelor de comunicare nu poate fi o activitate de succes dacă se exclude suportul teoretic adaptat particularităților de vârsta ale elevilor și programei școlare. Absolutizarea valorii acestuia și abstractizarea noțiunilor conduc spre o atitudine de respingere a disciplinei. Dimpotrivă, utilizarea suportului teoretic doar ca normativ al comunicării corecte, expresive și nuanțate, la care se ajunge în momentele de impas, survenite într-o activitate de învățare cu un pronunțat caracter pragmatic, poate aduce beneficii extrem de valoroase învățării, evidențiate prin evaluare.

Lucrarea propusă de Editura Nomina își propune să ofere soluții pentru ca evaluarea să fie un moment bine definit atât în cadrul lecției, cât și în proiectarea demersului didactic de învățare. Structurată temeinic, pe baza conținuturilor din gramatica normativă și noua programă, cartea propune teste variate, a căror parcurgere de către elevi, fie ca exercițiu individual, fie ca parte a probelor de evaluare sumativă, nu poate fi decât profitabilă. Utilă atât elevilor, cât și profesorilor, lucrarea este un auxiliar didactic a cărui parcurgere poate spori nivelul competenței reale de comunicare a elevului de gimnaziu.

Prof. dr. Mina-Maria Rusu

ISBN 978-606-535-298-8

editura NOMINA

Preț: 12 lei

comenzi.nomina@gmail.com

www.edituranomina.ro

Scanned with OKEN Scanner